

IZROČILO CELJSKEGA ZLETA

Če je bilo Železnikarjevo izobraževalno društvo pred več kot sto leti začetek organiziranega delavskega gibanja na Slovenskem, potem lahko rečemo za celjski zlet delavskih kulturnih društev Svoboda pred štiridesetimi leti, da gre za nastop že osveščenega delavskega razreda, za začetek njegovega reolucionarnega prevzema oblasti, ko se je v zaveznitvu z delovnimi kmeti in izobraženci predstavil javnosti že kot vodilna sila v slovenskem narodu, kot edina sila — kar je kmalu v osvobodilnem boju tudi izpričal — ki je sposobna prevzeti in nositi odgovornost za nadaljnjo usodo slovenskega naroda.

Desettisočglava revolucionarna množica na celjskih ulicah je prestrašila tedanjo oblast. Ta je v strahu takoj razpustila društva Svobode, češ da so dobila komunistični značaj. In res je bil celjski zlet izbruh revolucionarne energije slovenskih delovnih množic. Presenetil je celo mnoge komuniste, ki so bili presenečeni nad tolikšno razredno osveščenostjo množic, osveščenostjo, ki je bila naposled tudi posledica dolgoletnega dela komunistov. Komunistom je dal celjski zlet vero v množice in vtilil zaupanje v lastno delo. In dal je njim in množicam zgodovinski nauk, da je zveza delavcev, kmetov in izobražencev tista rešilna formula, ki edina daje upanje na zmago. V celjskem zletu zato vidimo začetek tiste zveze, ki se je oblikovala pozneje kot Osvobodilna fronta in ki jo danes predstavlja Socialistična zveza delovnega ljudstva.

Pomen in smisel proslave 40-letnice celjskega zleta je torej prav v tem, da si znova priključimo v zavest ta nauk, da varujemo in utrjujemo to izročilo, to zvezo delovnih ljudi, ker je prav v tej zvezi naša moč in jamstvo za naše nadaljnje zmage.

Toda temu izročilu in opozorilu moramo dodati še drugo, nič manj pomembno in usodno za naše in vsakršno drugo delavsko gibanje. Gre namreč za kulturno izročilo, za pomen in vlogo

kulture v delavskem gibanju. Na to je treba posebej opozoriti, prvič zaradi tega, ker je bil celjski zlet navsezadnje vendarle tudi kulturni zbor, saj je bil zbor delavskih kulturnih društev — in drugič zato, ker je kulturno vprašanje, lahko bi tudi rekel vprašanje kulturne revolucije, med našimi osrednjimi vprašanji danes, ta čas, v tem našem zgodovinskem trenutku.

Celjski zlet nam namreč potrjuje spoznanje, da je bilo resnično delavsko gibanje vedno hkrati tudi kulturno gibanje; nosi pa tudi spoznanje, da ne more biti resničnega kulturnega gibanja, če ni to hkrati tudi gibanje za osvoboditev dela, če kultura ne črpa moči iz delavskega gibanja in če sama ne daje moč prav temu gibanju. Le svoboda dela lahko zagotovi svobodo kulture. Zgodo-

vinsko nastalo medsebojno odtujenost kulture in dela je možno premagati samo tako, da se kultura kot duhovna moč vrača v združeno delo in da delo samo vse bolj postaja kultura. Proces takšnega združevanja je pravzaprav istoveten z razvojem delavskega gibanja in je najbolj očiten prav v njegovih najvišjih vzponih, kakršne na Slovenskem predstavlja tudi celjski zlet, še posebej pa zmagovita revolucija, ko je bil osvobodilni in kulturni boj medsebojno neločljiv. Ta proces združevanja kulture in dela v skupen boj se je po revoluciji odvijal skozi uvajanje socialističnega samoupravljanja, ki zdaj dobiva z novo ustavo čedalje večje razsežnosti. Zato tudi ni naključje, da povezuje proslavo 40-letnice celjskega zleta s proslavo 25-letnice delavskih svetov, katerih nastanek je kulturno-zgodovinskega pomena. V resnici

lahko rečemo, da je razvoj samoupravljanja hkrati tudi kulturni razvoj.

In ko danes vodimo številne razprave o kulturi in v kulturi je lahko tudi izkušnja izpred štiridesetih let, primer celjskega zleta, dragocena za iskanje rešitev v kulturi in za kulturo. Kulturnim delavcem je lahko celjski zlet za zgled, kako svojo usodo povezovati z usodo delavcev, delavcem pa, kako je njihov razredni boj nujno tudi boj za kulturo, kajti resnična kultura je navsezadnje mera človekove moči.

Vsekakor se danes ne spominjamo dogodkov iz preteklosti zaradi preteklosti. Te ne moremo spremeniti, pač pa želimo z izkušnjami iz preteklosti spremeniti prihodnost. Za to pa nam je pomembno tudi izročilo celjskega zleta!

IVO TAVČAR

DELAVSKA ENOTNOST

14. VI. 1975 — ŠT. 23 — LETO XXXII

NAGOVOR JANEZA BARBORIČA OB PODELITVI PRIZNANJ IN NAGRAD SAMOUPRAVLJAVCEM

Bitka za neposredno samoupravo je v polnem razmahu

Ko praznujemo jutri v Celju pomembno obletnico in enega od mejnikov v zgodovini delavskega gibanja na Slovenskem, to je 40-letnico zleta Svoboda, združujemo tudi praznovanje dneva samoupravljalcev.

Letos praznujemo 25-letnico, kar smo razglasili kot osnovno geslo naše družbe „tovame delavcem“ in s tem postavili temelje novemu socialističnemu samoupravnemu sistemu, ki ga gradimo pri nas.

V zadnjem času — in prav danes smo to storili tudi na našem plenumu — smo dokaj kritično ocenili doseženo na področju samoupravne preobrazbe naše družbe in menim, da je prav tako. Kritične ocene nas oboro-

žujejo za nadaljnjo bitko v uveljavljanju delavca kot edinega nosilca vsega družbenega dogajanja, kot edinega, ki ima pravico in dolžnost razreševati vsa družbena protislovja.

Vendar tudi menim, da je taka priložnost, ko nagradujemo najuspešnejše borce za uveljavljanje samoupravljanja in samoupravnih odnosov, ko ocenjujemo pot, ki smo jo prehodili v zadnjih 25 letih, tudi priložnost, da povemo nekaj besed o uspehih, ki smo jih dosegli in ki prav gotovo niso majhni, nemalo zaslug za te pa imate prav gotovo vi, današnji slavljenci. Seveda moramo ob ocenjevanju doseženega imeti pred očmi tudi slabosti, da se bomo še

vneprej tako kot doslej ali pa še močneje spopadali z njimi.

Dovolite mi, da povzamem nekatere osnovne ugotovitve našega današnjega plenuma.

Prav gotovo je eden največjih uspehov v tem, da so v veliki večini primerov že ustanovljene temeljne organizacije združenega dela v vseh organizacijah združenega dela, kjer so za to izpolnjeni ustavni pogoji oziroma, da smo uspeli v tistih organizacijah združenega dela, kjer k temu niso pristopili, s široko družbenopolitično akcijo ZK in sindikatov spodbuditi procese, katerih nosilci so delavci sami, da se to konstituiranje pospešeno pripravlja.

Nadaljevanje na 6. strani

Minuli teden so na dvorišču Industrije usnja na Vrhniki odkrili spomenik v spomin na stavko njihovih delavcev pred 53 leti. Hkrati so slovesno podelili priznanja najboljšim delavcem — samoupravljalcem IUV. Med prvimi sta zlato značko-IUV dobila tudi Stane Dolanc in France Popit.

Spomenik je odkril udeleženec stavke leta 1922 Anton Plahtar. Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik RS ZSS Janez Barborič. V spomin na stavkajoče usnjarje so ob koncu meseca aprila odkrili spominsko obeležje tudi v Šoštanju.

Tovarna usnja na Vrhniki je začela sodelovati pod sedanjim imenom že leta 1946 in je takrat zaposlovala 154 ljudi, ki so v enem letu proizvedli 90.500 kvadratnih metrov svinjskega usnja. Danes šteje IUV več kot 2.800 zaposlenih. Lani so ustvarili celotnega

dohodka za 1,14 milijarde dinarjev, to pa jih uvršča med 100 največjih proizvodnih delovnih organizacij v Jugoslaviji in na 14. mesto v Sloveniji. Z vrednostjo izvoza 14 milijonov dolarjev zavzemajo 5. mesto v Sloveniji.

Industrijo usnja Vrhnika od leta 1973 predstavlja 7 temeljnih organizacij združenega dela in delovna skupnost skupnih služb. IUV so se v zadnjih letih pridružili: Usnjarsko krznarski kombinat Šmartno pri Litiji, Splošno šiviljstvo in krojaštvo Vrhnika, Tovarna obutve Rožnik-Ljubljana, Trgovsko podjetje Šoštanj-Ljubljana, Tovarna usnja Šoštanj in Opekarna Vrhnika.

Poleg Staneta Dolanca in Franceta Popita so dobili priznanja dobrega delavca in samoupravljalca še štirje delavci IUV, in to: Ivan Hudej, Karel Štefanec, Milan Božanič in Anica Uhan.

ŠTIRIDSEST LET ZLETA

Na podlagi posebnega odloka 4. konference Zveze sindikatov Slovenije, z dne 18. junija 1973 ter določil pravilnika o podeljevanju priznanj in nagrad samoupravljalcem, z dne 4. februarja 1974 je odbor za priznanja samoupravljalcem na svoji seji dne 3. junija 1975 sprejel tale

SKLEP

o podelitvi priznanj in nagrad samoupravljalcem v letu 1975.

1.

Priznanje samoupravljalcem (v nadaljevanju: priznanje) prejmejo delavci ene temeljne in štirih drugih organizacij združenega dela.

Izjemoma prejme to priznanje še poseben samoupravni organ delavcev združenega dela z območja občine Celje, ki je ena izmed izredno učinkovitih oblik njihovega lastnega medsebojnega povezovanja in organiziranja v uresničevanju medsebojnih, temeljnih družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov.

Priznanje prejme tudi deset posameznikov.

2.

Za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov prejmejo priznanje delavci

— organizacije združenega dela Slovenija-les — BREST, industrije pohištva iz Cerknice,

— organizacije združenega dela Tovarne usnja iz Kamnika,

— organizacije združenega dela SGP „Pionir“ iz Novega mesta,

— temeljne organizacije združenega dela poštno-prometni center iz Ljubljane,

— organizacije združenega dela „Kras Sežana“ iz Sežane ter

— komisija zbora združenega dela skupščine občine Celje za pregled splošnih aktov v organizacijah združenega dela.

3.

Za uspešno organiziranje in uresničevanje samoupravljanja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela prejmejo priznanje: Tone Erjavec iz Celja, Aleksandra Gorup iz Ljubljane, Leopold Gregorač iz Kranja, Ludvik Kerčmar iz Bleda, Štefka Milek iz Tišine, Ivan Prebil iz Ljubljane, Ivo Sisinger iz Maribora, Valentin Valič iz Ajdovščine, Janko Vaupotič iz Maribora in Franc Vodopivec iz Kranja.

Obenem s priznanjem prejme vsak odlikovanec tudi denarno nagrado v znesku 5.000 dinarjev.

Priznanja samoupravljalcem

Na predvečer velike proslave v Celju je bila v stekleni dvorani hotela Evropa svečanost, na kateri so podelili letošnja priznanja in nagrade samoupravljalcem. Utemeljitev letošnje podelitve teh sindikalnih odličij je obrazložil predsednik odbora za priznanja samoupravljalcem, tovariš IVO JANŽEKOVIC.

Iz besed predsednika sindikatov Slovenije tovariša Barbo-riča je bilo razbrati, kako velik pomen in vlogo pripisujejo slovenski sindikati kot organizacija delavskega razreda, napredna slovenska javnost, predvsem pa Zveza komunistov Slovenije, uspehom bodisi posameznikov ali kolektivov, ki jim, danes izročamo priznanje, v prizadevanjih za uresničitev ustavnih načel.

Upoštevaajoč to dejstvo odbor za podelitev priznanj samoupravljalcem pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije ni imel lahkega dela, saj se je v celoti zavedal svoje odgovornosti pri izbiri. Od 32 predlogov za odlikovanje posameznikov in 12 predlogov za odlikovanje kolektivov, ki jih je prejel od 14 občin, je bilo treba izbrati 10 tovarišic oziroma tovarišev in 5 predlogov za kolektivno priznanje. Pri tej izbiri se je odbor trudil, da bi poleg temeljnih kvalitet, ki so v njegovi izbiri prevladovala, upošteval tako posamezno območje kot tudi strukturo slovenskega gospodarstva ter drugih dejavnosti. Odbor meni, da mu je to v precejšnji meri uspelo.

Odbor ocenjuje, da so bili pri predlaganju priznanj bodisi posameznikom ali kolektivom kriteriji v delovnih organizacijah, kakor tudi v vodstvih občinskih sindikatov, dokaj realni in izenačeni. Iz predlogov in njihovih utemeljitev je razvidno, da so bili predlagani predvsem tisti posamezniki in kolektivi,

ki se lahko resnično ponašajo z nadpovprečnimi dosežki oziroma s prizadevanji za uresničevanje ustavnih načel in za oblikovanje socialističnih samoupravnih odnosov.

Zaradi dokaj izenačenega odnosa predlagateljev do svojih predlogov za priznanja, je bila velika večina predlogov po svoji utemeljenosti zelo tehtna. Zato je bila tudi izbira toliko zahtevnejša, saj nismo mogli upoštevati vseh, ki bi si po svojem prispevku zaslužili priznanje. Upoštevali smo določila pravilnika, da je mogoče priznanje podeliti le desetim posameznikom in petim kolektivom.

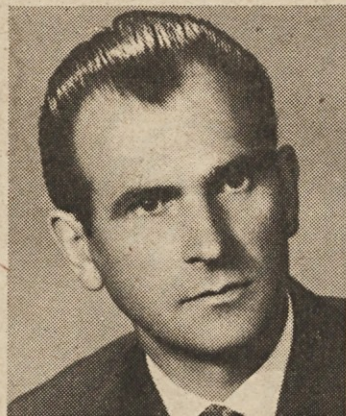
Poleg sklepa za podelitev priznanj desetim posameznikom je odbor sklenil, da se priznanje podeli kolektivom lesno industrijskega kombinata „Brest“ iz Cerknice, SGP „Pionir“ iz Novega mesta, Tovarni usnja iz Kamnika, kombinatu „Kras“ iz Sežane in TOZD Pošni promet Ljubljana. Soglasno pa je odbor tudi sklenil, da se kot šestemu upravičencu dodeli kolektivno priznanje tudi komisiji za pregled splošnih aktov v organizacijah združenega dela, ki deluje kot organ združenega dela v okviru skupščine občine Celje. Ta predlog ne izhaja iz tega, ker je mesto Celje gostitelj in organizator velikega zborovanja v spomin na 40. obletnico zleta Svobode in da v okviru te proslave letos podeljujemo tudi priznanja samoupravljalcem,

ampak izhaja predvsem iz dejstev, da so predlagana komisija kot kolektiv in vsak njen posameznik mnogo storili, da bi ustavna načela v delovnih kolektivih celjskega območja čim bolj tvorno uveljavili. Izviren pristop in metoda dela ter požrtvovalnost njenih članov so dali pomembne rezultate, ki so lahko za zgled drugim. Zato odbor meni, da je podelitev priznanja vsebinsko utemeljena in prav zaradi navedenega v skladu z določili pravilnika.

Pri vseh odlikovancih — naj bodo to posamezniki ali kolektivi — gre za primere, ki dajejo svojo aktivnostjo in z ustvarjalnim pristopom svetel zgled, da ustava nove Jugoslavije ni le vizija prihodnosti, ampak je predvsem realnost teženj delavskega razreda in vseh delovnih ljudi sedanjega časa.

Utirati pota napredku ni bilo nikdar v zgodovini boja delavskega razreda za svojo uveljavitev lahka naloga... Vedno je zahtevalo mnogo truda, žrtev, samopremaganja in naporov v premagovanju in spreminjanju starega. Toda prav v tem premagovanju starega in v boju za oblikovanje novih samoupravnih socialističnih odnosov vidijo odlikovanci kot pripadniki tega razreda svoj življenjski smoter in zgodovinsko poslanstvo, hkrati pa tudi vidijo v tem jamstvo za svoj lepši jutrišnji dan. Svoboda je za njih v pravem pomenu besede spoznana nujnost!

Ker so v to prepričani in ker po tem spoznanju uravnavajo tudi svoje vsakodnevno delo, odbor za priznanje samoupravljalcem meni, da si priznanja v polni meri zaslužijo.

Tone ERJAVEC iz Celja

Aleksandra GORUP iz Ljubljane

Leopold GREGORAČ iz Kranja

Ludvik KERČMAR z Bleda

Štefka MILEK iz Tišine

Ivan PREBIL iz Ljubljane

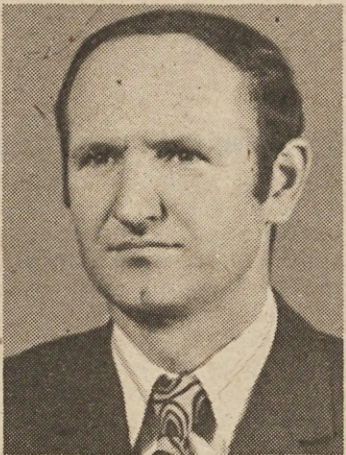
Ivo SISINGER iz Maribora

Valentin VALIČ iz Ajdovščine

Janko VAUPOTIČ iz Maribora

Franc VODOPIVEC iz Kranja

SPOMINSKA PRIZNANJA

V soboto, 14. junija, pred veliko proslavo v Mestnem parku, bo v Narodnem domu v Celju slovesna podelitev spominskih priznanj ob 40-letnici zleta Svobode v Celju 298 dolgoletnim aktivistom v delavsko-kulturnem gibanju. Ta spominska priznanja podeljuje predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Med tistimi, ki bodo prejeli to jubilejno priznanje, so tudi številni predvojni revolucionarji, komunisti in organizatorji veličastnega delavskega srečanja v Celju pred 40 leti. Spominska priznanja prejmejo:

Ernest AČKUN, Peter ADLEŠIČ, Tone ALIČ, Hubert ANGLETNER, Zmago ANGLETNER, Milan APIH, Franc ARENŠEK, Ivan AVŠIČ, Branko BABIČ, Jože BABIČ, Kristjan BAUDAŽ, Justina BERCIC, Rudi BIBROVEC, Viktor BLAŽKO, Stane BOBNAR, Dušan BOLE, Saša BOLE, Alojz BOŽIČNIK, Avgust BRATUŠA, Polde BREGAR, Jože BRILEJ, Marija BUKOVEC, Ciril BUKOVNIK, Julka CILENŠEK-Betka, Leopold CILENŠEK, Rudi CILENŠEK-URANKAR, Marija CIMERMAN, Štefanija CIZEJ, Justina ČERNE, Franc ČESNOVAR, Drago ČIHAK, Ivan ČOKL, Silvo DEČMAN, Franc DOBNIK, Franc DOLENC, Jože DOLENC, Josip DOMAJNKO, Alojz DULAR, Štefka DVOJMOČ, Jože ERTEL, Alojz FAJDIGA, Franc FELIČAN, Ivan FORSTNER, Marica FRECE, Franc GABRIJEL, Maks GAŠPERIČ, Franc GAŠPERŠIČ, Gabrijel GAŠPERŠIČ, Vlado GERLANC, Alojz GODLER, Viktor GODNIK, Ana GOLOB, Rudolf GOLOUH, Ivan GORJUP, Ladislav GOSTIŠA, Milko GOSTIŠA, Franc GRACNER, Jože GREGORC, Fanika GREGORČIČ, Danila GRIL, Miha GUČEK, Matevž HACE, Mirko HAGAUER, Drago HASL, Viktor HLADIN, dr. France HOČEVAR, Janko HOČEVAR, Lojzka HOČEVAR, Albin HORVAT, Avgust HRIBERŠEK, Tone HUDARIN, Danilo IRŠIČ, Emil JAGER, Ivan JAGER, Vili JAGER, Roman JAGUŠIČ, Mimi JAKOŠ, Adolf JELEN, Avgust JELEN, Ivan JERAM, Miha JERIHA, Ivan JERSIČ, Adi JEVŠNIK, Franc JEVŠNIK, Ivo JEVŠNIKAR, Pepca JEŽ, Marica JOŠT, Beno JUGOVAR, Jože KAČAR, Silva KALAFATIČ, Edvard KARDELJ, Jože KASTELIČ, Stane KEBER, Zdenka KIDRIČ, Franc KIMOVEC-Ziga, Tone KLEMENC, Mile KLOPČIČ, Jože KOCJANČIČ, Ivan KOČEVAR, Gabrijela KOLAR, Vilko KOLAR, Oskar KOLAR, Mihael KOMAT, Eda KOMAVLI, Adela KOPRIVC, Franc KOPRIVŠEK, Franc KOREN, Martin KOREN, Karl KORITNIK, Lado KOROŠEC, Franc KORPAR, Drago KOŠMRLJ, Pavle KOVAČ, Vlado KOZAK, Uroš KRAIGHER, Franc KRALJ, Nande KRAMAR, Miško KRANJEC, Ivan KRAUTBERGER, dr. Bratko KREFT, Ivan KREFT, Vlado KRIVIC, Dore KRTELJ, Ludvik KUKAVICA, Karl KUMALNC, Franc KUMSE, Marija KUMSE, Marija KUSTAR, Franci LAKNER,

Alojz LESJAK, Franc LESKOŠEK-Luka, Štefan LETONJA, Janko LISKA, Pepca LOTRIČ, Alojz LUKAČ, Franc MAČEK, Ivan MAČEK, Pepca MAČEK-KARDELJ, Leopold MAČEK, Cilka MAČEK-PREŠEREN, Marija MAČEK, Roza MAČEK, Tone MAČEK, Mira MAJCEN, Ivan MALI, Ivan MALY, Viktor MALOVRH, Vera MARENTIČ-NOVAK, Ivo MARIN, Miha MARINKO, Vinko MARINKO, Slavko MARN, Štefan MATJAŠEC, Franc MEZNER, Viktor MIHELIC, Franc MIRNIK, Pavel MOŠKRIČ, Karel MRAK, Jože MRGOLE, Janko NOČ, Tomaž NOČ, Ante NOVAK, Viktor OBLAK, Alojz OCEPEK, Avgust OKROGLIČ, Fanči OMAHEN, Lovro OMAHEN, Ignac OSANA, Ivan OŠO, Karel PANCE, Franc PANGERSIČ, Mica PAVLIČ, Ivan PAVŠEK, Alojz PERC, Franc PERE, Vencelj PERKO, Jože PESJAK, Bruno PETEJAN, Marija PETEK, Ferdo PILIH, Jože PINTER, Vlado PIPAN, Pavla PIRJEVEC, Rudi PIŠCANEC, Leopold PLANKO, Andrej PLEŠ, Anton PLUT, Mirko PODBEVŠEK, Jože PODJED, Gvido PODPEČAN, Jože POSPEH, Martin POTOČNIK, Slavko POTOKAR, Ivan POTRČ, Dora PRAŠNIKAR, Drago PRE-DAN, Štefan PRESL, Julka PREŽELJ, Srečko PREŽELJ, Ignac PRŠINA, Fanika RAČEK, Karel RAKUŠA, Alojz RAM-SAK, Boltežar RAMŠAK, Ivan RANCINGER, Ivan RATEJ, Karel RAZBORŠEK, Vili REBERSAK, Štefan REGANCIN, Franc REŽEK, Anica RIBIČ, Leopold RIHTER, Miha RODE, Jaka ROTER, Branko RUDOLF, Mara RUPENA, Henrik SAJEVEC, Fridolin SENIČAR, Slavko SERAČEVIČ, Jože SEVČ-NIKAR, Franc SIHUR, Franc SIRC, Franjo SMOLE, Karel SMOLE, Mara SMOLE, Mile SMOLYNSKI, Karel SMREKAR, Srečko SMREKAR, Franc SOPOTNIK, Stane STANIČ, Franjo STEBIH, Franci STERLE, Franc STOJAN, Zdravko STRA-DAR, Franc STRAŽIŠAR, Jože STRAŽIŠAR, Ivan STRNAD, Bogomir STUPAR, Štefka SUŠNIK, Andrej SVETEK, Danica SVETEK-MARINČEK, Mira SVETINA, Avgust ŠKETAKO, Marija ŠKORJANC, Franc ŠKRABAR, Ivan ŠPAN, Peter ŠPRAJC, Ivan ŠTANTE, Ivan ŠTANTE, Peter ŠTANTE-SKALA, Štefan ŠTEKAR, Ernest ŠTOKLAS, Darko ŠULER, Bogo TEPLY, Alojz TIŠOV, Pavel TOMAŽIČ, Franc TOPLIŠEK, Franc TRATNIK, Viktor TRATNIK, Angel TROJER, Ivan TUŠAR, Ivo UMEK, Jože VALENČIČ, Jakob VEBER, Avgust VEČKOVNIK, Andrej VERBIČ, Jože VERNIK, Avgust VEZOVIŠEK, Feliks VIDERGAR, Tone VIDERGAR, Viktor VIDERGAR, Ivan VIDIC, Jože VILFAN, Marija VILFAN, Srečko VILHAR, Albin VIPOTNIK, Anica VIPOTNIK, Marija VIPOTNIK, Anton VOČKO, Anton VRAČKO, Jože VRBNJAK, Cvetko ZAGORSKI, Jože ZDOVC, Anton ZIM-ŠEK, dr. Peter ZLATNER, Alojz ZUPAN, Mici ZUPAN, Edi ZUPANC, Ludvik ZUPANC-Ivo, Andrina ŽAVCER, Pavle ŽAVCER, Marjeta ŽELE, Nestl ŽGANK, Franc ŽIŽEK, Angela WEISS, Martin MENCEJ, Milena KORŽE.

4.

Priznanja in nagrade bodo podeljene 13. junija 1975 v Celju.

Predsednik odbora za priznanja samoupravljalcem IVO JANŽEKOVIC

SVOBOD V CELJU 1935—1975

Svet, ki se je zbral iz revirjev in je čakal ob tirih, na postaji, je bil zadržan in nemiren – bil je sam knapovski svet, z ženskami in z otroki; moški so bili obriti in svatešnje oblečeni, ženske so bile v rdečih in kričečih bluzah, otroci z rdečimi trikotnimi zastavicami; vse to žensko in mlado se je prerivalo, se klicalo in vpilo na strnjemem prostoru, med sivo postajo in golimi skalami – vzpenjale so se v sivo jutranje nebo, nad progo in nad reko.

Joža Perc, prišel je z Gorč nad Z., prišel je s sestro in z njenim knapom, s Kolmanovim, je bil tih in nemiren – takšen je bil vedno, ko so drugi plačevali zanj. Ta njegova sestra, ta Tilčka, mu ni mogla ničesar prekriti, preveč je bil občutljiv. Videl je, kako je pogledala Kolmanovega in tudi vedel, zakaj se je za trenutek zazrla vanj – zakaj se je prijel za žep in odšel skozi na stežaj odprta postajna vrata. Tu mu je Tilčka rekla, da bo vzela karto tudi zanj. Če bi še študiral, če bi še hodil v šolo, bi to še šlo, ne bi ga tako prizadelo – ali zdaj, ko so ga imeli že drugič zaprtega, ko so ga za vse čase vrgli iz šole, je vedel, da bi si moral sam kaj zaslužiti, ali dela za komuniste v tem stisnjem svetu ni bilo.

Bilo mu je, da bi se zgrizel. Potem so se za njegovim hrbtom ustavili koraki. Joža je poznal te počasne in premišljene korake – to so bili žandarji, bila je patrolja, ki ga je odkrila zdaj tu na postaji in mu je hotela povedati, da kontrolira vsako njegovo stopinjo. Stiskal je ustnice, da so mu vilice poigravale – ozrl se pa ni, ni jim hotel pokazati, da jih je začutil. Zatem so okovani škornji znova zaškripali, žandarska patrolja se je počasi obrnila in še bolj počasi odšla.

Studenta je zmotil potem Cerkov glas, njihov sosed z Gorč. Postavil se je predenj in se mu smehljaj, ob njem ali pa za njim pa se je postavila njegova drobčkana ženska, stiskala je cekar na trebuh in tudi ona se mu je smehljala.

„Ja, ja, tudi midva greva, v Celje – ona ima žlaho v mestu,“ je govoril Cerk, ko da bi se izgovarjal. „Ampak ljudstva pa se je nabralo, ko za procesijo. No, to vi knapi, nimate procesij, ali n' kaj takšnega bo to danes vseeno. Samo da n' idva z mojo Barco nimava banderco – kmet z r'lečo banderco, z gledalo bi ko sedlo na kravi, ali ne?“

Cerkov ni in ni nehal govoriti, ni in ni se nehal opravičevati, ne se smehljati s svojo Barco. Tudi Perčev se je moral začeti nasmihati.

Vtem je prišel Kolmanov, s kartami. Tilčka ga je znova na hitro pogledala, da je takoj zanesel tiste karte v žep, na glas pa se je začudila:

„Jož, koliko sveta, koliko ga bo šele v Celju!“ Sveta je bilo v resnici dosti. Vlak, ki je privozil na postajo, je bil natlačen, vagoni so zgedali kakor panji, ki rojijo, vrata, stopnišča, okna, vse je bilo ena sama glava, ki se je gibala, prepevala in vzklkala. Neko dekle z vihravo in živordečo pentljo v laseh je na vagonu, v katerega so se zrinili, razširilo obe roki, kakor da bi jih hotelo vse povprek objeti, vse, kar se jih je drenjalo pred postajo, zatem pa je stisnilo pesti in zavpilo:

„Naj živijo rdeči revirji!“ Ljudje, ki so silili v vagon, so se ko za hip ustavljali, skoraj kakor presenečeni; nehote so se ozirali okoli sebe in nazaj, kjer so se svetlikali pod napuščem bajoneti, ko pa so videli, da dekle vzklaka in vzklaka, ne da bi se za troho balo, so ji začeli mahati in vzklikati. Med te vzklake so se začeli zatem mešati klici železničarjev, priginjali so v vagon.

Zatem je na stopnišču nekdo zapel z malce hripavim glasom:

„Bratje, le k soncu, k svobodi...“ Za njim je pōtegnil še neki glas, potem še drugi. Pelo se je, čeprav je bila gneča in so rinili v vagon mednje novi potniki, ki so delali stisko še večjo. Vlak se je zganil, študent se je komaj preril do srede stopnišča. Tam je tudi obstal, zagozden z nogami med sama obuvala, z obema rokama se je oklenil ograje. Nekdo je preklinjal državo, ker je dala premalo vagonov:

„Hudiči, za nas ni nikoli vagonov!“ Ali ta pesem o svobodi, ki so jo zapeli, je zajela počasi tudi njega. Študent je začel brundati melodijo, začel pa je tudi pozabljati na slabo voljo. To je bila tista pesem, ki jo je pel pred kakšnim poldrugim letom v Starem Piskru v Celju, najprej sam v celici, kasneje s tovariši. Vlak je zavijal in drvel kraj Save in sam ni vedel, kdaj je začel vpiti v kamenite stene, kraj katerih so divjali vagoni, vsi nabasani s samimi delavskim svetom. Izenad je bilo, ko da te kamenite stene niso bile sive in temačne kakor stene jetnišnic, začutil je, kako ga je v trenutku, da sam ni vedel kdaj, prevzelo med temi ljudmi – bilo je nekakšno veselje, nekakšna volja in veselje do ljudi, pa do vlaka in do vožnje, do vsega, kar se je stiskalo okoli njega...

Odtrgal je roko od ograje, jo položil na Kolmanova pleča in ga potresel. Z njim vred je zapel. Izenada mu je začel intonirati na uho:

„Vstanite, sužnji, iz trpljenja...“

Pri duši mu je bilo, kakor da se je mora, tista zategnjenost... vse, kar ga je gnjavilo zadnje čase, pognalo samo od sebe v Savo, med deročo vodo, ki se je gnala prek izgledanih skalnatih čeri.

Lokomotive na postaji v Celju – prihajale so druga za drugo, z dolgimi repi natlačenih vagonov – so bile okrašene z zelenjem, z bršljanom, s smrečjem in s cvetjem, z rdečimi zastavicami. Rdeče zastave so visele na postajnem poslopju, zagledali so jih po mestu, ko so se prerili skozi gnečo na širok trg pred postajo in dalje naprej med prve mestne hiše.

IVAN POTRČ: BELA KRIZANTEMA

Študentu se je zasmajalo srce. Ženke so si popravljale lase, si prevezovale rute, popravljale pokrivala in si naravnnavale obleko; vse pa je začelo pasti oči na rdeči poplavi zastav s Percem vred, vzkliki so jim začeli uhajati sami od sebe.

Poleg ljudstva, ki se je vsipavalo s postaje, so vrele skupine v mesto tudi po cestah; dovažali so jih avtomobili in vozovi, prihajale so na kolesih, z rdečimi zastavicami.

Pred posojilnico je zagledal Cerkov lojtrski voz, do kraja okrašen. Stopil je k vozu, ga prijel za garce in ga potresel. Tudi sam je zdaj stisnil pest in jo pokazal študentu. Zaklical pa je:

„Delavci, kmetje! Ha, Joža, kaj?“ Cerkova ga je naglo potegnila, v njenem smehljaju pa je bilo vseeno tudi nekaj skrbi.

Zatem sta se Cerk in Cerkova zgubila, tudi študent se je zgubil s sestro in s Kolmanovim, zagledali so se šele popoldne, ko se je po ulicah razvil sprevod.

Začelo se je onstran Savinje, na oni strani Kapucinskega mostu. Delavci, največ je bilo med njimi mladine, so razvili zastave in zapeli delavsko pesem. Prva za zastavami se je zvrstila v sprevod študentska mladina. Joža Perc, ki se je pridružil sprevodu, ko je prišel prek mosta, se je znašel skoraj med samimi znanimi obrazi; poznal jih je iz šole in zaporov; krojaški pomočnik – bil je iz njegovega domačega kraja – mu je stisnil roko in ga potegnil k sebi v varstvo. V vrsti pred sabo je zagledal Silviro. Hodila je, visoka, kakor je bila, z dolgimi koraki, in se tesno držala s Tonetom pod pazduho, vzklkala je ter ga smeje pozdravila, ko ga je zagledala. Vse je pelo in zapel je tudi Joža, bilo je drugič v tem dnevu.

Skraja mu je bilo vse nekam tuje in naj se je zjutraj na vlaku razgibal, med temi sivimi hišami, kjer so ga gonili včasih uklenjenega, se nikakor ni mogel razživeti; skoraj pa je zavidal Silviri in vsem, ki so vpili in peli, kakor da bi bilo mesto za ta dan njihovo. Bilo mu je, kakor da so ga izpuštili iz zavora, sam pa ne more in ne more verjeti, ker ga nimajo več zaprtega.

Ljudje na pločnikih so se začeli ustavljati in jim mahati. Takrat je delavec z Jesenic – hodil je v prvih vrstah, študent ga je poznal – dvignil pest in z očmi, uprtimi predse, zaklical:

„Delu čast!“ Vrste za njim so se zganile – pesti so se dvignile, skraja posamič, potem v skupinah, druga za drugo – in odgovarjale:

„In oblast!“

Mladi svet na sprednji konici spreveda se je spogledal, obrazi so zažareli. Joža je povsili roko, a pest mu je ostala stisnjena. Zapel si je suknič – vse žepe so mu natlačili z literaturo, preden je odšel v sprevod – in zaklical:

„Naj žive enotni sindikati!“

Za njim so klicali drugi:

„Naj živi enotnost delavskega razreda! Naj živi enotnost delavcev in kmetov!“

Če se je zdela skraja, ko so prišli preko mosta in se razvili v sprevodu po mestu, da vzklikajo manifestanti sami in da si tudi sami odgovarjajo, je zdaj ta občutek zginjaj. Začele so odgovarjati ulice, delavski zletniki, ki so se ustavljali po pločnikih ter se jim hkrati pridruževali. Čim globlje v mesto je lezel sprevod, tem večja množica ga je sprejemala, ga pozdravljala in se mu pridruževala.

Pred kavarno – sprevod je zavil po ozki ulici, kjer so bili po pločniku razpostavljeni mize in stoli, da so skoraj zapirali prehod – je študent kemije dvignil pest in zaklical:

„Dol z reakcijo!“ Vse bolj se je čutilo, kako postajajo manifestanti in množice po mestu z njimi vred razgibane in razigrane. Najglasnejša pa je bila skupina, ki je zajela Jožo Perca. Hodila je na čelu vsega spreveda, ki mu kmalu ni bilo več konca, ter pela in vzklkala.

Ko je sprevod zaklical: „Hočemo prijateljsko pogodbo s Sovjetsko zvezo!“ mu je množica na

pločniku odgovorila z deseterimi in stoterimi vzkliki:

„Naj živi Stalin! Slava velikemu Leninu! Naj živi velika sovjetska Rusija! Naj živi proletariat vsega sveta! Proletarci vseh dežel, združite se!“

Študent je šel s sprevidom, pest je imel kar naprej stisnjeno. Oziral se je po množici, po obeh straneh, reditelji so jo sproti razirali, da so mogli naprej. Ljudje, ki so bili skraja skoraj začudeni ter so odpirali ob takem vzklikanju – bilo je sredi Celja in sredi sončnega popoldneva – usta od začudenja, kakor ribe, so postajali glasnejši. Kazalo je, kakor da se je desetisočglava množica, ki je prišla v mesto iz revirjev, iz tovarn in iz vasi od vseh koncev domovine, začela zavedati svoje moči in tega, začela je vpiti in klicati v svet, kar ji je že leta ležalo na duši. Budile pa so jo prednje vrste manifestantov – z delavskimi zastavami, z vzkliki in s pesmijo. In ko je sprevod zavil proti posojilnici, so manifestanti zapeli:

„Kosec koso brusil...“

Takrat so se pojavili na obeh straneh spreveda detektivi, Joža jih je poznal s procesa in iz zasliševanja na policiji. Vzkliki so se nekaj prericali, kakor sami od sebe, samo pesem se je še glasila, nič je ni moglo zatišati. Ta pesem je zdaj samo stisnila vrste ter jih znova oživela in razgibala. Detektivi so poslej hodili ob vrstah, gledali po onih, ki so vzklikali, in sikali v sprevod.

Po vrstah pa je šel šepet:

Na zlet Svobod v Celje so prihajali ljudje z vlaki, avtobusi, vozovi, pa tudi s kolesi in peš

„Policije pa ni nikjer videti... Žandarmerija se je poskrila... Samo ti psi so nas prišli špejati...“

Temu šepetanju so odgovarjali glasovi: „Policija je v pripravljenosti... Žandarmerija čaka do pet oborožena... Tudi špijarje so oborožili... Vso vojsko imajo v pripravljenosti... Vse čaka za zaprtimi vrati!“

Ta šepet pa je postajal vedno bolj uporniški...

„Ne upajo si na ulice... Ne, ne upajo si... Tisoči bi jih pomendrali...“

Sprevod je zavil mimo starih zaporov in množica ni več samo vzklkala, začela je kričati:

„Dol s Piskrom! Dol z Glavnjačo! Dol s krvavimi režimi! Dol s fašizem om!“

„Svobodo delovnemu ljudstvu!“ Množice na ulicah so se razgrele. Takšne je začela sprejemati Glazija.

Tam se je nadaljeval popoldanski kulturni program zleta. Študent se je porazgubil med množico in začel prodajati brošure, izdajala jih je na pol legalna partijska založba. Bile so knjižice, razkrinkovale so fašizem in cerkev, govorile so o novi vojni nevarnosti.

Na govorniški tribuni sredi Glazije pa so nastopali govorniki; govorili so, kako je že čas, da tudi delavstvo dobi svoje pravice in apelirali pri tem na novepečeno beograjsko vlado. Ko je Topalović spregovoril „o naših prijateljih na levici“, so se zaslišali vzkliki, bili so polni nejevolje. Potem je – na lepem – začelo skandiranje:

„Le-sko-šek, Le-sko-šek...“

Ali na oder je stopil gladko obrit govornik in začel s pojočim in s sladkim glasom in počasi prebirati besede iz Cankarjeve Bele krizanteme. Množica, ki se je zgrnila okoli govorniške tribune ter je naraščala, je začela glasneje skandirati:

„Le-sko-šek, Le-sko-šek, Le-sko-šek!“ Nekdo pa je zavpil: „Z našim Cankarjem bi nas radi okoli prinesli!“

Znova se je zaslišalo skandiranje. Izenada je postala beseda Le-sko-šek parola. Množica pred tribuno jo je ponavljala vztrajno in neutrudno. Ta beseda je zbirala okoli sebe nove in nove ljudi, ki so pomagali skandirati. Malo še, pa je stala okoli govorniškega odra cela Glazija in skandirala in zahtevala:

„Le-sko-šek!“

Potem je množica zmagala. Človek na govorniškem odru je pobral liste in odšel. Na prazen oder pa je takoj moral Lesko-šek. Množica ga je zahtevala, hotela je njega slišati. In visoki moški je spregovoril z zadržanim, a z odločnim glasom:

„Delavci, kmetje, delovna inteligenca...!“ Tisoči na Glaziji so prisluhili... Ta glas se je slišal kljub temu, da so odklopili zvočnike... Slišal se je po celi Glaziji, množice so ga raznesle po vsej domovini... To je bil takrat glas partije.

Ponoči se jih je vračalo v Gorče pet. Študent, sestra Tilčka in njen Kolman; z njimi sta bila tudi oba Cerkova.

Kolmanov je bil pijan in hripav od kričanja. Kričati je začel v Celju na postaji, ko so čakali v vlaku, in kričal je nepretrgoma vse do domače postaje. Cerk mu je pomagal. Ženski sta ju skraja mirili, a sta prestali, ker ni nič pomagalo ter so tudi drugi kričali. Kričal je cel vlak, celo Celje je vpilo. Vpilo pa je, kar je komu ležalo na srcu.

V vlaku, ki je drvel skozi noč, je Joža znenada začutil, kako ga je Cerk prijel za ramena, ga potegnil k sebi in mu začel šepetati na uho:

„Joža, kaj – saj je tako! Ubogi vrage smo vsi skupaj, ali skupaj moramo potegniti, pa bi bilo

drugače! Si videl danes! Se pisniti ni upal nihče! Ha, moj dragi, v mišje luknje so se poskrili.“

Študent se je smehljaj in zrl v iskre, ki so svi-gale ob vlaku. Kolmanov je kričal skozi okno, tudi v Jožo Percu je vse kričalo. Mislil je na zmago v Celju. Množice so zahtevale, da je spregovorila partija. Ta partija je predramila množice, povedale so vse, ne da bi režim mogel migniti s pr-stom...

Pozno ponoči, ko je rinilo vseh pet proti Gorčam, sta s starim Cerkom zaostajala. Študent je prepeval s kmetom internacionalo. Postajala sta in pela, in znova postajala in pela. Potoka, ki je šumel kraj gorske poti, nista slišala. Tudi ženske, hodile so spredaj, so ju pustile peti.

PRESEŽEK PRIČAKOVANJ

Po dveh letih v Sloveniji 27.000 novih stanovanj ● Ključ bo dobilo 4692 delavcev z nizkimi osebnimi dohodki ● Lepi uspehi pri organiziranju samoupravnega sistema na področju stanovanjskega gospodarstva ● Kaj zavira gradnjo?

Za začetek nekaj števil.

Lani je bilo zgrajenih v družbenem sektorju 8.057 (ali 68% več kot leta 1973), v zasebnem sektorju pa 4945 stanovanj. Skupno torej 13.002 stanovanj (ali za 24% več kot leta 1973).

Po načrtih občinskih stanovanjskih skupnosti naj bi letos zgradili kakih 14.000 novih stanovanj, kar pomeni, da bomo v Sloveniji v dveh letih zgradili približno 27.000 novih stanovanj – torej več, kot je bil kratkoročni cilj široko zastavljene družbene akcije.

Ob tem velja posebej poudariti, da je bilo lani iz solidarnostnih skladov zgrajenih za delavce z nizkimi osebnimi dohodki 2.136 stanovanj (leta 1973 le 205!). Po že sklenjenih pogodbah pa lahko pričakujemo, da bo do konca tega leta vseljivih še 2.556 solidarnostnih stanovanj.

To je kratka bilanca splošne družbenopolitične akcije, ki sta jo zasnovala sekretariat CK ZKS in predsedstvo RS ZSS. Bilanca akcije „26.000 stanovanj“, katere naloga je bila poleg gradnje stanovanj tudi organiziranje samoupravnega sistema na področju stanovanjskega gospodarstva, na temeljih samoupravnih stanovanjskih skupnosti v občinah ter njihove zveze v republiki po načelih nove ustave, tako da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in občani v krajevnih skupnostih lahko neposredno v okviru delegatskih razmerij odločali o vseh stanovanjskih vprašanjih.

Ko sta izvršni komite predsedstva CK ZKS in predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije te dni ocenjevala, kako uresničujemo oba osnovna cilja, sta ugotovila, da smo dosegli pomembne rezultate tako pri uveljavljanju samoupravnih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva kot pri gradnji stanovanj.

V 54 skupščinah stanovanjskih skupnosti dela 2645, v zborih samoupravnih enot pa 3570 delegatov, ki imajo že mnogo izkušenj in spoznanj, z zavzetim delom, poznavanjem razmer in interesov široke samoupravne baze pa so na tem področju uveljavili novo kvaliteto, ki je ob dobro zasnovani in uspešno vodeni akciji morala dati dobre rezultate.

USPEHI – KLJUB SLABOSTIM

Razumljivo pa je, da kljub velikim uspehom, ki jih dosegamo v akciji „26.000 stanovanj“, ostaja še mnogo problemov.

- Naj nekatere naštejemo.
- Urbanistični in zazidalni načrti so marsikje neizdelani in zastareli;
- financiranje komunalnega opremljanja zemljišč ni urejeno;
- še vedno so neurejena vprašanja ob razlastitvah zemljišč;
- nekatera gradbena podjetja špekulirajo z zemljišči, ki so namenjena za stanovanjsko gradnjo;
- upravni postopek za pridobivanje zemljišč, lokacij, soglasij in gradbenih dovoljenj je prepočasen;
- mnoga podjetja se ne držijo dogovorjenih rokov;
- neurejen sistem finansiranja spremljajočih objektov v novih naseljih (trgovine, servisi, vrtci, šole, zdravstveni domovi itd.)

Še bi lahko naštevali dejstva, ki pri nas ovirajo hitrejšo gradnjo stanovanj. Omenimo naj le še kronično pomanjkanje nekaterih gradbenih materialov – gre zlasti za betonsko jeklo in material, ki ga potrebujejo inštalaterji – ter mnogo premajhne obrtniške zmogljivosti.

Vse te številne slabosti, zlasti še na področju investicijskih priprav, zavirajo gradnjo in negativno vplivajo na cene, kljub temu da smo v zadnjem času zabeležili opazne premike v integracijskih procesih, da je obseg proizvodnje v družbenem sektorju večji, da so marsikje izpopolnili organizacijo dela in dosegli večjo produktivnost.

GRADIMO RAZKOŠNA STANOVANJA?

Kadarkoli steče beseda o stanovanjih, po navadi slišimo, da gradimo predraga stanovanja, takšna, kot bi

imeli vsaj 5.000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca. Slišimo, da si arhitekti postavljajo spomenike, da so zainteresirani, da je gradnja čim dražja, kajti potem je tudi njihov zaslužek večji, da ne uporabljamo načrtov, ki so se obnesli v drugih krajih in mestih. Taki pojavi so nedvomno bili in ponekod še tudi so. Kako jih odpraviti? Prvi korak k razreševanju teh problemov naj bi bili standardi stanovanj, ki so jih sprejele občinske skupščine. Vendar je to res šele prvi korak k standardizaciji stanovanjskih naselij, ki naj bi zajela urbanistične zasnove in komunalno opremljenost.

Kakšne bodo potem cene stanovanj, je težko reči. Dejstvo je, da je gradbeni material vsako leto občutno dražji – kilogram cementa, denimo, je veljal pred tremi leti približno 30 par, zdaj že 1,20 din – da je ponekod marsikdaj moč slišati o zelo nizki produktivnosti gradbenikov, da so si gradbeniki razdelili „interesna področja“ in se celo do vseh podrobnosti dogovorili o cenah, da je klasična gradnja ponekod cenejša kot industrijska, da kalkulacije stroškov niso čiste, kajti v ceni stanovanja se marsikaj skriva. Težko je reči, da takšne ugotovitve veljajo povsod in za vsakogar. Prav tako pa bržčas ne bo nihče trdil, da kaj takšnega pri nas ni. Nedvomno pa bo vsega tega manj, ko bodo stanovanjske skupnosti začele delati tako, kot je zamišljeno, ko bo čedalje manj posrednikov med bodočim stanovalcem in izvajalcem del in ko bodo skupnosti dosledno zahtevale javno kalkulacijo vseh stroškov. Kako naj si sicer občan, ki ni gradbeni strokovnjak, razlaga, zakaj lahko na primer velja v Logatcu kvadratni meter stanovanjske površine 4.100 din in zakaj v Ljubljani in Metliki ponekod že presega 7.000 din, ob tem da gre po kakovosti za podobna stanovanja?

GRADBENIKI: „MI SAMO ZIDAMO!“

Gradbeniki pa pravijo: Naš delež v strukturi stroškov je le 25%. Finalna dela (obrtniki) poberejo 55%, preostanek občine (zemljišča, komunalna ureditev itd.). In pristavljajo: ker je naš delež takšen, bi težko vplivali na občutnejšo pocenitev stanovanj, kajti mi gradimo le zidove in skelete!

Tisti, ki bi radi odpravili to navado in takšno miselnost, nimajo kdo ve kakšnih uspehov, čeprav je očitno, koliko bi se dalo zaslužiti z dobro organiziranimi obrtnimi zmogljivostmi za opravljanje finalnih del ob kolikor toliko standardizirani gradnji. In ne le zaslužiti, tudi prihraniti ter tako poceniti gradnjo, ki gre čedalje bolj v astronomske vsote. In ob tem, ko vsi vemo, da ta tako imenovana „zaključna dejavnost“ še zdaleč ni kos potrebam in da lahko sposobni pa tudi pridni zasebni obrtniki zaslužijo kolikor hočejo. Znan je primer, ko je zasebni obrtnik z eno samo pogodbo sklenil posel, vreden storo milijardo.

V pogovorih ob bodočih integracijskih procesih in boljši organizaciji slovenskega gradbeništva bi temu vprašanju morali posvetiti mnogo več pozornosti kot doslej.

TOLAŽBA OB CENAH

Sicer pa se za zdaj tolažimo, da so povprečne cene stanovanj v Sloveniji še vedno med najnižjimi v Jugoslaviji.

Republiški dogovor o načinu oblikovanja cen stanovanj je pomemben ukrep pri odpravljanju tega zapletenega problema. Tako naj bi izključili stihijsko delovanje tržnih zakonitosti ponudbe in povpraševanja.

PRAVA PODOBA

Če danes prebiramo podatke o cenah stanovanj po posameznih občinah, stanovanjskih objektih in soseskah, lahko kaj hitro ugotovimo, da so zelo različne. Tri primere smo v tem prispevku že omenili, vendar pravo sliko o ceni stanovanja vidimo šele, ko odštejemo stroške za primarne komunalne objekte, sekundarno komunalno opremo, zaklonska in še več drugih stroškov, ki bremenijo ceno stanovanja.

KOLEKTIVNA SPALNICA ALI NASELJA?

Ob pozivljani gradnji stanovanj pa se bomo morali še nekaj dogovoriti. Gre za to: ali zgraditi čimprej in čimveč stanovanj in tako čimvečjemu številu ljudi zagotoviti streho nad glavo, ali pa graditi manj stano-

vanj, toda kompleksna stanovanjska naselja in stanovanjske soseske, ki ne bodo le – povedano z besedami humorista – kolektivne spalnice, ampak naselja z vsemi prituklinami: šolami, vzgojnovarstvenimi ustanovami, trgovinami, javnimi in drugimi objekti.

Za zdaj se odločitve nagibajo h kompleksni gradnji stanovanjskih naselij in k združevanju vseh za to namenjenih in potrebnih sredstev.

Če se dogovorimo za takšno pot, potem bodo morale pri načrtovanju in gradnji stanovanjskih naselij nujno sodelovati mnoge samoupravne interesne skupnosti in tudi združevati svoja sredstva.

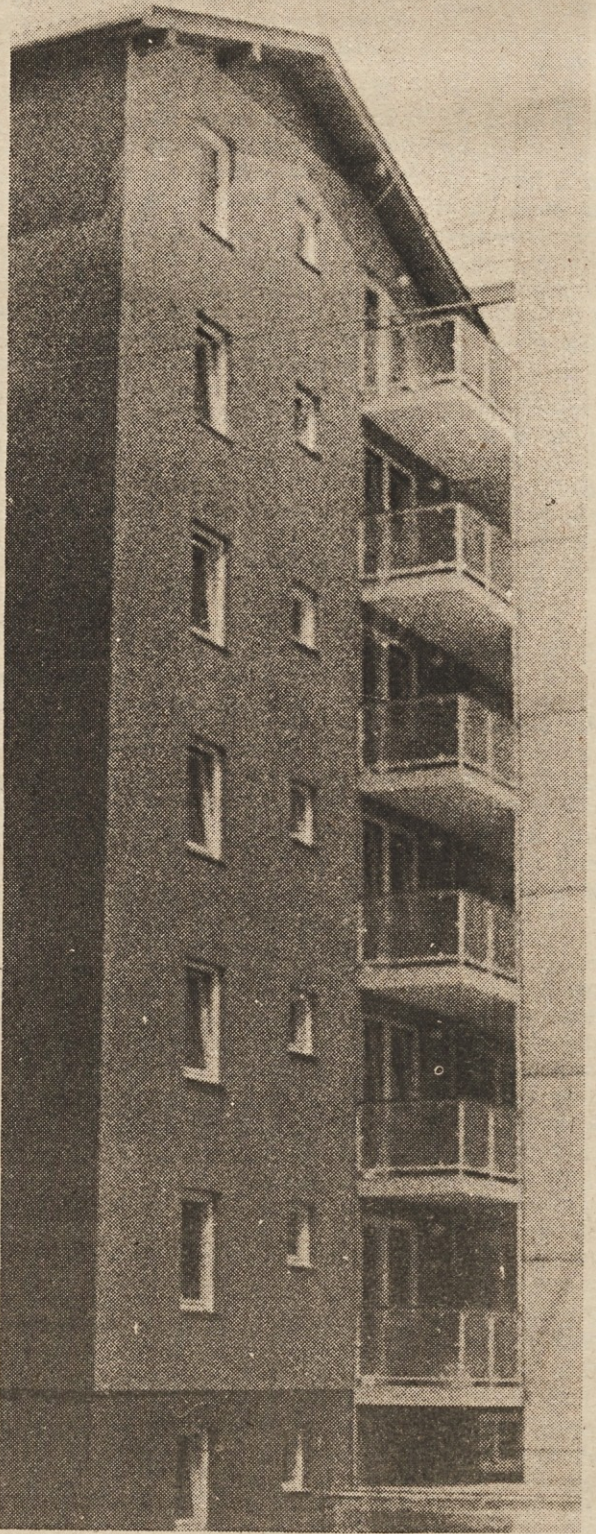
V PETIH LETIH – 70.000 STANOVANJ

Vse kaže – kljub različnim problemom in slabostim – da smo na dobri poti pri uresničevanju srednjeročnega programa stanovanjske gradnje, po katerem naj bi v petih letih zgradili 70.000 stanovanj.

In kako bo letos? Na začetku smo zapisali, da naj bi po načrtih občinskih stanovanjskih skupnosti zgradili 14.000 novih stanovanj, čeprav le-te pričakujejo dograditev 16.561 družbenih in zasebnih stanovanj. Mnogi namreč menijo, da je, upoštevaje denar, ki je na voljo, in zmogljivosti gradbenikov itd., bolj realno število 14.000.

Ob koncu leta bomo videli, kdo je imel prav. Toda, čeprav vse napovedi in številke obravnavamo s pridržkom, lahko že danes z gotovostjo trdimo, da je akcija „26.000 stanovanj“ povsem uspela. Presežena so vsa pričakovanja.

VOJKO ČERNELČ

Kdo je proti ustavi?

Pred nami je obdobje odločnejšega boja proti posameznikom in vodstvom, ki se zavestno upirajo nujnim spremembam.

Gre za uresničevanje sklepov 4. seje CK ZK Slovenije – in to v vseh organizacijah in okoljih.

Večina organizacij ZK se je sicer lotila ocene političnih razmer, vendar pa so ocene – kot je ta teden dejal Franc Šetinc na skupni seji izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS in predsedstva republiškega sveta zveze sindikatov – v marsikateri občini, organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti prevleč posplošene, da bi lahko bile izhodišče za premaganje zavestnega odpora proti uresničevanju novih ustavnih odnosov.

Akcija, ki jo je zahtevala 4. seja CK ZKS, je zato ostala marsikje na pol poti. Čeprav bi morale vse organizacije ZK napraviti obračun dela in opozoriti na pobudnike odpora, tega niso zadovoljivo opravile, celo v nekaterih republiških institucijah ne!

Sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS je opozoril, da je zato treba vnovič analizirati politične razmere in kako uresničujemo ustavo. Tam, kjer je čutili zavesten odpor proti oblikovanju novih ustavnih odnosov, pa morata partija in sindikat predlagati konkretne kadrovske spremembe.

V novih ocenah in analizah pa bo nedvomno treba odgovoriti tudi na vprašanje, kaj so v posameznih okoljih naredile družbenopolitične organizacije, da bi strle odpor proti ustavi in zakaj so ponekod ta odpor celo tolerirale.

Tako bomo dobili popolnejši odgovor na vprašanje, kdo je proti ustavi. VIC

IZBERITE PRIMERNO KNJIŽNO DARILO

VINKO TRINKAUS

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo – delavski roman Vinka Trinkausa VELIKA STAVKA. Roman zajema značilne dogodke prve velike stavke zasavskih knapov leta 1889.

Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

NAŠA AKCIJA, V KATERI PREVERJAMO NOVICE O VELIKIH ZALOGAH NEOCARINJENEGA BLAGA

Z ROKO V ROKI: MALOMARNOST IN VIŠJA SILA

Na carini leže zaboji blaga še iz leta 1968, ki ga nihče ne pride iskat – Težave IMV zaradi »naraslih« pošiljk reprodukcijskega materiala iz Francije – Kakih 270 vagonov sestavnih delov stoji na železnici – Iskra: spremembe deviznih režimov zadržujejo eno in polmesečno količino uvoženega reprodukcijskega materiala

Alarmantne vesti so nedavno tega prodrle v javnost: na tone različnih izdelkov leži neocarinjnih že nekaj mesecev do nekaj let v carinskih skladiščih, v Javnih skladiščih in v skladiščih železnice! 270 vagonov s sestavnimi deli za avtomobile IMV stoji na postajah od Ljubljane do Novega mesta! V vsej Sloveniji je neocarinjnega blaga iz uvoza med 15.000 do 16.000 tonami. Samo Iskra ga ima neocarinjnega v vrednosti kakih 170 milijonov dinarjev. Nekatere pošiljke leže na carini že od leta 1968!

Zakaj tako? Je posredi počasnost carinskega postopka, malomarnost podjetij uvoznikov oziroma posrednikov, špediterjev? So nemara druge, objektivne težave prisilile podjetja, da ne dvigujejo uvoženih pošiljk s carinskih in drugih skladišč?

Podjetja izkoriščajo nizko ležarino, saj je ceneje, plačevati ta strošek, kot pa zgraditi lastna skladišča, slišimo neuradno, dejali bi, na cesti.

Lotimo se obsežnega dela: preverjanja omenjenih podatkov. Kmalu spoznamo: če bi hoteli imeti natančne rezultate, bi morali preverjati praktično sleherno zaostalo pošiljko. To je delo za nekaj tednov za ekipo, ki bi delala z natančnostjo bančnika in vztrajnostjo kriminalista. Ekipe nimamo; zavoljo tega smo prisiljeni izbrati krajšo, lažjo in zato seveda tudi manj »resnicoljubno« pot. Ta nas pelje najprej v ljubljansko Carinarnico, odkoder se nadaljuje k Iskra commerce, IMV, carinarnici v Novem mestu, v Mariboru. Za skok drugam, na primer k Leku, na brniški aerodrom v carinarnico, kranjsko Savo pa še kam, nam zmanjka časa...

V ljubljanski carinarnici se pogovorimo z upravnikom Francem Sabličem, ogledamo si carinsko skladišče in v njem zaboje, ki leže tam že od leta 1968. Pokažejo nam tudi lep kup opozoril podjetjem, naj plačajo carino pa seveda ležarino in da dvignejo blago. Za vsako koledarsko leto od 1968. leta dalje jih je lep kupček.

„Od časa do časa pošiljamo te pozive,“ pripoveduje upravnik ljubljanske carinarnice. Kljub sorazmerno pogostim pozivom pa se marsikje ne zga-nejo. Stare „zaloge“ neocarinj-nega blaga kopnijo pre-počasi.“

Prebiramo pozive podjetjem, ki imajo blago na carinarnici še iz leta 1968: Contal, Transjug, Slovenija avto, IUUV, Inter-europa, Pivovarna Union, Ple-tenina, Koteks tobus, Tehno-union. In tako dalje... Vse po-zabljene pošiljke so majhne po teži in po vrednosti; tu nekaj kilo-gramov kemikalij, kot piše na carinski deklaraciji, tam kilo-gram, dva rezervnih delov pa preproge... Na enem izmed pozivov preberemo, da ima In-tereuropa še neocarinjnen blat-nik za opel olympio.

Od tega leta je v carinskih skladiščih v Novem mestu, Ljubljani, Kranju in na Brniku obležalo več kot 12 ton različ-nega „pozabljene“ blaga, pove upravnik Sablič.

Listamo nov spisek opomi-nov. Tistega, ki zadeva neocar-injeno blago iz leta 1969. Do pike enaka podoba kot pri prvem kupu. Krka, na primer, ima neocarinjnih nekaj kole-darjev (razumljivo, da jih nihče

več ne pogreša). Ne čudimo se, da nihče od Lesnine ne pride po vzmetno blazino, vendar pa ima zato Tehnoimpex kakih 570 kg neocarinjnega blaga; Jugotekstil pa je še leta 1970 pozabil na 1600 kg težko pošiljko blaga in konfekcije.

Količine neocarinjnega blaga potem iz leta v leto naraščajo: iz leta 1973 je še kakih 16 ton blaga na carinarnicah v omenjenih krajih – po podatkih, ki nam jih posredujejo na ljubljanski carinarnici – lani 441 ton. V letošnjem letu se je številka povzpela na skoraj 7000 ton. V vsej Sloveniji pa naj bi ta čas ležalo neocari-

rok, v katerem je treba prispelo blago ocariniti, plačati ustrezne pristojbine in ga dvigniti. Ta rok – od enega do nekaj mesecev – bo precej pomagal prazniti carinska skladišča, čeprav je treba upoštevati, da nekatera podjetja že sedaj težko zado-vljijo predpisu, da je treba ob uvozu blaga imeti zagotovljena sredstva tudi za vse dajatve.“

Med pozabljivimi podjetji je pogosto kakšna špedicija. V Novem mestu vprašamo Alojza Kondo iz Intereurope, zakaj?

Da špedicije pri tem same ne morejo ničesar ukreniti, pravi tovariš Kondo, saj so le po-srednik med prodajalcem in

„Last IMV“, poudari ko-mercialni direktor Blatnik, „je 75 ton težka oprema za novo proizvodno linijo osebnih avto-mobilov; lani smo ob koncu leta uvozili nekompletno linijo, v letošnjem letu pa je prispel preostali del. Zastoj je nastal za-radi predpisov o uvozu – v kratkem pa bo že rešen.“

Nič bolj podrobnih odgo-vorov nam ni dal Slavko Blat-nik, ko smo načeli vprašanje va-gonov s sestavnimi deli za avto-mobile IMV, ki da v velikem številu stoji na vseh železniških postajah od Ljubljane do No-vega mesta. Krivi so Francozi, trdi tovariš Blatnik in razlaga:

V Javnih skladiščih v Novem mestu stoji zaboji za IMV v visokih skladovninah. Nekateri sestavni avtomobilski deli so tudi na prostem...

njenega uvoženega blaga od re-produkcijskih materialov do predmetov široke porabe – med 15.000 in 16.000 tonami. „Vse blago, ki leži pri nas vsaj od leta 1970 dalje, je že manj vredno, kot bi podjetje moralo zanj plačati ležarine,“ pravi tovariš Sablič. Vprašamo ga o vzrokih.

„Teško jih je naštetih vse, še bolj neodgovorno bi bilo iz-ločiti posamezne. Sodim, da gre tudi za malomarnost podjetij; mi pa smo za sedaj brez moči, saj blaga ne moremo po dolo-čenem času prodati, ali izločiti iz skladišča, razen če se je po-kvarilo.“

„Bi nizka ležarina lahko bila vzrok za takšno malomarnost podjetij?“

Upravnik ljubljanske cari-narnice ne odgovori povsem na-ravnost; da so v Javnih skla-diščih menda hudo reagirali na očitke, da je ležarina prenizka, pove. Zato pa v mariborski cari-narnici sodijo, da je ta razlog za lase privlečen, morda celo namenoma objavljen, da bi tako pripravil ugodno vzdušje za po-večevanje ležarin in stojnin. Tudi v IMV in v Iskri odločno zanikajo, da bi lahko kdaj bil ta razlog vzrok za zastajanje blaga na carini.

Komercialni direktor IMV Slavko BLATNIK pa se prime za glavo: „Veste, koliko nas stane zastoj našega reprodukcijskega materiala ob stojnini 20 dinarjev na uro za vagon?“

Zastajanje blaga v javnih in drugih skladiščih precej stane tudi carino pa javna skladišča in tudi prevoznike – špediterje, saj jim zaradi počasnejšega pro-meta blaga upada dohodek, ki ga prisključijo s storitvami.

Kako torej narediti konec tej nadlogi – pozabljeni in zalogam neocarinjnega blaga?“

„V kratkem pričakujemo nov carinski zakon,“ pripove-duje upravnik ljubljanske cari-narnice. „Ta naj bi predpisal

kupcem, za katerega opravijo tudi posle v zvezi s carinjenjem. Če pa kupec ne da na voljo ustreznih dokumentov za carinjenje, blago na carini čaka, čaka...“

V Novem mestu, tja nas je pot pripeljala po sledi novic o velikem številu vagonov z neocarinjnim blagom za IMV, nas pričakajo: šef carinske iz-postave inž. Vidosav Mičunovič iz Javnih skladišč. Skupaj ugo-tovimo: iz leta 1973 je v javnih skladiščih nekaj 100 kilo-gramov neocarinjnega blaga, med pozabljivimi lastniki je tudi IMV. Naše naslednje vprašanje predstavnik IMV presliši, nanj odgovori šele ob podatku, da je iz lanskega leta v skla-diščih neocarinjnega kakih 500 ton blaga.

„Zaradi velike stavke v tovarni Renault nam to podjetje ni moglo v dogovorjenih rokih do-baviti vseh sestavnih delov, ko-likor jih potrebujemo v avto-mobilski proizvodnji. Zamujeno so nadomestili te dni. Zavoljo tega je na vseh železniških po-stajah na omenjeni relaciji to-liko vagonov z našimi zaboji. Problem rešujemo skupaj s ca-rino kolikor hitro se ga da re-ševati.“

Na vprašanje, ali hitrost re-ševanja kaj ovira nelikvidnost, tovariš Blatnik odgovori zelo posredno. Če smo razumeli prav, zvezni sekretariat za fi-nance dolguje IMV kakih 10 milijonov dinarjev na račun iz-voznih premij. Ta sredstva pa bi IMV, pravi tov. Blatnik, prišla zelo prav.

V Ljubljani obiščemo še Iskra commerce. Uro dolg po-govor z Ludvikom Kranjcem, komercialnim direktorjem, ter inž. Borisem Lasičem, direk-torjem uvoza, navrže nekaj za-nimivih ugotovitev. Predvsem drži, da ima Iskra trenutno za približno 160 milijonov di-narjev neocarinjnega repro-dukcijskega materiala in opreme. Drži, da manjše ko-ličine reprodukcijskega mate-riala leže neocarinjene še iz lan-skega leta.

Inž. Boris Lasič: „Tega je so-razmerno zelo malo; porabili ga nismo zato, ker je medtem v proizvodnji prišlo do spre-membe bodisi naročila našega kupca ali pa smo sami menjali proizvodnjo.“

Odgovora na vprašanje, zakaj leži ta material v carinskih skla-diščih, nismo dobili.

Vsekakor je za Iskro mnogo pomembnejše vprašanje, kako do velikih količin nujno potreb-nega materiala, ki leži na carini; pa bodisi ne more biti ocari-njeno zaradi uvoznih predpisov, bodisi zato, ker podjetju pri-manjkujeta sredstva za plačilo vseh uvoznih dajatev.

Iskra uvaža približno polo-vico vsega potrebnega repro-dukcijskega materiala – letno kar za 1,2 milijarde dinarjev se-stavnih elektronskih delov in druge opreme, ki je domače to-varne ne izdelujejo. Trenutno ima torej neocarinjeno enoin-polmesečno zalogo uvoznega reprodukcijskega materiala. Zakaj?

„Zavoljo spreminjajočih se režimov deviznih kvot in pred-pisov o uvozu, ki se spreminjajo tako rekoč čez noč, ne da bi se gospodarstvo na spremembe lahko pripravilo, sklenilo ustrezno prilagojene pogodbe ob pravem času in si tudi pravo-časno preskrbelo potrebna sred-stva,“ pravi Ludvik Kranjc in nadaljuje: „Naši zvezni organi pri obveščanju javnosti oziroma gospodarstva kasnijo prek vseh razumnih meja. Tako smo, de-nimo, vsi že konec lanskega leta vedeli, kako zelo stagnira, ozi-roma upada naš izvoz in kako čez mero narašča uvoz tako re-produkcijskega materiala kot izdelkov široke porabe. Toda kljub temu so bili ustrezni re-strictivni ukrepi sprejeti še

čez lep čas, in to dejansko prek noči. Omejevanje uvoza tudi ni bilo izvedeno dovolj pre-mišljeno – posledica tega je, da je bila poleg tistih uvoznikov, ki uvažajo bolj ali manj brez prave potrebe, prizadeta tudi indu-strija, katere proizvodnja je v večji ali manjši meri odvisna od uvoženega reprodukcijskega materiala.“

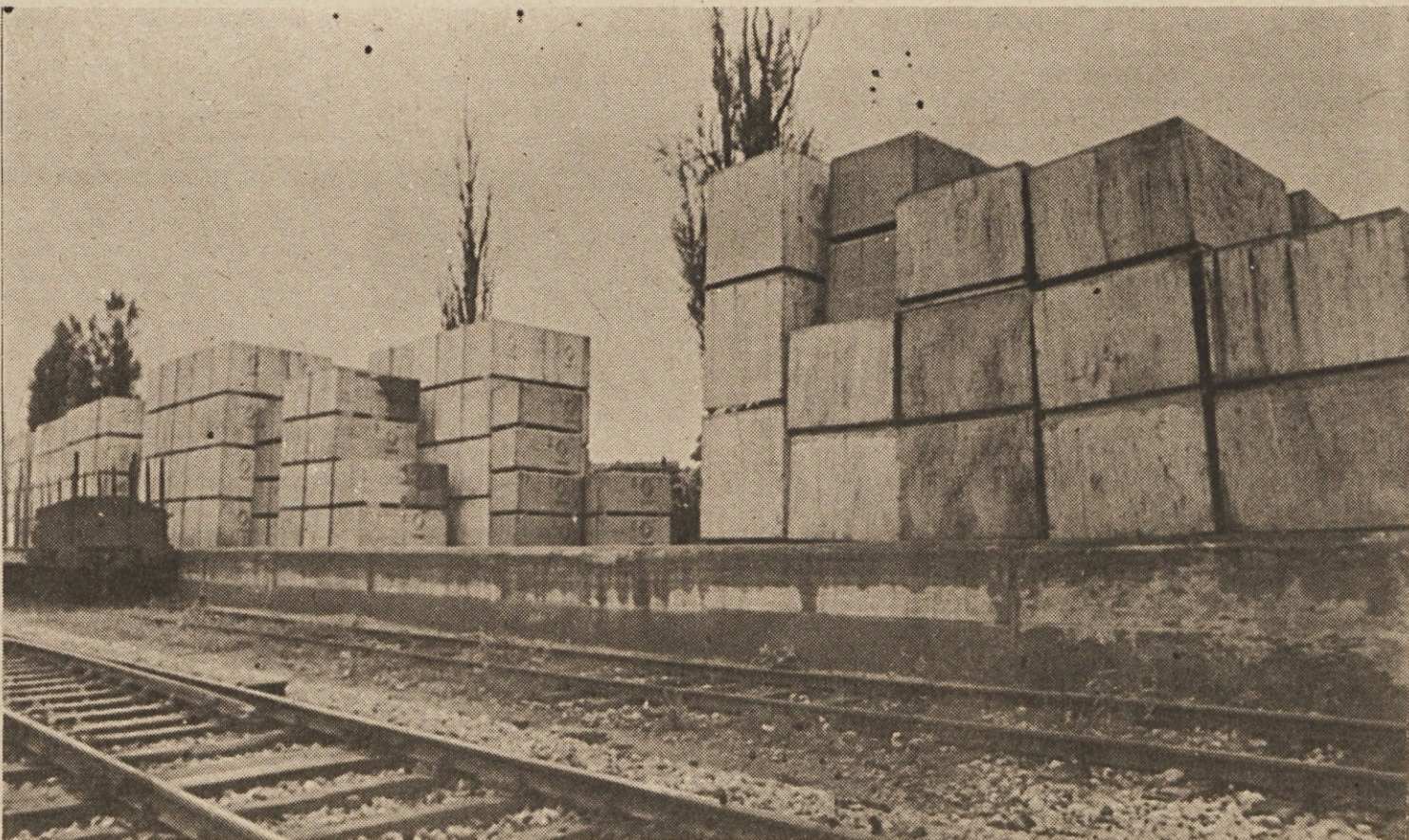
Posledice za Iskro: težave v proizvodnji zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala, te-žave tudi pri tujih kupcih, ker bodo dobave le z največjo te-žavo tekle redno. Zaradi prek noči uveljavljenih sprememb v deviznih režimih, nekaterih uvoznih dovoljenj, na primer za uvoz opreme, podjetje še vedno (do 10. junija, op. p.) nima; po-godbe o uvozu so bile sklenjene seveda že lani, blago je tudi pri-spelo v predvidenem roku, zdaj pa leži v carinskem skladišču.

„Poseben problem je tudi ne-likvidnost,“ dodaja Ludvik Kranjc. „Iskra ima kakih 600 milijonov dinarjev terjatev do domačih partnerjev. Tolikšna zamrznjena sredstva nam po-zvračajo težave tudi pri uvozu, saj moramo imeti zagotovljena sredstva za uvoz in dajatve sproti.“

V času našega pogovora tudi še niso bila znana podrobna operativna navodila v zvezi z napovedanim ukrepom vezave uvoza blaga z izvoznimi re-zultati. Zamuda bo Iskra veljala vsaj 14 dni pri uvozu, kar lahko pomeni, da bo ob koncu leta zaradi takih in podobnih ko-rakov proizvodnja ustrezno manjša. V štirinajstih dneh pa Iskrine tovarne predelajo za ka-kih 60 milijonov din uvoženega reprodukcijskega materiala in za prav toliko domačega...

Kaj smo torej ugotovili v naši akciji? Vsekakor to, da je naj-verjetnejši krivec za nekaj let stare neocarinjene pošiljke blaga malomarnost odgovornih ljudi v posameznih podjetjih. V zadnjem času pa so, kot smo slišali, glavni vzrok nelikvidnost ter ukrepi za zmanjšanje uvoza, po katerih so posegli zvezni organi. V podjetjih pa, tako vsaj kaže, nimajo zdravila ne za re-ševanje prvega in ne drugega vzroka za ležanje blaga na carini...

R. B.
Foto: A. A.

Bitka za neposredno samoupravo je v polnem razmahu

Nadaljevanje s 1. strani

Delavci so ustanovili temeljne organizacije združenega dela na osnovi analiz o samoupravnih in dohodkovnih razmerah. Sklenili so samoupravne sporazume o združevanju dela in sredstev v delovno organizacijo. Sprejeli so nove statute in v večini uskladili drugo notranjo samoupravno zakonodajo z vsebino nove ustave. Izvolili so delegatsko sestavljene organe samoupravljanja, organe samoupravne delavske kontrole, delegate in delegacije za družbenopolitične, krajevne in samoupravne interesne skupnosti. Vse bolj se uveljavlja neposredno odločanje delavcev o pogojih, sredstvih in rezultatih dela.

Ob pomembnih družbenih akcijah, ki so povezane s sprejemom in uresničevanjem ustave, s kongresi ZK, sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij, s preobrazbo razmerij znotraj kolektivov in v družbi itd. se močno krepi samoupravljalna zavest delavcev. Tako delavci vedno bolj spoznavajo, kako pomembna je samoupravna organiziranost v temeljnih organizacijah združenega dela. V teh temeljnih družbeno-ekonomskih celicah vidijo resnično možnost za uveljavitev svojega zgodovinskega cilja in zato tudi tam, kjer jih še ni, terjajo, da bodo ustanovljene, če so le zagotovljeni ustavni pogoji. V temeljnih organizacijah združenega dela se na svojih zborih in v drugih oblikah osebnega izjavljanja oziroma po svojih delegatih in delegacijah bolj zavzemajo za dobro gospodarjenje in za odpravljanje slabosti na tem področju.

Več je prizadevanj za izboljšanje produktivnosti, za boljšo organizacijo dela, varčevanje, za sodobne razvojne programe itd. Odločujoča vloga delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela prihaja do veljave predvsem tam, kjer so bila nanje prenesena vsa sredstva in kjer z njimi že samostojno gospodarijo in odločajo o njihovi uporabi. S samoupravnimi sporazumi o združevanju temeljnih organizacij združenega dela so bili v večini primerov odpravljeni centralizirani skladi podjetij, tako da delavci neposredno odločajo o združevanju sredstev z vnaprej določenimi nameni.

Z vsebinsko novim samoupravnim organiziranjem prihaja vedno bolj do veljave samoupravno združevanje dela in sredstev na podlagi delitve dela in skupnih interesov za večje gospodarske dosežke. Kjer so ti odnosi dobro zasnovani, že dosežajo znatno večje ekonomske rezultate in s tem potrjujejo resnično vrednost razvitejših samoupravnih odnosov. Posebej želimo poudariti, da se na tej osnovi pri delavcih razvija čut vzajemnosti in solidarnosti in medsebojne odgovornosti za dobro gospodarjenje z družbenimi sredstvi. S tem se postopno odpravlja tudi miselnost o zasebniški ali skupinski lastniški pravici do razpolaganja z družbenimi sredstvi, ki se je porajala v dobi liberalizma in administrativnega urejanja gospodarskih razmer. Vse bolj se razvijajo težnje samoupravnega združevanja dela in sredstev po poti resničnega usklajevanja interesov delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela tudi zunaj podjetniških in lokalističnih okvirov — torej po poti integracije v proizvodno-ekonomsko celoto.

Vse več je primerov urejanja dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela, tako da pri tem tržne cene niso edino merilo, marveč se bolj uveljavljajo samoupravno dogovorjene cene, ki odražajo skupne rezultate gospodarjenja s skupnim rizikom. Taki odnosi vse bolj omogočajo enakopravnost v pogojih gospodarjenja in pridobivanja dohodka delavcev vseh temeljnih organizacij združenega dela, ki sodelujejo v skupaj dogovorjenem programu proizvodnje in svobodni menjavi dela. Podlaga takemu samoupravnemu združevanju dela in sredstev so vedno bolj skupno dogovorjeni programi razvoja kot medsebojna obveznost.

Z novo ustavo jasno opredeljeni družbeni cilji in naloge ter jasna idejnopolična vsebina političnih dogovorov za uveljavljanje nove vsebine samoupravnih odnosov in akcijska enotnost vseh družbenih dejavnosti omogočajo delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela hitrejšo in doslednejšo spoznavanje samoupravljanja nasprotnih pojavov in njihovih nosilcev. V samoupravni praksi je zato prisotna dovolj ostra razmejitev med objektivnimi in subjektivnimi vzroki težav. Marsikje tako z razvijanjem samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in prek delegatskih razmerij prihajajo na površje različne slabosti, ki so bile doslej prekrite s predstavniki odločanjem ali z odločanjem mimo samoupravljanja. Delavci so vse bolj zahtevni in zato se vse bolj zastruže odgovornost posameznikov za slabosti in protisamoupravno ravnanje tako za nazaj kot za naprej. Se pravi, da delavci, organizirani v temeljnih organizacijah združenega dela, laže spoznavajo svoje dolžnosti in odgovornost za dobro gospodarjenje, s tem pa tudi izgubljajo bojazen pred kritiko razmer in vodilnih delavcev. Počutijo se že bolj osvobodene različnih pritiskov, lažne avtoritete in vsiljenih hierarhičnih odnosov. Hkrati terjajo bolj čvrst samoupravni red in disciplino pri uresničevanju samoupravnih odločitev. Tako torej postaja samoupravljanje vse bolj resnična osnova za dobro gospodarjenje.

Ti dosežki delavskega razreda v boju za uresničevanje ustave so nesporni. V dveletnih prizadevanjih so delavci postali nosilci uresničevanja novih samoupravnih odnosov. V teh dveh letih so se izoblikovali v ljudi, ki ne odstopajo od načel in temeljev, ki so jih zasnovali v svojih temeljnih organizacijah združenega dela. Kdor misli drugače, bo moral razočaran zapustiti te veliko bolj osveščene kolektive.

Ti temelji so dovolj močni, da bodo na njih delavci resnično obvladali in odločali o celotnem dohodku in o vseh medsebojnih odnosih, ker prav v teh odnosih se zasledim o temnejše strani neuresničene vsebine revolucionarnih sprememb.

Vedeti moramo namreč, da so to, o čemer sem govoril, dosežki, ki pa niso v vseh okoljih enaki. Danes ni priložnost, da bi na široko govoril o vseh slabostih, o vseh oblikah odporov samoupravljanju, ki so vedno novi in imajo od primera do primera drugačno obeležje. Vendar bi na nekatere vseeno opozoril.

Res je, da smo v bitki za nove odnose porazili idejne nasprotnike in ti ne nastopajo več javno, vendar pa v konkretnih

primerih urejanja samoupravnih odnosov vedno znova iščejo take rešitve, ki na tak ali drugačen način znova pripeljejo oblast nad dohodkom in tako oblast nad vsem v njihove roke. Tem seveda služijo zavestno ali ne predvsem tisti — in med njimi ni malo političnih aktivistov — ki vidijo v samoupravnem konstituiranju združenega dela samo formalno konstituiranje, v vseh drugih stvareh pa ohranjajo stare odnose. Tu mislim na dokaj pogosto ugotavljanje dohodka le na ravni delovne organizacije ali celo sestavljene organizacije združenega dela, na nedosledno razmejevanje sredstev med temeljnimi organizacijami združenega dela, na združevanje dela in sredstev in s tem tudi odločanja mimo izražene volje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Mislim na nesamoupravna merila pri urejanju dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela, ki niso odraz dejanske udeležbe posameznika v vrednosti skupaj ustvarjenega proizvoda itd.

Opazni so tudi nasprotni pojavi, ko se v novoustanovljenih temeljnih organizacijah združenega dela ustoliči nova tehno-kratska struktura, ki pod novo firmo ponovno vzpostavlja stare odnose — tokrat le v manjšem obsegu. Da, celo ni redek pojav, ko želi ta nova struktura preobraziti temeljno organizacijo združenega dela v podjetja v starem smislu.

Taki posamezniki so objektivno nosilci težej razbijanja samoupravnih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela kot v vseh njihovih povezavah v združenem delu. Ne ravno majhen problem v samoupravni praksi je tudi povezovanje temeljnih organizacij združenega dela in drugih organizacij združenega dela, ki je osnova za programiranje razvoja tako družbe kot celote kot njenih posameznih delov. Gre za odpore proti združevanju sredstev na osnovi samoupravno sprejetih razvojnih programov reprodukcijskih ciklov in med seboj usklajenim razvojem letih. Gre za ozko podjetniško in kolektivno lastniško miselnost, ki ne more in ne sme imeti mesta v naši družbi.

Nova oblika prilaganja oblasti je tudi čedalje pogostejši pojav, da strokovnjake iz temeljnih organizacij združenega dela premeščajo skoraj v celoti v skupne službe ter tako „obglavljajo“ temeljne organizacije združenega dela, delavce v temeljni organizaciji pa puščajo brez tehnoloških rešitev, brez strokovnega vodstva, brez strokovno obdelane problematike in informacij. Da v takih primerih žive temeljne organizacije združenega dela, posebej še v dislociranih obratih, v polkolonialnih odnosih do matičnega podjetja ali pa delovne skupnosti, skupnih služb, ni potrebno posebej omenjati.

Ti in še drugi problemi morajo biti v središču naše pozornosti v nadaljnji aktivnosti pri uresničevanju ustave.

Prav gotovo je ta bitka v širokem razmahu, vendar so ji potrebne vedno nove spodbude, vedno nova iskanja čimboljših rešitev.

V tej bitki ste vi, današnji nagrajenci, zmagovalci, in takim so dolžni sindikati stati ob strani. Zato vam v imenu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, v imenu odbora in v svojem imenu iskreno čestitam.

Udeleženci IV. kongresa Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije so poslali pozdravno pismo predsedniku Titu. V njem mu želijo zdravja in še dolgo življenje, obvezujejo pa se, da bodo dosledno izpolnjevali politiko, sprejeto na X. kongresu ZKJ.

V referatu o nalogah sindikatov pri nadaljnjem razvoju samoupravnih socialističnih družbenih odnosov je predsednik zveznega odbora JOŽE MAROLT poudaril, da IV. kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije poteka v jubilejnem letu zmage nad fašizmom ter ob zaključku obdobja, v katerem so naši narodi dosegli velike rezultate pri graditvi samoupravne socialistične Jugoslavije. Zdej, ko so za nami deseti kongres ZKJ, VII. kongres ZSJ, sprejem nove ustave in ko so sprejeti tudi drugi pomembni družbeni dogovori, bo tudi ta kongres nedvomno pomenil dogovor o akciji za uresničevanje že sprejete politike.

„Zelo pomembno je tudi to, da smo se na kongresu zbrali takoj po skupščinah republiških in pokrajinskih organizacij našega sindikata,“ je dejal Jože Marolt. „Na teh pomembnih zborih so izoblikovali kratkoročne in dolgoročne programe aktivnosti organizacije in organov našega sindikata. Vložiti moramo skupne napore, da bi na tem kongresu pripravili racionalno sintezo dogovorov in konkretnih odločitev republiških in pokrajinskih organizacij sindikata, ki jih le-te v praksi že uresničujemo.“

KAKO SMO URESNIČEVALI PETLETNI PLAN?

Z letošnjim letom se izteka uresničevanje tekočega petletnega razvojnega plana naše države. S planom smo se opredelili za to, da bi delež družbenih dejavnosti v narodnem dohodku ostal na ravni, ki smo jo ugotavljali na začetku planskega obdobja oziroma da bi ta delež naraščal skladno z rastjo družbene produktivnosti dela. V zvezi z uresničevanjem teh predvidevanj je Jože Marolt med drugim povedal tudi naslednje:

„Po podatkih zveznega zavoda za družbeno načrtovanje so se v minulem obdobju sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb povečevala počasneje od rasti družbenega proizvoda. Tako se je delež teh sredstev v narodnem dohodku zmanjšal od 16,2 % v letu 1970 na 15,2 % v lanskem letu. Glede šolstva konkretno ugotavljamo, da se je v istem primerjalnem obdobju njegov delež v narodnem dohodku zmanjšal od 5,3 na 4,8 %. Podobno je bilo z zdravstvom, katerega delež v narodnem dohodku je bil 6,3 % v letu 1970, lani pa se je znižal na 5,8 %. S planom je bilo tudi predvideno, da bo kulturno-socialna dejavnost v skupnih bruto investicijah po cenah iz leta 1970 udeležena s 4,6 %, ocenjujemo pa, da ne bo presegla 3,9 %.

Ob takih gibanjih je število zaposlenih v družbenih dejavnostih naraščalo po letni stopnji 4,2 %, kar je posledica dinamičnega družbeno-ekonomskega razvoja. To pomeni, da je za zadovoljevanje naraščajočih potreb teh dejavnosti nujno tudi večje angažiranje tako ljudi kot materialnih sredstev. Vendar pa moramo ugotoviti, da so bila zaradi omejenih materialnih možnosti z ene, sicer pa zavoljo nujnosti hitrejšega razvoja, omejevanja inflacije in drugih vzrokov sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb večine določena z restriktivnimi, administrativnimi in premalo selektivnimi ukrepi.

Za minulo obdobje velja tudi ugotovitev, da so bile v vseh dejavnostih kljub doseženim uspehom očitne tudi težnje po nadaljnjem ekstenzivnem razvoju. Zato rezultati petletnega plana dokazujejo, da zadovoljevanja skupnih potreb iz razvoja družbenih dejavnosti ne moremo več načrtovati na dosedanji način, saj zaradi tega prihaja do zelo škodljivih odnosov med delavci, za-

IV. KONGRES SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI JUGOSLAVIJE

Ujeti korak z gospodarstvom

Samoupravne interesne skupnosti — pot k svobodni menjavi dela ● Tudi gospodarstvo mora pokazati večji interes za sodelovanje z družbenimi dejavnostmi

V Beogradu je bil prejšnji četrtek in petek IV. kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. Potem ko so delegati prisluhnili uvodnemu referatu predsednika zveznega odbora Jožeta Marolta, ki je govoril o nalogah sindikatov pri nadaljnjem razvoju samoupravnih odnosov v družbenih dejavnostih, je kongres nadaljeval delo z razpravo, sklenil pa ga je s sprejemom poročila o delu v obdobju med III. in IV. kongresom, statuta in akcijskega programa. Kongres je izvolil tudi novi, 64-članski zvezni odbor, 8-članski nadzorni odbor in delegacije za svet in nadzorni odbor ZSJ. Za predsednika zveznega odbora je bil vnovič izvoljen Jože Marolt, za sekretarje pa Zlata Tavčar, Vasko Raičević (oba ponovno) in Jože Sifivova-Rakić.

Udeleženci IV. kongresa Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije so poslali pozdravno pismo predsedniku Titu. V njem mu želijo zdravja in še dolgo življenje, obvezujejo pa se, da bodo dosledno izpolnjevali politiko, sprejeto na X. kongresu ZKJ.

V referatu o nalogah sindikatov pri nadaljnjem razvoju samoupravnih socialističnih družbenih odnosov je predsednik zveznega odbora JOŽE MAROLT poudaril, da IV. kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije poteka v jubilejnem letu zmage nad fašizmom ter ob zaključku obdobja, v katerem so naši narodi dosegli velike rezultate pri graditvi samoupravne socialistične Jugoslavije. Zdej, ko so za nami deseti kongres ZKJ, VII. kongres ZSJ, sprejem nove ustave in ko so sprejeti tudi drugi pomembni družbeni dogovori, bo tudi ta kongres nedvomno pomenil dogovor o akciji za uresničevanje že sprejete politike.

„Zelo pomembno je tudi to, da smo se na kongresu zbrali takoj po skupščinah republiških in pokrajinskih organizacij našega sindikata,“ je dejal Jože Marolt. „Na teh pomembnih zborih so izoblikovali kratkoročne in dolgoročne programe aktivnosti organizacije in organov našega sindikata. Vložiti moramo skupne napore, da bi na tem kongresu pripravili racionalno sintezo dogovorov in konkretnih odločitev republiških in pokrajinskih organizacij sindikata, ki jih le-te v praksi že uresničujemo.“

KAKO SMO URESNIČEVALI PETLETNI PLAN?

Z letošnjim letom se izteka uresničevanje tekočega petletnega razvojnega plana naše države. S planom smo se opredelili za to, da bi delež družbenih dejavnosti v narodnem dohodku ostal na ravni, ki smo jo ugotavljali na začetku planskega obdobja oziroma da bi ta delež naraščal skladno z rastjo družbene produktivnosti dela.

V zvezi z uresničevanjem teh predvidevanj je Jože Marolt med drugim povedal tudi naslednje:

„Po podatkih zveznega zavoda za družbeno načrtovanje so se v minulem obdobju sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb povečevala počasneje od rasti družbenega proizvoda. Tako se je delež teh sredstev v narodnem dohodku zmanjšal od 16,2 % v letu 1970 na 15,2 % v lanskem letu. Glede šolstva konkretno ugotavljamo, da se je v istem primerjalnem obdobju njegov delež v narodnem dohodku zmanjšal od 5,3 na 4,8 %. Podobno je bilo z zdravstvom, katerega delež v narodnem dohodku je bil 6,3 % v letu 1970, lani pa se je znižal na 5,8 %. S planom je bilo tudi predvideno, da bo kulturno-socialna dejavnost v skupnih bruto investicijah po cenah iz leta 1970 udeležena s 4,6 %, ocenjujemo pa, da ne bo presegla 3,9 %.

Ob takih gibanjih je število zaposlenih v družbenih dejavnostih naraščalo po letni stopnji 4,2 %, kar je posledica dinamičnega družbeno-ekonomskega razvoja. To pomeni, da je za zadovoljevanje naraščajočih potreb teh dejavnosti nujno tudi večje angažiranje tako ljudi kot materialnih sredstev. Vendar pa moramo ugotoviti, da so bila zaradi omejenih materialnih možnosti z ene, sicer pa zavoljo nujnosti hitrejšega razvoja, omejevanja inflacije in drugih vzrokov sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb večine določena z restriktivnimi, administrativnimi in premalo selektivnimi ukrepi.

Za minulo obdobje velja tudi ugotovitev, da so bile v vseh dejavnostih kljub doseženim uspehom očitne tudi težnje po nadaljnjem ekstenzivnem razvoju. Zato rezultati petletnega plana dokazujejo, da zadovoljevanja skupnih potreb iz razvoja družbenih dejavnosti ne moremo več načrtovati na dosedanji način, saj zaradi tega prihaja do zelo škodljivih odnosov med delavci, za-

poslenimi v družbenih dejavnostih in delavcih v gospodarstvu. Odločneje moramo torej nastopiti proti pojmovanju in poskusom, da bi obveznost do zadovoljevanja skupnih potreb na področju izobraževanja, zdravstva, kulture in drugih družbenih dejavnosti tudi v prihodnje ocenjevali kot obremenitev gospodarstva in ne kot življenjski interes združenega dela ter skupnega družbenega razvoja.

SINDIKAT IN PLANIRANJE

V nadaljevanju je Jože Marolt dejal, da glede definiranja razvojne politike na področju skupnih potreb, opredeljevanja razvoja družbenih dejavnosti in socialne politike ni treba iskati novih načelnih in globalnih opredelitev, ker smo jih že sprejeli in zapisali v dokumentih X. kongresa ZKJ. Vendar pa zdaj, leto dni po tem kongresu, še ne moremo govoriti, da bi dosegli pomembnejše rezultate na omenjenih področjih. Tako se z načrtovanjem ukvarjajo pretežno zavodi za planiranje. Družbenopolitične skupnosti premalo usmerjajo svoje delavce k snovanju današnjim zahtevam ustreznih planov. Samoupravne interesne skupnosti pa se tudi ukvarjajo s tekočimi, predvsem finančnimi vprašanji. Prav zdaj, ko se pripravljamo na sprejem srednjeročnega plana razvoja, se sindikato nudi velika priložnost za akcijo; priložnost, ki jo moramo tudi izkoristiti, saj je pravica in dolžnost sindikatov, da sodelujejo v procesu družbenega načrtovanja.

OBLIKUJEJO SE NOVI ODNOSI

Uresničevanje ustavnih določil je po besedah Jožeta Marolta že vplivalo na racionalnejšo samoupravno organiziranost družbenih dejavnosti. Zato je v njihovom delovanju vse manj čutili značaj klasičnih javnih služb, vse bolj pa težijo k svobodni menjavi dela z gospodarstvom.

Hkrati s konstituiranjem združenega dela v družbenih dejavnostih poteka tudi konstituiranje samoupravnih interesnih skupnosti. Ugotoviti je treba, da se rešitve po republikah in pokrajinah med seboj razlikujejo. To je prav, saj bo samoupravna praksa ovrgla slabše in uveljavila najbolj sprejemljive rešitve.

Problemi pridobivanja in delitve dohodka ter osebnih dohodkov so prav tako v središču pozornosti celotne organizacije in organov Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. V boju proti preživelim etatiškim oblikam financiranja družbenih dejavnosti smo že dosegli, da se pogoji za pridobivanje dohodka določajo bolj objektivno, ter da se dograjuje in izpopolnjuje sistem delitve dohodka in osebnih dohodkov. V prihodnje pa bomo težili k temu, da bi dohodek in osebni dohodki v družbenih dejavnostih postali kar najbolj odvisni od izpolnjevanja planov in programov ter doseženih rezultatov dela.

Sindikati delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije se je že doslej veliko ukvarjal z delovnimi in življenjskimi razmerami zaposlenih. Vendar se mora v prihodnje še odločneje soočiti s problemom očitnih razlik v standardu delavcev, ki žive v različnih regijah na območju iste republike ali pokrajine, kakor tudi s tistimi razlikami v položaju delavcev, zaposlenih v različnih družbenih dejavnostih, ki niso posledica razlik v kakovosti, obsegu in pogojih dela. Zelo akutni pa so tudi stanovanjski problemi delavcev družbenih dejavnosti. Sindikat bo vztrajal pri zahtevi, da gradnja stanovanj za delavce postane sestavni del razširjene reprodukcije v družbenih dejavnostih.

RO SINDIKATA DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE OCENIL PREDKONGRESNO AKTIVNOST

Opredeliti temeljne naloge in nosilce

Zadnje sredo je republiški odbor Sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije na svoji seji posvetil največ pozornosti obravnavi dokumentov za IV. kongres Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, ki bo 19. in 20. junija v Beogradu. Hkrati je pregledal tudi predkongresno aktivnost občinskih organizacij sindikata kovinskih delavcev. Ugotovil je, da so se vodstva občinskih odborov že pred meseci tvorno vključila v razpravo o obeh temeljnih kongresnih dokumentih, predvsem pa je razveseljivo, da so v razpravah sodelovali tudi člani

osnovnih organizacij sindikata panoge. Pomemben prispevek predkongresni dejavnosti v Sloveniji predstavljajo tudi seminarji za sindikalne delavce kovinske industrije, posebno še, ker so na njih z enako zavzetostjo in kritičnostjo spregovorili o obeh kongresnih dokumentih — predlogu statuta in akcijskega programa sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije.

Iz razprave na seji lahko ugotovimo, da se je predkongresna aktivnost odvijala v številnih občinskih odborih. Poleg

vodstev občinskih odborov so se razprave udeležili tudi delegati za kongres. Zato ne preseneča, da je razprava dobila pretresla oba temeljna kongresna dokumenta in da je obrodila več pripomb. Med načelnimi pripombami velja posebej opozoriti na zahtevo, da je treba v predlogu statuta upoštevati večjo povezanost med posameznimi grupacijskimi odbori, ki je v prvotnem predlogu ni močno zaznati. Prav tako je upravičena pripomba slovenskih kovinarjev, da predlog statuta ne upošteva vloge in mesta aktivov mladih delavcev

pri delu osnovnih sindikalnih organizacij. Nesprejemljivo je tudi, da se v statutu govori o sindikalni podružnici, saj smo se v Sloveniji že zdavnaj opredelili za osnovno organizacijo sindikata kot osnovno celico organizacije.

Med naslednjimi pripombami k predlogu akcijskega programa velja opozoriti na tiste pomanjkljivosti, ki bi utegnile pri njegovem uresničevanju bistveno vplivati na odločanje delavcev. Predvsem niso opredeljene nekatere njegove poglobitvene naloge in nosilci teh nalog. To velja za naloge od zveznega prek republiških do občinskih odborov in osnovnih organizacij sindikata. Bistvena pripomba k predlogu akcijskega programa pa je prav gotovo ta, da dokument ne določa rokov niti obveznosti in odgovornosti nosilcev.

Na bližnjem IV. kongresu Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije bo sodelovalo iz Slovenije 63 delegatov.

-IV

KOPER

Kako do vodovoda?

Člani predsedstva kraško-obalnega sveta Zveze sindikatov Slovenije so na nedavni izredni seji govorili o problemih zbiranja in zagotavljanja sredstev za nadaljevanje gradnje višinskega vodovoda. Podprli so enotni koncept in program gradnje tega objekta, ki ga je pripravil odbor za gradnjo vodovoda pri izvršnem svetu skupščine obalne skupnosti Koper.

V razpravi so menili, da bi bilo treba celoten program vključiti v srednjeročni načrt razvoja obalno-kraškega območja in s tem zagotoviti trajnejše vire financiranja. Pri tem je seveda treba upoštevati sedanjo obremenitev tamkajšnjih prebivalcev, ki ob podražitvah, ki zadevajo življenjski standard zaposlenih, plačujejo samoprispevek za gradnjo osnovnih šol in otroških vrtcev na obali, solidarnostno pa prispevajo tudi

za razvoj manj razvitih območij v Sloveniji, za Brkine in Kozjansko.

Predsedstvo je predlagalo, da za dodatno zbiranje sredstev proučijo možnost zvišanja turistične takse za 1 dinar, ki bi se namensko stekalo za gradnjo višinskega vodovoda. Občine pa naj bi od svojega odstopile 0,50 dinarjev, tako da bi se vsega skupaj iz turistične takse steklo za izgradnjo višinskega vodovoda 1,50 din.

Podprli so tudi zamisel „brkinskega zajetja“, po kateri bo omogočena oskrba z vodo na celotnem območju slovenske obale in Sežane. Cena vode je na obalno-kraškem območju najvišja v Sloveniji, zato bi kazalo z novim zakonom o komunalnem gospodarstvu tudi na področju oskrbe z vodo zagotoviti solidarnostno prelitvanje sredstev v okviru SR Slovenije.

M. Svanjak

JANEZ BARBORIČ NA OBISKU V ČRNOMALJSKI OBČINI

HITREJE PO USTAVNI POTI

Predsednik republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič je pred dnevi v spremstvu sodelavcev in predstavnikov občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij občine obiskal proizvodne prostore črnomaljske TOZD novomeške „IMV“ in „Iskro“ v Semiču.

S predstavniki novomeške kolektiva se je pogovarjal predvsem o uveljavljanju ustave, pri čemer so ugotovili, da so delavci sicer samoupravno organizirani v temeljno organizacijo združenega dela, da pa vsebina samoupravnih odnosov in razmerij med temeljno in delovno organizacijo kot celoto, ustavno še

vedno ni zaživel. Čeprav beseda delavcev iz TOZD več zaleže, imajo skupne službe še vedno prevelik vpliv na odločanje o doseženem dohodku, na kadrovske politike in še na nekatere druge pomembne zadeve, ki bi po ustavi morale biti v pristojnosti temeljnih organizacij združenega dela.

Janez Barborič je poudaril, da je kadrovske siromašenje TOZD značilno za nove pojave tehnokratizma, zato so za hitreje vsebinsko uveljavljanje nove ustave v praksi potrebna kar največja prizadevanja delavcev v TOZD.

V semiški tovarni kondenzatorjev so goste seznanili z uspehi in težavami kolektiva. Povedali so, da izvažajo 28 odstotkov celotne proizvodnje, da pa se je zataknilo pri delu zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala iz uvoza. Del proizvodnje je zato v zaostanku, kar zmanjšuje sicer dobre poslovne uspehe semiške „Iskre“.

R. S.

Poživiti delo konferenc OOS

Te dni so se na občinskem svetu zveze sindikatov Velenje sešli predsedniki konferenc osnovnih organizacij sindikata iz Saleške doline. Pregledali so dosedanje delo konferenc in osnovnih organizacij in se dogovorili, da bodo v prihodnje utrjevali vezi na relaciji občinski svet zveze sindikatov Velenje — konferenca osnovnih organizacij sindikata — osnovna organizacija sindikata — sindikalni poverjenik.

V prihodnje želijo še bolj poživiti

delo konferenc osnovnih organizacij sindikata. Vse konference osnovnih organizacij sindikata bodo organizirale posvetovanja predsednikov osnovnih organizacij, na katerih bodo pregledali, kako je z uresničevanjem sprejetih delovnih načrtov, dogovorili pa se bodo tudi za skupne akcije pri uresničevanju novih nalog. Pregledali bodo delovne programe in jih po potrebi dopolnili.

(vš)

AKTIVI MLADIH DELAVCEV V ZASAVJU

Nemočni brez podpore

Pri uresničevanju resolucij zveznega in republiškega kongresa sindikatov so v Zasavju sicer dosegli prve uspehe, mnoge sprejete sklepe pa bo treba še izpolniti. Sem vsekakor sodi tudi vloga in delo aktivov mladih delavcev v TOZD pa tudi občinskih konferenc mladih proizvajalcev. Od njihove ustanovitve je poteklo že precej časa, zdaj pa marsikje ugotavljajo, da so ostali sami, brez kakršnekoli podpore osnovnih organizacij sindikata pa tudi občinskih vodstev zveze socialistične mladine.

V večjih temeljnih organizacijah so sicer aktivni mladi delavci sprejeli svoje akcijske in delovne načrte, v manjših pa tega niso naredili, zato o pravem delu teh aktivov skorajda ni mogoče govoriti. Marsikje izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata še niso niti

enkrat širše razpravljali o vlogi aktivov, kaj šele, da bi jim nudili kakršnokoli podporo ali pomoč. Pa vendar v številnih zasavskih delovnih organizacijah mladi proizvajalci želijo in hočejo soustvarjalno delovati ne le v vsakdanjem gospodarjenju, marveč tudi pri vseh drugih žgočih vprašanjih, s katerimi se srečujejo sami ali njihovih vrstniki. Lep primer za to daje aktiv mladih delavcev v zasavskih premogovnikih ali v hrastniški steklarni, kjer so sprejeli več pobud za boljše organiziranje vseh mladih proizvajalcev in kjer so dosegli tudi njihovo stalno sodelovanje.

Izkušnje kažejo, da mladi delavci potrebujejo največ pomoči pri njihovem družbeno-ekonomskem, idejnopolitičnem in tudi strokovnem usposabljanju. Za vse te oblike usposabljanja kažejo namreč tudi

največ zanimanja. Njihov resnični interes je soodločanje v združenem delu in vključitev v vse samoupravne organe. Praksa je najboljša poročila, da bodo jutri, pojutrišnjem usposobljeni samoupravljalci, ki bodo kos najzahtevnejšim nalogam. Zatorej jim bo treba v prihodnje izkazovati večjo skrb in pozornost. To seveda ni zgolj naloga osnovnih organizacij sindikata in njihovih vodstev, pač pa vseh družbenopolitičnih organizacij.

TRGOVSKO IN PROIZVODNO PODJETJE „VELETEKSTIL“
Masarykova 17, vabi potrošnike tekstilnih izdelkov,
da obiščejo naše specializirane prodajalne:

1. Veletekstil, Copova	7. Veletekstil, Celovška 179
2. Perlon, Copova 12	8. Veletekstil, Tavčarjeva 1
3. Veletekstil, Mestni trg 6	9. Veletekstil, Zalog
4. Veletekstil, Mestni trg 7	10. Veletekstil, Tržaška 37
5. Veletekstil, Gosposvetska 1	11. Veletekstil, Miklošičeva 22
6. Veletekstil, Celovška 99	12. Veletekstil, Trzič
	13. Veletekstil, Črnomelj

glede dejstev pred vstopom v zadrugo. Ti pogoji ne veljajo le za osebe, ki so bile na pobudo družbenopolitičnih organizacij naseljene v kraju zadruga z namenom, da bi bile pobudniki zadruga dela ob ustanavljanju in delovanju zadruga, in za zavarovance, ki so po prenehanju zadruga svojo kmetijo prepustili kmetijstvu v družbeni lasti, ali jim je bila z ukrepom upravnega organa kmetija odvzeta v celoti ali v pretežni meri in so se zato morali zaposliti. Za druge osebe se zahteva, da so vstopili v zadrugo v šestih mesecih po prenehanju prejšnjega delovnega razmerja ali z njim izenačenega dela ali neposredno po demobilizaciji ali odslužitvi kadrovskega roka ali končani strokovni usposobitvi, izseljenci — povratniki pa v šestih mesecih po vrnitvi v domovino. Če izpolnjujete katerega od teh pogojev, ni ovire, da se vam čas dela v zadrugi šteje v pokojninsko dobo.

P. S.

DE pravna posvetovalnica
kupon

VPRAŠANJE:

Leta 1949 sem skupaj z očetom, ki je bil lastnik kmetije, vstopila v kmečko delovno zadrugo in sem delala v njej vse do njenega prenehanja v letu 1954. Nato sem delala na domači kmetiji do leta 1960, ko sem se zaposlila. Že takrat sem zahtevala, da se mi čas dela v zadrugi šteje v pokojninsko dobo. Vendar je bila moja zahteva zavrnjena, ker se nisem zaposlila v šestih mesecih po izstopu iz zadruga. Stara sem 54 let in imam 20 let priznane pokojninske dobe. Zanima me, ali se mi čas dela v zadrugi šteje v pokojninsko dobo po sedaj veljavnih predpisih.

P.O. — Žalec

ODGOVOR:

Če je bila vaša zahteva, da se vam čas dela v zadrugi šteje v pokojninsko dobo, zavrnjena samo iz razloga, ker se niste zaposlili v šestih mesecih po izstopu iz zadruga, je ta razlog sedaj odpadel. Po 108. čl. zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SRS št. 54/72 in 26/73) se namreč zahteva, da se je zavarovavec po izstopu iz zadruga zaposlil ali prijavil za zaposlitev zavodu za zaposlovanje kadarkoli do 30. 6. 1973. leta. Ta pogoj izpolnjujete, ker ste se zaposlili že leta 1960. Nespremenjeni pa so ostali pogoji

DELO PRAVNE POMOČI OBČINSKEGA SVETA
ZVEZE SINDIKATOV VELENJE

Učinkovita pravna pomoč

Velenjski sindikati so na začetku 1966. leta ustanovili pravno posvetovalnico. Osnovno vodilo ob ustanovitvi je bilo, da bi brezplačno dajali nasvete in po potrebi tudi sestavljali vloge s področja delovnih in stanovanjskih razmerij ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Služba pravne pomoči pa pomaga tudi delavkam — materam pri uveljavljanju preživnine za mladoletne otroke.

Med tistimi, ki se največkrat poslužijo pravne pomoči, so delavci z najnižjimi osebnimi dohodki. Vodja službe pravne pomoči velenjskih sindikatov, Edvard Centrih poudarja, da številni zaposleni v občini Velenje dobro poznajo delo službe in se potem, ko jim uspešno rešijo zadevo, obračajo za nasvet oziroma pomoč tudi v manj pomembnih zadevah. S sodelovanjem organov zveze sindikatov v občini Velenje pa rešuje služba pravne pomoči tudi nekatere druga vprašanja, na katera opozarjajo delavci.

Od ustanovitve do konca marca 1975 leta je imela velenjska sindikalna služba pravne pomoči 732 uradnih dni, pravno pomoč je nudila 2.644

delavcem v skupaj 3.241 zadevah, največ dela pa je imela v zadnjih treh letih.

V zadnjih letih pa se delavci ne obračajo več na pravno posvetovalnico zaradi hujših kršitev pravic iz medsebojnih razmerij. Trditi je celo mogoče, da starih „delovnih sporov“ ni. Opaziti je, da imajo organizacije združenega dela urejeno pravno službo. Ni več primerov hujših kršitev delovnih pravic, kolikor pa jih je, sporna vprašanja uređijo, preden pridejo na sodišča. Če pa že pride do sporov, pa so ti največkrat posledica nespoznovanosti med posamezniki, včasih pa tudi med delavci in vodilnimi.

Ob tem pa služba pravne pomoči pri velenjskem občinskem svetu zveze sindikatov kritično ocenjuje, da osnovne organizacije sindikata ponavadi podpirajo stališča vodstvenih struktur, ne pa delavcev. Služba pravne pomoči tudi ne pozna primera, da bi osnovna organizacija sindikata zastopala delavca, čeprav to omogoča temeljni zakon o delovnih razmerjih kot tudi zakon o medsebojnih odnosih ter samoupravni sporazumi.

(Vš)

ZASTOJ V PRODAJI POTROŠNIH DOBRIN

Čeprav so se cene mnogih izdelkov na našem trgu že povzpelle v vratolomne višave, še naprej vztrajno naraščajo. V strahu, da bodo kmalu še višje, kupujejo ljudje tudi tiste predmete, ki jih nujno ne potrebujejo, s tem pa samo povečujejo povpraševanje po posameznih vrstah blaga.

Občani so pred podražitvijo kreditov največ kupovali avtomobile, pohištvo in predmete tako imenovane bele tehnike. Tega niso mogli kupovati z denarjem, ki ga prejema ob koncu meseca, zato so dvigovali tudi prihranke in najemali potrošniška posojila. Menili so, da bodo tako obvarovali realno vrednost svojega denarja. To pa je zgrešeno, saj se mnogo blaga ne draži, ampak postaja celo cenejše. Pohištvo, obutev in obleke – vse to bo zanesljivo kmalu cenejše zaradi velikih zalog in predpisov, ki silijo delovne organizacije, da zmanjšuje nominalno vrednost zaloga. Če zaloge stojijo dlje kot tri mesece, je delovna organizacija dolžna, da jim odpiše pet odstotkov vrednosti, če pa so še starejše, se ta odstotek progresivno povečuje.

Zaloge blaga v trgovinah na drobno se že povečujejo. V primerjavi z marcem so v aprilu narasle za 5 %, do konca maja pa še za nadaljnje 3 %. Prodajalci pa se pritožujejo, da se najbolj zmanjšuje prodaja pohištva, televizorjev in predmetov bele tehnike, naraščajo pa tudi zaloge tekstila oziroma konfekcije.

Po podatkih elektroindustrije iz Niša se na našem trgu kopičijo zaloge televizorjev, radijskih aparatov ter strojev za pranje posode in perila, in to v najbolj kritičnem letnem obdobju – ob nastopu počitniške sezone, ko že po pravilu preneha prodaja teh proizvodov. Trenutno ima niški proizvajalec „zamrznjenih“ za blizu 220 milijonov dinarjev proizvodov bele tehnike, kar predstavlja velik problem za normalno sodelovanje in izplačilo zaslužkov zaposlenim. Strojovnjaki, ki proučujejo tržna gibanja, povezujejo najnovejši zastoj v prodaji bele tehnike z

novimi predpisi o potrošniških kreditih in z davčnimi obremenitvami. Prav zato so že zahtevali zmanjšanje lastne udeležbe pri nakupu proizvodov elektronike s 30 % na 20 % ter znižanje prometnega davka.

Ne le proizvodi bele tehnike, tudi drugi izdelki ne gredo več tako dobro v promet kot pred meseci. Zaradi zastoja pri prodaji pohištva namerava skupina gospodarstvenikov v kratkem obiskati predsednika zveznega izvršnega sveta, da bi ga seznanila s trenutnim položajem na tržišču pohištva in s poskusi, kako bi rešili zastoj. Po mnenju predstavnikov lesne predelovalne industrije je prišlo do zastoja v prodaji pohištva prav zaradi neugodnih pogojev kreditiranja, saj se je lastna udeležba pri nakupu pohištva povečala z 20 na 30 %, medtem ko nikjer v svetu ne presega 20 %. Poleg tega pa mnoge delovne organizacije nimajo sredstev za kreditiranje potrošnikov. To je neugodno vplivalo na prodajo, saj pri nas več kot 70 % pohištva prodamo na kredit. Zaloge pohištva so se tako v prvih dveh mesecih letos povečale za 25 % v primerjavi z enakim obdobjem lani.

Tovarne pohištva se soočajo tudi z resnim zastojem v izvozu: v prvih dveh mesecih letos se je v primerjavi z lanskim letom zmanjšal za 40 %. Vendar so takšnim razmeram na trgu botrovala tudi tovarne pohištva same s povečanjem cen pohištva za 5 do 30 %. V decembru lani so predlagale 40 novih cenikov, v januarju 31, v februarju pa 21. Nekatere tovarne, kot so Treska, Meblo in druge, pa so cene svojih proizvodov znižale, da bi premostile težave. Ravnanje so torej ekonomsko logično, medtem ko druge še vedno upajo, da jim bodo davčne ali kreditne olajšave pomagale izprazniti natrpana skladišča. To pa se očitno ne bo zgodilo, saj je naš trg že povsem nasičen s pohištvom, vsaj po sedanjih cenah in ob sedanjih kupni moči prebivalstva!

V. B.

JAT pristal v izgubi

Uradno je potrjeno, da je JAT lansko leto končal s 158 milijoni din izgube, in to predvsem zaradi inflacije, recesije in drugih objektivnih težav pa tudi zaradi mnogih slabosti v samem kolektivu. Osebnih dohodki so se lani povečali za 44 %, medtem ko je produktivnost narasla samo za 4 %. Da v podjetju niso varčevali, še manj pa gospodarno poslovali, dokazuje tudi podatek, da so se stroški povečali za 37 %, dohodki pa samo za 26 %.

JAT ima moderno floto in

sposobne strokovnjake ter je zmožen prebroditi težave s pomočjo družbenopolitičnih organizacij in s spremembo nekaterih sistemskih rešitev, ne morejo pa vzdrževati izrazito nerentabilnih linij. Odgovorni v JAT pričakujejo od republik, da bodo pomagale, ker bo tudi letos domači promet imel izgube. Če pomoči ne bo, pravijo v JAT, jim ne bo preostalo drugega, kot da ukinejo posamezne linije.

Nekatere republike in pokrajine so pripravljene sodelovati pri kritju izgub na domačih

progah (Srbija in Makedonija), nekatere za sedaj tega še niso pripravljene storiti (BiH in Črna gora), medtem ko s predstavniki izvršnih svetov drugih republik za zdaj še ni bilo razgovorov.

Lanske izgube JAT bodo poravnali na osnovi sanacijskega programa: Srbija je odobrila 52 milijonov din posojila, mesto Beograd 22, jugoslovanska investicijska banka 10 in Beograjska banka 30 milijonov din. To so krediti, ki jih bo kolektiv JAT vnil z visokimi obrestmi. Iz poslovnega sklada družbe je dodeljeno 32 milijonov din, vsi zaposleni v JAT pa vplačujejo stabilizacijsko posojilo, ki bo znašalo 15 milijonov din.

In še to: zvezni izvršni svet je odobril povečanje tarif v letalskem prometu za povprečno 20 %.

SRBIJA

Razviti pomagajo nerazvitim

Razlike v razvitosti niso velike samo med posameznimi republikami in pokrajinami, marveč imajo tudi republike svoja nerazvita področja. Razlike med posameznimi občinami v Srbiji so, denimo, zelo velike. Med nerazvite prištevajo v Srbiji več kot polovico ali 68 občin na področju, ki ne vključuje pokrajin Vojvodino in Kosovo. V nekaterih izmed njih narodni dohodek na prebivalca ne dosega niti tretjine povprečnega dohodka v Srbiji. Iz republiškega sklada za nerazvite so do leta 1971 vlagali svoja sredstva v glavnem v predelovalno industrijo. V zadnjih štirih letih dejavnosti pa je sklad znatno spremenil svojo dejavnost; prek njegove dejavnosti se je povečalo zanimanje velikih delovnih organizacij za naložbe v nerazvita področja, tako da danes skorajda ni večjega podjetja, ki

ne bi investiralo v nerazvite občine. Lani so iz sklada odobrili 450 milijonov dinarjev, letos pa nameravajo vložiti v ne-

razvite 620 milijonov dinarjev. Pri tem pa je praksa pokazala, da nerazviti porabijo le kakih 60 % odobrenih sredstev.

HRVAŠKA

KORISTNA POBUDA

Odbor za razvijanje sodelovanja s stanovalci na Reki je na pobudo delavskega sveta reškega stanovanjskega podjetja naslovil stanovanjskim zborom predlog o medsebojnem kreditiranju zgradb. 17 reških zborov stanovalcev naj bi se izreklo za samoupravni sporazum o medsebojnem kreditiranju. Tako bi najbolj racionalno uporabili

sredstva, namenjena za vzdrževanje stanovanjskih zgradb, ki so jim potrebna večja sredstva.

Predvidevajo, da bi kredit odbora za razvijanje sodelovanja stanovalci dodeljevali do višine triletnih čistih dohodkov tekočega vzdrževanja stavb, in sicer na šest let ob 5-odstotnih obrestih.

Več delovnih mest kot delavcev

Zadnja štiri leta je zaposlenost v državi rasla po 4-odstotni stopnji letno, kar je omogočilo zaposlitev celotnega prirastka aktivnega prebivalstva in zagotovilo delo tudi delu povratnikov iz tujine. Posebno pomembno je, ker je zaposlenost v nerazvitih področjih Jugoslavije rasla hitreje kot v državi kot celoti. Najhitrejši porast zaposlenosti so dosegli na Kosovu. Kljub temu pa raste število oseb, ki iščejo zaposlitev, mnogo hitreje, kot pa je zaposlovanje novih delavcev. Lani je iskalo zaposlitev doslej največ oseb, ob tem pa je ostalo tudi največ nezasedenih delovnih mest (210.684 ali 30 %). Pri tem gre predvsem za teritorialno ali poklicno neuskajenost zaposlovanja.

BOSNA IN HERCEGOVINA

URAVNILOVKA

V republiški konferenci sindikata Bosne in Hercegovine je bilo posvetovanje o oblikovanju in uresničevanju samoupravnih sporazumov iz gospodarske in negospodarske dejavnosti. Iz zelo obširne analize republiškega sveta zveze sindikatov je bilo razvidno, da je dosedanji sistem delitve med drugim povzročil tudi občutno uravnilovko. V dveh občinskih tožilstvih so, denimo, izplačevali večje mesečne osebne dohodke kot v javnem tožilstvu Bosne in Hercegovine, v 25 občinskih sodiščih pa so zaslužki precej večji kot v ustavnem in vrhovnem sodišču te republike. Zavoljo

neupoštevanja dogovorjene politike so v prvih treh mesecih letos osebni dohodki v TOZD gospodarskih dejavnosti narasli za 46 %, v negospodarskih dejavnostih pa za 34 %.

Novi družbeni dogovor bi morali uresničevati od 1. julija letos naprej. Do tega roka morajo vse dejavnosti sprejeti samoupravne sporazume o prido- bivanju in delitvi dohodka. Poseben problem pomeni usklajevanje stališč o najvišjem in najnižjem osebnem dohodku, tudi merila za nagrajevanje minulega dela določajo še vedno različno.

POČITNIŠKI DOM

Prodamo hišo (bivšo gostilno) z restavracijskimi prostori in 18 sobami (ca. 50 ležišč) v manjšem letoviškem kraju (zimski in letni turizem). Zelo primerno za počitniški dom. Izredno ugodno.

Informacije po telefonu (061) 21-402

Več sodelovanja pri zaposlovanju

Na dvodnevni delovni obisk v Slovenijo so minuli ponedeljek prispeli predstavniki avtonomne pokrajine Kosovo. S predstavniki republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije so se pogovarjali o politiki zaposlovanja v naši republici in problemih v zvezi z zaposlovanjem delavcev na Kosovu ter o možnostih za pospešeno zaposlovanje delavcev pokrajine v Sloveniji. Pogovoru so prisostvovali tudi predstavniki republiškega sekretariata za delo in republiške skupnosti za zaposlovanje.

Po uvodnih pogovorih v Ljubljani so predstavniki avtonomne pokrajine Kosovo v torek dopoldne obiskali Velenje, kjer so se jim pridružili predstavniki občinskih svetov zveze sindikatov iz Celja in Velenja, skupnosti za zaposlovanje teh dveh občin ter predstavniki organizacij združenega dela rudarsko-energetski kombinat Velenje, Vegrad, Komunalno podjetje Velenje, Cinkarna, Ingrad in Železarna Štore. Proučili so možnosti, da bi se iskanci zaposlitve iz avtonomne pokrajine Kosovo zaposlili v celjskih in velenjskih organizacijah združenega dela.

Sergej KRAIGHER,
predsednik predsedstva
SR Slovenije, na seji sve-
ta republike:

Za razvoj Slovenije in za njen položaj v delitvi dela v Jugoslaviji in za njeno vključevanje v mednarodno delitev dela je posebnega pomena, da analiziramo delež Slovenije v plačilni bilanci Jugoslavije in spremljamo, kako Slovenija vpliva na reševanje problema deficita v plačilni bilanci. Reševanje tega vprašanja je povezano z reševanjem osnovnih strukturnih neskladij, s strukturo investicij pa tudi s tem, kako se slovensko gospodarstvo povezuje z gospodarstvom v drugih republikah in v mednarodnih odnosih, še posebej z deželami v razvoju. Zastran pospešenih vlaganj v odpravljanje strukturnih neskladij za Slovenijo ne more biti dilem. Od vlaganj v energetiko, surovinsko osnovo in v pridelovanje hrane bomo imeli koristi vsi. Slovenija se bo s svojo investicijsko politiko po svojih močeh vključevala v odpravljanje strukturnih neskladij, pri čemer velja opozoriti na potrebo po neposrednejši razvojni povezanosti z organizacijami združenega dela v drugih republikah in v avtonomnih pokrajinah pa tudi s preostalim svetom.

Stane DOLANC, sekretar
IK predsedstva CK ZKS,
na predsedstvu zvezne
konference SZDL Jugos-
lavije.

Analiza nepokritih investicij kaže, da so investicije v objekte družbenega standarda pokrite, investicije v primarne gospodarske objekte pa ne. To med drugim dokazuje, da je čutili individualizem in egoizem v teh naših osnovnih družbenih celicah. Vsekakor je pohvalno, da v družbeni osnovi skrbe za standard delovnih ljudi, nikakor pa ne moremo biti zadovoljni s tem, da teh družbenih problemov ne obravnavajo širše in da naposled ne postane jasno, da ne moremo porabiti več, kot proizvajamo. Dokler ne bomo spoštovali te resnice, bomo imeli inflacijska gibanja in nestabilne ekonomske odnose v našem gospodarstvu. Tak odnos je mogoče zaustaviti le z usklajeno akcijo vseh objektov naše družbe – od temeljne organizacije združenega dela do centra v federaciji – in nič drugače!

Stojadin STOŠIČ, pred-
sednik republiške komi-
sije Srbije za preučevanje
virov lastnine, v razgo-
voru z novinarji:

Delo občinskih komisij je zadnje mesece postalo bolj živahno. Temu so pripomogli tudi sklepi IK predsedstva CK ZK Srbije in razprava delegatov v skupščini. Tako eni kot drugi so ocenili, da v republiki aktivnost komisij ne ustreza široko opredeljenim družbenim zahtevam, da je treba energično odpraviti malverzacije, špekulacije in druge negativne pojave. To dokazuje tudi to, da v letu dni po sprejetju zakona ni bilo še nobenega sklepa o odvzemu lastnine, v marcu jih je bilo 17, zdaj pa že več kot 50.

Postopek za ugotavljanje virov premoženja so doslej sprožili proti 32 direktorjem OZD, 185 privatnim obrtnikom, 15 zdravnikom, 18 inženirjem, 127 zaposlenim v trgovini, 65 kmetom, 33 upokojencem itd. Vrednost lastnine, s katero razpolagajo ti državljani, se giblje od 100 tisoč do 5 milijonov dinarjev.

– Ah, ti si! Sem že mislil, da je spet kakšna podražitev!

podobe našega časa

V OZD „Večerka“ se dogajajo velike stvari. Direktor Lojze Derač zmerja sekretarja ZK s karieristom, predsednika organizacije sindikata z demagogom in delomrznežem, mladinsko organizacijo, da ji gre po glavi le

aktualne akcijske prijeme):

— Nova odprta vprašanja, dileme in njih razreševanje potrjujejo intenziteto in poglobljenost naših prizadevanj, vse to pa je neposredni odraz vodene aktivnosti ob vse širši udeležbi delavcev in samoniklosti v iskanju rešitev v konkretnih sredinah. To pa hkrati terja, da vedno znova na razrednih izhodiščih preverjamo in preizkušamo vse konkretne rešitve. Le tako smo in bomo sposobnejši razgljati

konfliktna razmerja pojasnjujejo kot izraz nerazvite samoupravne zavesti delavcev v TOZD;

— samostojno izražanje vrednosti združenega dela pa ni samo cilj, ampak najprej kriterij za ugotavljanje pogojev, v katerih lahko delavci uresničijo svoj samoupravni družbenoekonomski položaj. Pri tem sposobnost izražanja vrednosti nima nekega sebi lastnega namena in ni neki enkratni akt, ampak je odraz procesa dela

delavca se pogosto kaže v pojmovanju, da se TOZD ne dojema kot organizacija delavcev, ampak kot nekakšen subjekt sam po sebi, na katerega je delavec prenesel vse svoje pravice ob konstituiranju in s tem sam ugasnil kot subjekt. Delavski svet TOZD in delovne organizacije ob takem dojetanju TOZD deluje na predstavnikiških izhodiščih, vse močnejše pa si v teh sredinah utira pot zgolj imperativni mandat. Na tako odtujeno

NA ROB

Ne samo s papirnato vojno

Pri nas smo nekako navajeni, da večino ljudi, ki se zavzemajo za varstvo narave in človekovega življenjskega okolja sploh, uvrščamo med zanesenjake ali pa utopiistične ljubitelje narave, ki — menda — naj ne bi prav videli življenjske realnosti. Nekaj tudi zaradi takega gledanja so soočanja med onesnaževalci in „čistuni“ največkrat zelo ostra in nestrpna, tako da se zdi, kakor bi bili medčloveški odnosi in strpnost v razpravah potrebni večje varstvene zavzetosti kot pa človekovo okolje.

Hočemo le poudariti, da skrb za neonesnaženo naravo nikakor ni samo stvar te ali one čistilne naprave ali finančne zmogljivosti tovarne, ki pošilja strupe v vode in skozi dimnike, temveč se vse začne in konča v bistvu pri tem, ali smo se sposobni kulturno vesti do okolja, ki nam pomeni več kot kruh.

Zanimivo je, da se v razpravah o varstvu okolja v bazi, to je v občinah, vse bolj zastavlja vprašanje o dejanski učinkovitosti in — po logiki, ki smo jo prej nakazali — pridejo slej ali prej do vprašanja, kako bi vključili v „očiščevalne akcije“ vse prebivalstvo. Nikakor namreč niso dovolj samo inšpekcijske službe, odločbe, take ali drugačne komisije... saj je bila papirnata vojna še vedno neučinkovita, če ni uspela za sabo potegniti ljudi.

Ob tem je vsekakor spodbudno, da so lahko zelo učinkovite na videz nepomembne akcije, kot je bila na primer razstava 230 fotografij v Kranju o onesnaženosti mesta. Prav tako je na primer uspela akcija „očistimo Bled“ in čiščenje bregov Sore v Poljanski in Selški dolini, da omenimo samo nekaj primerov.

Do izkušenj, da bodo uspeli samo v povezavi z najširšimi krogi ljudi, so se prebili tudi v Žalcu. Res je, da so prvi korak napravili v organiziranosti in povezali vse inšpekcijske službe, ki tako ali drugače sodijo v okvir varstva človekovega okolja, takoj nato pa so garancijo za konkretne uspehe prizadevanj poiskali v trdnem sodelovanju s krajevnimi skupnostmi. Prav v zvezi s tem opozarjajo, da so dosegli precejšnje uspehe pri dejanskem uresničevanju odloka o varstvu in čiščenju voda.

Izkušnja je za Savinjsko dolino prav gotovo spodbudna, ker se, že zdaj vse pogosteje slišijo opozorilni signali, da bo treba resneje razmisliti o koristnosti in škodljivosti uporabe pesticidov v kmetijski proizvodnji, torej o dejavnosti, ki je zaradi uničevanja škodljivcev sicer nujno potrebna, na drugi strani pa nedvomno pušča v zemlji in vodah škodljive snovi, ki jih potem nismo več sposobni prav obvladovati.

In še — škodljivci se hitro prilagodijo na strupe in se kasneje pojavljajo še v večjih množinah kot prej. Kaj zdaj? Naj sežemo za večjimi količinami ali hujšimistrupi? Vprašanje nazorno kaže, kako tega ali onega problema v varstvu človekovega okolja nikakor ne smemo obravnavati izolirano, temveč le v tesni povezavi z življenjskimi interesi vsega prebivalstva.

Tig

S kladivom po prstih

ples, in tako naprej. Ko je treba po opravkih v tujino, jemlje s seboj vedno ene in iste ljudi, kimavce, ki nimajo s kupčijami sicer nikakršne zveze, zato pa mu iz vseh oddelkov pridno nosijo še sveže novice na nos. Govori, da samouprava ni za drugo kot za to, da ustvarja anarhijo in tako naprej. Dobro gre zato le tistim, ki mu kimajo, strokovnjaki pa odhajajo.

Jaka Korenjček, ki je v občinskem vrhu zadolžen za odpravo neustreznih situacij, se končno le zboji, da bi znal o vsem tem kaj slišati tudi žgoraj, in to — kar bi bilo lahko zelo usodno — brez njegove vednosti, sklene torej sam stopiti v akcijo. Predse položi list papirja in začne skicirati teze za poročilo. Najprej, kot se spodobi, pozitivne, nato pa še vse drugo. Glasijo se (original se je po čudnem naključju ohranil in si ga je mogoče tudi sposoditi, če bi želel kdo globlje proučevati

nové oblike odporov, nova pribežališča nosilcev samoupravljanju nasprotnih težej:

— vsi omenjeni procesi izražajo celovitejšo dojemanje ustavnih pogojev, obogatitih na konkretnih izkušnjah in rezultatih dosedanje prakse, kar vse zagotavlja uspešnost sprožene aktivnosti. Imamo pa tudi sredine, v katerih kljub sprejemu novih programov in usmeritev še vedno premajhna in nedosledna aktivnost subjektivnih sil ne zagotavlja dejanske preobrazbe odnosov;

— izkušnje pretekle prakse nas ponovno opozarjajo na neprešeženost „reorganizacijskega“ pristopa kot poskusa ohraniti pretekla družbenoekonomska razmerja in z njimi pogojeno odtujenost delavcev. Prvi vzrok je le malokje razkrit, ker se vedno znova zavestno zamagluje zgrešenost uspešnega pristopa k organiziranju TOZD. Pogosto se taka

in načina ugotavljanja, ali je zagotovljena reproduktivna sposobnost določenega dela delovnega procesa in delavcem, ki v njem združujejo delo;

— ugotovljena odtujenost delavcev pa ni odraz le neuresničenih pogojev za organiziranje TOZD, ampak tudi napačnih izhodišč pri zasnovi organizacije uresničevanja samoupravljanja. Izhodišče taki „organizaciji“ so delavcu odtujeni odnosi, položaj in vloga v obstoječi delitvi proizvodnih in upravljaljskih aktivnosti s temu ustrezno porazdelitvijo družbenoekonomske moči, ne pa ustavno opredeljen položaj in vloga delavca, ki združuje svoje delo na proizvodnih sredstvih v družbeni lastnini.

Jaka Korenjčka je pisanje že pošteno zdelalo, kljub temu pa si ne da miru, ampak se z novo ihto zažene na delo:

— Osrednja pojavná oblika neuresničenega družbenoekonomskega položaja

organizirano TOZD postavljeno delegatsko razmerje, združevanje dela in sredstev in vsa druga družbenoekonomska razmerja v združenem delu v ničemer ne spreminjajo delavčevega družbenoekonomskega položaja. Navedeni primer kaže na stanje, da je delavec kot ustavni nosilec ustavno zajamčenih in drugih samoupravnih pravic še vedno skrit v „kolektivu“ svoje TOZD, to je „Večerka“.

Nekaj še manjka, to Jaka Korenjček čuti. Nekakšen udaren zaključek, pika na i. Zato sklene teze o neustreznih situacijah v OZD „Večerka“ z besedami:

— Izhod iz takega stanja odtujenosti je zasnova in razvoj samoupravne organiziranosti, ki bo ustanovila in krepila delavca, združenega z drugimi delavci, kot upravljavca vseh pogojev in rezultatov združenega dela v družbi. To pa je bistvo in cilj delegatskega razmerja, ki mora vedno znova zagotavljati neposredno povezanost delavca in njegovo subjektiviteto v procesu samoupravnega odločanja.

Zdaj je Jaka Korenjček zadovoljen. Jutri, ko bo napočil nov delovni dan, ko bodo misli čisto jasne, bo tu in tam vstavljal še kakšno vejico, še kaj malega prečrtal ali dodal, zatem pa še vroče odposlal na republiški forum. Naj Lojzetu Deraču nekdo podkuri, skrajni čas je že! Naj jih končno le dobi po grbi, saj jih zasluži! Kaj pa mislite, takole se meni nič tebi nič igrati z delavskim razredom! Le naj ga malo privijejo, ne bo mu škodilo!

VINKO BLATNIK

KOZERIJA O DVEH MOŽNOSTIH

Na nedavnem sestanku uredniškega kolegija so me zadolžili, naj napišem kozerijo o naših družbenih prizadevanjih, da bi zagotovili trajno veljavno zakonodajo v gospodarstvu in enkrat za vselej onemogočili gospodarski kriminal.

Ker sem o teh zadevah v svoji dolgoletni časnikarski praksi že nekajkrat pisal, sem najprej prebral svoje stare zapiske, potlej pa sem šel k Petru Gorjanu, sekretarju naše zveze komunistov, in sem mu dejal:

„Že sredi leta 1952, torej komaj dve leti po sprejemu zakona o delavskem samoupravljanju, so nam na seminarju, ki ga je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije priredil na Polzovem, pripovedovali:

„Najodločneje se je treba postavljati po robu egoističnim, partikularističnim in podobnim nazorom, da je dovoljeno vse, kar je koristno za podjetja, tudi če to pomeni kršitev veljavnih zakonov in samoupravnih norm.“

Tri leta kasneje smo na posvetovanju v Iškem Vintgarju slišali:

„Iskanje tako imenovanih lukenj v naši zakonodaji, kar naj bi omogočilo koristne malverzacije v dobrobit tega ali onega podjetja ob dobrohotnem stališču političnih in družbenih dejavnikov je treba onemogočiti, ker z njimi ne kršimo samo zakonov, temveč tudi neupravičeno pridobivamo sredstva.“

In sem storil vse, kar je bilo v moji moči, da bi podprl te progresivne težnje.

Med drugim sem sredi leta 1962, v članku pod naslovom „Vsi smo krivci“, zapisal:

„Dopuščanje možnosti, da v praksi uveljavimo svojo sebičnost, je izraz svojstvenega ekonomskega in političnega lokalizma, lažnega liberalizma v gospodarstvu in drugih protisocialističnih pojavov.“

Štiri leta kasneje sem v članku „Kaj storiti?“ dejal:

„Prakso, v kateri se združujejo samo interesi posameznikov in skupine tehokratov z birokratiziranimi ljudmi ali skupinami v družbenopolitičnih skupnostih, je treba onemogočiti in ostro obsojati.“

Že takrat pa se je izkazalo, da samoupravno

organizirani delavci še kako potrebujemo službo družbenega nadzora, in tako smo sredi leta 1969, na tedanjem plenumu slovenskih sindikatov, spoznali:

„Številni gospodarski prestopki in nezakonito ravnanje v gospodarstvu so posledica vrste slabosti v delu zveznih, republiških in občinskih organov uprave, ki jih je moč odpraviti le, če bodo naši organi nadzora dobro delovali.“

Zato smo v prihodnjih letih dokaj dobro organizirali nadzorno službo, ki je postala sestavni del našega samoupravljanja.

Že leta 1972 je zvezna tržna inšpekcija ugotovila „da vsaka četrta nadzorovana delovna organizacija ne spoštuje predpisov, in tako so ti delovni kolektivi pridobili za več kot 77 milijonov dinarjev premoženjske koristi.“

Prihodnje leto smo se, vsaj kar zadeva nadzor nad nezakonitim poslovanjem, še bolj organizirali, in tržna inšpekcija je tedaj zapisala na seznam kršilcev zakonitosti vsako tretjo delovno organizacijo, ki so skupaj po tej poti zaslužile 372 milijonov dinarjev.

Lani je naša inšpekcija ugotovila, da vsaka druga delovna organizacija ni spoštovala zakonskih predpisov in da so skupaj pridobile na nezakonit način 630 milijonov dinarjev.

Vse to sem torej vedel, ko sem nedavno tega obiskal Petra Gorjana, sekretarja naše partijske organizacije.

Vprašal sem ga:

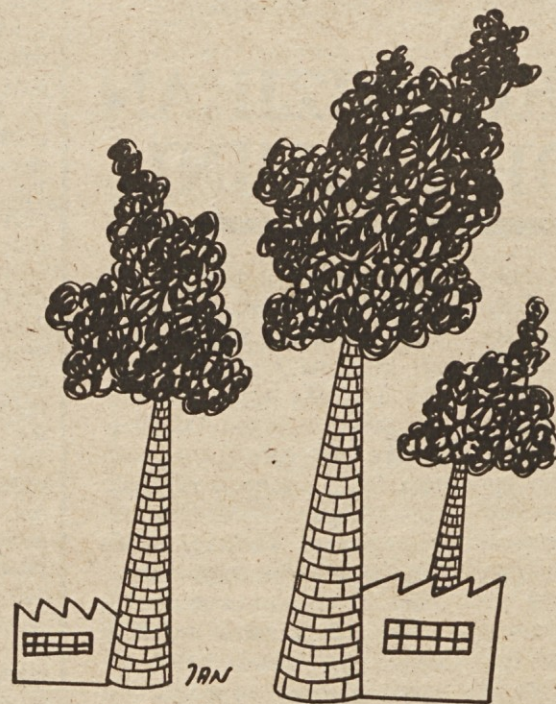
„Kaj naj zdaj napišem? Naj povem, da bo letos zvezna tržna inšpekcija ugotovila, da je že sleherna delovna organizacija zabredla v gospodarski kriminal?“

Peter Gorjan pa mi je dejal:

„Dve možnosti imamo. Lahko kar naprej odkrivamo vse tisto, kar po navadi imenujemo gospodarski kriminal, lahko pa tudi kaj storimo, da ga ne bi bilo!“

Naslednji dan pa je zvezna tržna inšpekcija sporočila vseh naših javnosti, da so letos vse, se pravi čisto vse nadzorovane delovne organizacije, kršile zakonske predpise!

JANEZ VOLJČ

Sodobni nasadi

L. Jančič

OB 20-LETNICI PODPISA BEOGRAJSKE DEKLARACIJE

Trajna osnova sodelovanja

Med dokumente, ki so našli dostojno mesto v zgodovini, je tudi beograjska deklaracija, ki je pred 20 leti nastala kot rezultat velikega preobrata v odnosih med socialističnimi državami in komunističnimi partijami. Izredno vitalnost dolguje beograjska deklaracija dejstvu, da sta Jugoslavija in Sovjetska zveza v tem dokumentu razglasili vrsto načel, ki vse bolj postajajo del splošne dediščine socializma in boja za enakopravnost in demokratizacijo mednarodnih odnosov. Načela beograjske deklaracije so imela tudi širši pozitivni učinek in so odrazile precej širše realne potrebe socialističnih procesov v svetu.

Beograjska deklaracija je tako postala ena osnovnih pridobitev človeštva v boju za trajen mir na novih temeljih enakopravnosti, neodvisnosti in družbenega napredka. V minulih dveh desetletjih so za jugoslovansko-sovjetske odnose značilni zastoj in težave, toda izredna revolucionarna vsebina načel beograjske deklaracije, realizem najvišjih državnikov dveh strani kot tudi čvrsta socialistična opredelitev obeh držav so prispevali in še prispevajo, da vse težave uspešno premagujejo in da se naši odnosi

vsestransko razvijajo. Deklaracija je zelo mnogo prispevala tudi k uresničevanju naših odnosov z drugimi socialističnimi državami.

Ne glede na vse oscilacije v jugoslovansko-sovjetskih odnosih lahko obe državi z zadovoljstvom ugotovita, da je bila prav beograjska deklaracija trdna in stabilna podlaga za njihove tesne odnose in prijateljstvo. Tako je bilo v minulih dveh desetletjih, dejstvo pa, da načela beograjske deklaracije niso izgubila aktualnosti, potrjuje, da so bili njeni tvorniki dovolj daljnovidni in da ostaja ta dokument edina možna podlaga jugoslovansko-sovjetskih odnosov tudi v bodočnosti.

Da je ta dokument trajnega značaja, je potrdilo poznejše ravnanje obeh strani podpisnic. In čeprav se čas odmika, ostaja prizvok beograjske deklaracije sodoben in svež, praktičen, v praksi preizkušen. Tudi v trenutkih — k sreči kratkotrajnih — zastojev v vse širšem sodelovanju Jugoslavije in Sovjetske zveze, je bila beograjska deklaracija temeljni kamen, h kateremu sta se obe strani v pogovorih vedno vračali, kot tudi k drugim dokumentom.

V. O.

TRGOVINSKI ODNOSI Z ITALIJO

NEIZKORIŠČENE MOŽNOSTI

Redakcija „Privrednega pregleda“ je pripravila anketo o nadaljnjih izgledih za izvoz na tuja tržišča na podlagi planov delovnih organizacij in njihove ocene pogojev za prodajo na tujih tržiščih. V anketi sodelujejo tudi akreditirani predstavniki Gospodarske zbornice Jugoslavije v tujini. Ti so odgovorili predvsem na vprašanje, kako ocenjujejo možnosti za prodajo jugoslovanskega blaga v letošnjem letu na tuja tržišča.

Med drugim je na anketno vprašanje odgovoril tudi Bogomil Rupnik, šef predstavništva Gospodarske zbornice Jugoslavije v Milanu. Ta je med drugim dejal, da se je v jeseni lani začela v Italiji ekonomska stagnacija, ki je začela preraščati v ekonomsko recesijo na področju celotnega gospodarstva.

To je posledica ekonomske politike in ukrepov italijanske vlade, da bi zmanjšali domačo porabo tako individualno kot javno, hkrati s tem pa tudi trgovinski deficit in državni ter lokalne proračune. Italija je v letošnjem letu nadaljevala politiko restrikcij in z določenimi ukrepi zavrnila uvoz s tujih trgov. Pri tem je treba upoštevati, da se raven cen surovinam vrača na raven v letu 1973, kar tudi zmanjšuje našo konkurenčno sposobnost pri izvažanju blaga v Italijo. Poleg tega naš predstavnik opozarja, da je v Italiji vse premalo zastopana naša predelovalna industrija, čeprav Italija še vedno predstavlja pomembnega uvoznika polproizvodov in drugega blaga. Lahko bi se razvilo tudi širše sodelovanje na področju kovinske, elektro, kemijske in tekstilne industrije.

BOLJ ORGANIZIRAN NASTOP V TUJINI

Beograjski gospodarstveniki so pred nedavnim podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi posebnih komitejev za pospeševanje blagovne menjave z državami Bližnjega in Srednjega vzhoda ter s Sovjetsko zvezo. Sestavili so tudi posebne poslovne odbore kot samoupravne ustanove, ki naj uresničijo predvidene naloge. S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi odbora za sodelovanje z državami v razvoju je povezanih 50 velikih delovnih skupnosti, ki so imele lani kakih 900 milijonov dolarjev izvoza.

V svetu za ekonomske odnose s tujino pri gospodarski zbornici Beograda razmišljajo tudi o

ustanovitvi novih komitejev za krepitev ekonomskega sodelovanja z državami Seveme, Srednje in Južne Amerike, Avstralije, Japonske ter z zahodnoevropskimi državami. Tako beograjsko gospodarstvo kot prvo v naši državi organizira združeno delo za nastop na celotnem svetovnem trgu. Vsekakor pa ob teh prizadevanjih ne smemo pozabiti na možnost nasprotovanj, do katerih bi zaradi te akcije lahko prišlo zavoljo starih odnosov in pojmovanj posameznih velikih zunanjetrgovinskih pa tudi proizvodnih skupin glede interesov, finančne moči ter že doseženega položaja na tujem trgu.

Uravnoteženo razmerje

V štirih mesecih letošnjega leta se je blagovna menjava z deželami v razvoju gibala izredno ugodno. Izvoz je od januarja do konca aprila rasel po 65 % stopnji, medtem ko so bile skupne jugoslovanske dobave tujim partnerjem v istem obdobju za 2 % manjše kot v prvih štirih mesecih lanskega leta. Tako povečan izvoz v dežele v razvoju je zmanjšal naš trgovinski deficit za četrtno. Deficit se je tako v štirih mesecih zmanjšal na 186 milijonov dolarjev v primerjavi z 256 milijonov dolarjev v enakem obdobju lani. Vrednost uvoza iz teh dežel pa se je zmanjšala od 379 milijonov lani na približno 374 milijonov letos. Kar zadeva razmerje med izvozom in uvozom v dežele v razvoju je pomembno to, da je skoraj povsem uravnoteženo in sicer 14,3:14,5 %.

ZAKAJ KITAJSKA STOPNjuje IZVOZ SUROVE NAFTE?

Nov izvoznik nafte

V zadnjih dveh letih je Kitajska izvažala predvsem primarne proizvode, to je riž, povrtine, plemenško živino za vzrejo, različne živalske proizvode in rudnine. Izdelki predelovalne industrije so bili v kitajskem izvozu zastopani le v manjšem obsegu in so bili omejeni večidel le na igrače, papirne izdelke, športne rekvizite, itd. Izjema so morebiti le tekstil in živilske konzerve, ki se pojavljajo v kitajskem izvozu tudi v večjih količinah.

Vseskozi je Kitajska pogrešala dobrino, ki bi pomenila glavno postavko v nacionalnem izvozu in ki bi bila nosilec bodočega razvoja kitajske zunanje trgovine. To strateško funkcijo v kitajski mednarodni izmenjavi utegne zdaj prevzeti surova nafta.

V letu 1973 kitajski izvoz nafte ni zaznamoval bistvenega napredka, saj je Kitajska tedaj prodala Japonski le milijon ton nafte in s tem iztržila 33 milijonov dolarjev. Toda lani se je izvoz kitajske nafte na Japonsko povečal za štirikrat. Dosegel je količino 4,5 milijona ton surove nafte in vrednost 450 milijonov dolarjev. V letu 1975 naj bi se kitajski izvoz nafte ob nespremenjeni regionalni usmeritvi podvojil, povečal naj bi se na 10 milijonov ton, vrednostno pa se povzpela že na milijardo

dolarjev. Hkrati je začela Kitajska prodajati nafto tudi drugim azijskim državam, denimo Tajski in Filipinom. Slednji sta lani kupili 250.000 ton kitajske nafte, letos pa naj bi bili zainteresirani za 750.000 ton nafte.

Kot navajajo poluradni viri, bo Kitajska letos pokrila že pomemben del zunanjetrgovinskega primanjkljaja (domnevno kakih 80 %) z izvozom surove nafte, čeprav ostaja njena naftna proizvodnja še vedno razmeroma majhna. Od 50 milijonov ton v letu 1973 se je povečala na kakih 65 milijonov ton v minulem letu. Letos pa naj bi zaznamovala hitrejši porast, in to s stopnjo 20 do 25 %.

Doslej se proizvodnja surove nafte na Kitajskem ni razvijala hitreje predvsem zavoljo dokaj skromne domače porabe. Tako nafta ni mogla zavzeti privilegiranega položaja med nacionalnimi energetskimi viri in se tudi v izvozu ni uveljavljala s pomembnim deležem. Proizvodnja in izvoz nafte bi bila vsekakor lahko večja, če bi na Kitajskem rešili problem skladiščenja in prevoza nafte. Naftovod Taching-Chinwangtao v skupni dolžini 1.152 km pa bo nedvomno olajšal neposredno natovarjanje kitajske nafte na tankerje.

Dodati je treba, da je k dosežanim rezultatom pri pridobivanju nafte pripomoglo izkoriščanje le obstoječih nahajališč, predvsem pa naftnega polja v Tachingu, ki daje 30 % do 35 % vse kitajske nafte. Pred nedavnim pa so začele obratovati nove vrtnice Shengli v Santungu v zalivu Pohai, kjer so že naredili prve vrtnice. Od teh raziskav je v prvi vrsti odvisna bodoča vloga Kitajske nafte.

Kot je razvidno iz geofizične študije, ki jo je financirala OZN, naj bi bilo prostorno območje med kitajskimi obalami, indokitajskim polotokom, Formozo in japonskim otočjem eno najbogatejših nahajališč surove nafte v svetovnem me-

rilu. Tako imajo strokovnjaki za zelo perspektivno območje tudi Rumeno morje. In prav v tej zadnji coni so Kitajci začeli raziskovati in tudi že začeli črpati nafto. Kar pa zadeva prej omenjeni štirikotnik, bi raziskave, a še zlasti morebitno črpanje nafte v njem neizogibno povzročilo zelo občutljive mednarodne probleme, če upoštevamo, da bi se za pravice do izkoriščanja nafte na tem območju zagotovo poleg Kitajske potegovali še več drugih obalnih držav, vstevši Japonsko, obe Koreji, Vietnam in tudi Formozo. Kitajsko stališče je, da je treba to cono šteti kot podaljšek kontinentalnega naftnega območja in potemtakem kot kitajsko pristojnost.

Res pa je, da Kitajska do drugih držav, kot sta še zlasti obe Koreji in Japonska, ni pokazala nestrpnosti, kar si izvedenci razlagajo z dejstvom, da ima opraviti s težkimi tehničnimi problemi, s pomanjkanjem raziskovalne opreme in vrtnih naprav. Teh primanjkuje Kitajski celo na območjih, ki so nesporno v njeni pristojnosti. Šele od leta 1973 dalje, potem ko je Kitajska odločno zavrnila ponudbe ameriških in japonskih družb, da ji pomagajo z naj sodobnejšo opremo in tudi s strokovnjaki za raziskave in črpanje nafte, je začela naročati drage stroje in naprave, vstevši s plavajočimi platformami za podmorska raziskovalna vrtnja.

Kitajsko vnemo pri raziskavah in črpanju nafte, ki jo je mogoče opaziti dve, tri leta nazaj, si opazovalci razlagajo tudi s političnimi ozadji. Spodbujala naj bi jo težnja Pekinga, da z dobavami nafte naveže nase predvsem Japonsko, ki bi bila sicer v znatni meri odvisna od sovjetske nafte, tudi tiste, ki naj bi jo v Sibiriji šele odkrili — morebiti tudi z japonsko strokovno in finančno pomočjo.

N. Ž.

Ob 30-letnici osvoboditve so v nedeljo, 1. junija v Dolini pri Trstu svečano odkrili spomenik 207 žrtvam fašističnega terorja. Prvič po zlomu fašizma so ob taki slovesnosti sodelovali pripadniki italijanske armade, itali-

janski in slovenski otroci pa so skupaj v zboru zapeli slovensko pesem, ki se je močno razlegala po prizorišču, kjer se je zbralo več kot 3000 ljudi. — Tekst in foto: France Brus

Sodelovanje med SFRJ in Mehiko

Na pogovorih med jugoslovanskimi in mehiškimi gospodarstveniki sta se obe strani odločili za obsežno povečanje trgovinske menjave in za razširitev drugih oblik gospodarskega sodelovanja med obema državama. To so izjavili ob podpisu protokola o gospodarskem sodelovanju. V razgovorih so prišli do zaključka, da sedanja trgovinska menjava ni zadovoljiva. Pri nadaljnjem razvoju gospodarskih odnosov bi morali veliko bolj upoštevati raven gospodarske razvitosti obeh držav. Na tem posvetovanju so prišli tudi do konkretnih dogovorov o sodelovanju na področju skupnega vlaganja kapitala, industrijske kooperacije in v menjavi tehnologije. V protokolu so posvetili največ prostora skupnim vlaganjem kapitala v industrijo, proizvodnjo elektroopreme, elektronike, petroleja, petrokemije, v industrijo kmetijskih strojev, ter v proizvodnjo hrane in brodogradnje.

RECESIJA TRAJA ŽE TRI LETA

Zakaj so bili Danci zainteresirani, da Velika Britanija ostane v EGS ● Število nezaposlenih se je povzpelo že na 135.000

Izida referendum, na katerem so Britanci dali svoj glas za to, da njihova država še nadalje ostane član EGS, se je, kot kaže razveselila poleg britanskih konservativcev in proevropsko usmerjenega dela laburistov tudi danska vlada. Tako je vsaj mogoče presoditi po patetičnih vzdihih danskega ministrskega predsednika Ankerja Joergensena v času neposredno pred 5. junijem („Daj bog, da bi Velika Britanija ostala v EGS“!).

Odkod tolikšna pobožnost danskega ministrskega predsednika in odkod njegove pobožne želje, da bi Velika Britanija ostala članica EGS? Če bi se zgodilo nasprotno, Danska sicer ne bi strmoglavila v brezno, vendar pa bi se posledice morebitnega izstopa Velike Britanije iz EGS pridružile že obstoječim danskim političnogospodarskim težavam.

Danci so se dotaknili dna v marsikaterem pogledu; z inflacijo, nezaposlenostjo, z nezupanjem volivcev, s politično zmedo. Pramen svetlobe se je dotaknil temačnih politično-

ekonomskih razmer na Danskem zdaj, ko pričakujejo izboljšanje zaradi napovedane oživitve konjunkturo v ZDA in ko jih spodbujajo znaki obnovljene gospodarske dejavnosti v ZR Nemčiji in drugod.

Sicer pa danes veliko več Dancev kot pred leti meni, da je večine njihovih težav, ki jih doživljajo v zadnjih treh letih, krivo članstvo Danske v EGS. Če bi iz te skupnosti zdaj izstopila Velika Britanija, bi bilo po podatkih ena izmed anket kar 58 % Dancev za to, da iz tega članstva izstopi tudi Danska. Se leta 1972 je bilo razpoloženje Dancev drugačno: kakih 57 % jih je tedaj glasovalo za pristop k EGS.

Danska kriza je dejansko posledica tako zunanjih kot notranjih vzrokov. Dejstvo, da je rast zaslužkov vezana na indekse življenjskih stroškov, je denimo, pripomoglo, da so cene v letih 1973 in 1974 narasle za 15 %, plače pa za 20 oziroma 25 %. Vrh tega so gradbeništvu tedaj še prizanašali z davkom na presežno vrednost, kar je pripo-

moglo, da so gradnje še napredovale, medtem ko je druge dejavnosti že zajela stagnacija. Zdaj je tudi ta sektor v globoki krizi, katere posledica je množično odpuščanje gradbenih delavcev.

To je bil začetek depresijske sklenil, ki se je februarja letos sklenila z uradno registriranimi 123.000 brezposelnimi, 35.000 neprijavljenimi osebami brez zaposlitve ter 12.000 delavci, zaposlenimi v drugih skandinavskih državah.

Danci bodo nedvomno potrebovali več let, da bi odpravili, če ne vsaj bistveno omejili nezaposlenost. Ta leta bi morala potekati v konstruktivnem miru, optimizmu ter ob zdravem in razsodnem vodenju države. Tudi zato je bilo 5 milijonov Dancev zainteresiranih, da Velika Britanija ostane v EGS. Ne nazadnje je ta interes povezan z gnotnimi koristmi, saj je Danska po tradiciji dobaviteljica najrazličnejših potrošnih dobrin za britanski trg. Ne pravijo ji brez razloga „zelenjadni vrt Velike Britanije.“

N. Ž.

komentatorjev stolpec

V PRECEPU
POTREB
IN MOŽNOSTI

Med načeli, ki naj bi jih podpisniki družbenega dogovora o osnovah aktivne politike zaposlovanja (republiški izvršni sveti, ZIS, sindikati, zbornice in skupnosti za zaposlovanje) vnesli v družbeno prakso, v ustrezne zakonske predpise, druge družbene dogovore ter tudi v samoupravne sporazume, je tudi tisto, ki terja zagotovitev takšnih pogojev in razmer, v katerih bi bile organizacije združenega dela kos potrebam po hitrejšem in bolj intenzivnem zaposlovanju bodisi z ustrežnejšim izkoriščanjem proizvodnih zmogljivosti, bodisi z odpiranjem novih delovnih mest.

Ena najvažnejših nalog v okviru bodoče politike aktivnega zaposlovanja je nedvomno spodbujanje in razvijanje predvsem tistih gospodarskih dejavnosti, ki omogočajo obsežnejše angažiranje živega oziroma osebnega dela. To velja zlasti za slabše razvite republike in pokrajine, ki so doslej v želji, da bi hitreje premostile razlike v razvisti med njimi in gospodarsko naprednejšimi republikami in deli države, pogosto enostavno spodbujale nastajanje kapitalno zahtevne, avtomatizirane, a delovno ekstenzivne industrije ter tako zanemarjale socialni vidik lastnega razvoja in napredka, to je zaposlovanje novih in novih kontingentov delovne sile. To je seveda spodbujalo zdomstvo, zaposlovanje mladih ljudi (tudi takih poklicnih profilov, ki bi jih potrebovalo naše gospodarstvo) v tujini ter povečevalo število nezaposlenih.

Dosedanje razprave so pokazale, da bi morali ugotoviti, koliko ljudi, ki so evidentirani na seznamih zavodov za zaposlovanje širom po državi, je dejansko nezaposlenih, kolikernim ljudem pa je zaposlitev, za katero se zaradi takšnega ali drugačnega razloga zaman potegujejo, edini vir dohodkov oziroma prežvljanja. Na tej osnovi naj bi potem poslednje uporabljali merila za prednost pri zaposlovanju.

Gledano dolgoročneje pa bi bilo seveda zaželeno, ko bi vsem, ki so registrirani kot nezaposleni, ter vsem drugim, ki se vsako leto na novo pojavljajo kot kandidati, priskrbeli njihovi strokovnosti ustrezno zaposlitev. To pomeni, da bi morali — upoštevajoč „delovne“ rezerve vključno z mladino, ki vsako leto konča razne šole ter vstevši vračajoče se zdomce — v naslednjih desetih letih, v obdobju do leta 1985 v Jugoslaviji zagotoviti skoraj 2 milijona novih oziroma prostih delovnih mest. Torej bi morali vsako leto na novo zaposliti okrog 200.000 delavcev, tako da bi število zaposlenih v državi raslo z letno stopnjo 3,5 %.

Ce upoštevamo trenutno zelo močan pritisk na zaposlovanje — marca je bilo v državi registriranih okrog 550.000 brezposelnih — potem je viden, da utegnemo zaželeno poprečno stopnjo zaposlovanja doseči šele ob koncu tega desetletja ter da bo ta stopnja v naslednjih dveh, treh letih brzkone višja kot 5 %.

Medtem ko bo ob koncu tega leta od skupno 9,4 milijona aktivnih prebivalcev okrog 4,75 milijona zaposlenih v družbenem sektorju, naj bi bilo v skladu s cilji bodoče politike zaposlovanja v tem sektorju leta 1985 zaposlenih že nad 6,5 milijona, se pravi skoraj dva milijona ljudi več kot sedaj.

To so brez dvoma zelo zahtevne naloge ne glede na to, da bo treba za potrebe posameznih gospodarskih dejavnosti primerno izšolati in strokovno izobraziti kadre. Čeprav je skladnost potreb gospodarstva s profili kadrov, ki jih „proizvajajo“ šole, prej ko slej zelo pomemben cilj, od katerega je tudi odvisna polna zaposlenost, je nedvomno še pomembnejša obveznost, zagotoviti zaposlitev razpoložljivim novim kadrom. V zvezi z delovno silo, z zdomci, ki se vračajo iz tujine, kjer so zaradi recisije možnosti zaposlovanja in dela vse manjše (teh naj bi se do leta 1985 po oceni vrnilo še okrog 500.000), obstajajo varljivi upi, češ da bi se ti povratniki mogli zaposliti v kmetijstvu, kjer že danes primanjkuje delovnih rok. Tudi velik del kmečke mladine, ki je odšla na delo v tujino, se po dosedanjih izkušnjah po povratku domov ne vrača na delo v kmetijstvu, pa čeprav je starostna sestava prebivalcev, ki se v Jugoslaviji aktivno ukvarjajo s kmetijstvom, že dokaj kritična. Od skupno okrog treh milijonov kmetov je najmanj tretjina ostarelih (moški so starejši kot 60, ženske starejše kot 55 let).

V kmetijstvu primanjkuje pol milijona delavcev, manjkalo pa jih bo verjetno še več, če naj bi uspešno uresničevali „zeleni plan“ in se rešili uvoza živil. Kaj storiti, da bi se mladina raje zaposlovala v kmetijstvu, da bi ostajala na kmetih, je torej vprašanje, ki bo najprej treba tudi odgovoriti v okviru bodoče politike zaposlovanja.

NANDE ŽUŽEK

NAČRT RAZVOJA OTROŠKEGA VARSTVA V SLOVENIJI DO LETA 1980

VSO SKRB
PREDŠOLSKIM OTROKOM

Srednjeročni načrt razvoja varstva in vzgoje otrok v naši republiki predvideva, da bo treba otroško varstvo prilagoditi predvsem potrebam in zahtevam krajevnih skupnosti, pri čemer bodo največje pozornosti deležni predšolski otroci

Cilj družbenega varstva otrok je, da omogočimo slehernemu otroku njegov osebnostni razvoj, ki mora biti seveda usklajen z družbenimi smotri in možnostmi. V teh prizadevanjih je treba podirati zlasti vse tiste ovire, ki zavirajo napredek otrok in ki izhajajo iz neenake razvisti in neugodnih razmer okolja, v katerem se otroci rodijo in preživljajo predšolsko obdobje, odločujoče za njihov poznejši razvoj. V ospredju vseh naporov za razvoj otroškega varstva je razumljivo otrok, njegov interes in preko njega tudi skrb za njegovo družino in okolje, v katerem živi. Največ dejavnosti, namenjenih otrokom, se izvaja v krajevni skupnosti, kjer se družine z otroki neposredno soočajo s prizadevanji družbene skupnosti pri iskanju najbolj ustreznih oblik vzgojno, zdravstveno in socialno varstvo otrok.

To je eno izmed temeljnih izhodišč načrta razvoja otroškega varstva v Sloveniji od 1976. do 1980. leta, o katerem je na svoji zadnji seji razpravljala izvršni odbor republiške zveze skupnosti otroškega varstva. Ob razpravi o srednjeročnih programskih smernicah varstva otrok v naši republiki je posebej poudaril, da bi bilo neodgovorno in tudi nesmotno, če bi ta razvoj načrtovali le v vsakoletnih pove-

čanjih otroških dodatkov. Predvsem je treba videti, kakšne so potrebe, kaj hočemo doseči, razgrniti bo potrebno celoten program in jasno postaviti njegove cilje, sicer se bodo občani v krajevnih skupnostih in zaposleni v delovnih organizacijah spraševali, kje in kakšne rešitve jim ponujamo.

Trenutni položaj nam nalaga, da si v prihodnjem petletnem razdobju prizadevamo zlasti za hitrejšo in učinkovitejšo širjenje mreže vzgojnovarstvenih ustanov. Pri tem bo seveda treba upoštevati v največji meri različne potrebe krajevnih skupnosti, če hočemo otrokom zagotoviti najbolj ustrezne oblike vzgoje in varstva. Kot ugotavljamo, so trenutno najbolj ogroženi predšolski otroci. Za njihovo varstvo je namreč najmanj poskrbljeno, čeprav smo lani omogočili zaposlenim materam daljši porodniški dopust. Ugotovitev kažejo, da je v Sloveniji kar 40.000 malčkov, katerih starši so zaposleni, v vrtcih pa je le okrog 4300 otrok ali okoli 11 % otrok zaposlenih staršev. Pri tem je treba opozoriti, da je varstvo malčkov precej drago, ker terja visoke investicije in stroške za to obliko predšolske varstvene dejavnosti. Zato je kljub naraščajočim potrebam še vedno nismo primerno razširili, da bi v varstvo sprejeli vsaj 30 %

do 40 % teh otrok. Verjetno pri tem ni treba posebej poudarjati, kako potrebno je, da omogočimo zaposlenim staršem, najbolj seveda materam, vse oblike varstva, vključno z organiziranjem varstva v drugih družinah.

Podobne težave, kakor z varstvom dojenčkov, se pojavljajo tudi z otroki od treh do šestih let starosti. Teh jev naši republiki 58.500, v organizirano družbeno varstvo pa je ta čas zajetih komaj 21.000 ali 27 % otrok zaposlenih mater. Medtem ko so otroci od enega do treh let starosti občutljivejši na spremembo okolja, postaja bivanje v vrtcih za otroke od treh do šest let starosti pogoj za njihov vsestranski razvoj, zato jim je nujno potrebno omogočiti predšolsko vzgojo in varstvo. Ne nazadnje so tu še otroci v starosti šestih let. V Sloveniji jih je okoli 28.500, varstva pa je deležnih 8.000 ali 29 % vseh. Za otroke te starosti je predvsem pomembna priprava na šolo. Zato je bila zanje pred leti ustanovljena mala šola, ki zajema danes, kar je posebej razveseljivo, več kot 90 % vseh otrok pred vstopom v šolo. Mala šola pozitivno vpliva na otroke preu vsem zato, ker odpravlja pomanjkljivosti predšolske vzgoje v družinah, hkrati pa izravnavata precejšnje razlike v možnostih vseh otrok za njihovo kasnejše

uspešno šolanje. Zato je tudi v srednjeročnem načrtu razvoja otroškega varstva v Sloveniji mala šola vključena v sistem obvezne šole, kar bo brez dvoma izredno pomemben ukrep v prid celovitega razvoja otrok.

Ko oblikujemo načrt razvoja vzgoje in varstva otrok za naslednje petletno obdobje, moramo upoštevati tudi nujnost zagotavljanja boljše socialne varnosti kmečke matere — proizvajalke, ki prav tako prispeva k družbeni reprodukciji. Hkrati s temi nalogami, so menili na zadnji seji izvršnega odbora republiške zveze skupnosti otroškega varstva; bo treba v srednjeročnem načrtu razvoja vzgoje in varstva otrok od 1976. do 1980. leta upoštevati tudi, da se bodo uresničevali vsi programi razvoja vzgojnega varstva otrok po starostnih skupinah. Skupnosti otroškega varstva bodo pri tem prevzele skrb za vsestranski razvoj otrok od rojstva do vstopa v šolo, vendar te skrbi ne bodo smele opustiti tudi takrat, ko bo otrok že obiskoval osnovno šolo. Torej bodo območne skupnosti nosilke programiranja razvoja celovite vzgoje in varstva predšolskih otrok in pobudniki nalog za načrtovanje vseh nalog v prid otrokom in njihovim družinam.

—iv

KAKO DELITI?

Dosedanji samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov so nedvomno veliko prispevali k temu, da so se zmanjšale neupravičene razlike v osebnih dohodkih med posameznimi gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi. Čeprav smo namenjali pogojem pridobivanja in delitve dohodka več pozornosti kot pred leti, pa so še vedno ostali nepojasneni bistveni elementi, ki opredeljujejo različnost dohodka in osebnih dohodkov med organizacijami združenega dela in gospodarskimi ter družbenimi dejavnostmi. Dohodek na delavca med posameznimi OZD in dejavnostmi gospodarstva pa je objektivno različen, zato se je — zaradi uvajanja enotnega poprečnega dohodka za pogojno nekvalificiranega delavca — pojavljala nevarnost uravni-

lovke, kar je spodbujalo boj za večjo produktivnost dela in za večji dohodek. Tako se je lahko zgodilo, da imajo nekatere organizacije nadpoprečne osebne dohodke, ne ustvarjajo pa objektivno možne ravni dohodka. In narobe: organizacije s poprečnim dohodkom so dosegale objektivno največji dohodek, osebne dohodke pa so imele nižje kot je znašalo poprečje v gospodarstvu.

Instrumenti delitve dohodka pa morajo spodbujati boj za večjo produktivnost in dohodek. Takšna spodbudna delitev bo razkrila OZD, ki poslujejo nerentabilno. Zanje je treba izdelati sanacijske programe in ustvariti pogoje, da začno dobro poslovati. Delavec mora biti kolikor je le mogoče zainteresiran za povečanje produktivnosti dela ne samo v svoji lastni delovni in proizvodni dejavnosti, temveč tudi za naraščanje celotne družbene produktivnosti dela in za pravilno porabo minulega dela. Da bi to dosegel, mora svojo akcijo usmerjati v odkrivanje pravih integracijskih zvez za združevanje dela, ker je od tega odvisen tudi njegov osebni dohodek.

Slehermi delovni človek bi moral torej vedeti, zakaj ima visok ali nizek dohodek: ali zaradi slabe produktivnosti in neracionalnega poslovanja organizacije združenega dela ali pa zaradi pogosto neizogibnih neugodnih tržnih okoliščin. Veliko je še delovnih organizacij, ki se že leta ne postavijo na lastne noge. Morale bi se ali modernizirati, ali pa preusmeriti svojo proizvodnjo. Tudi o tem morajo odločiti tisti, ki najbolj neposredno ustvarjajo.

Kljub omenjenim pomanjkljivostim pa bi bilo napak, če bi sedanji sistem nagrajevanja proglasili za slabega. Iz njega je treba uporabiti, kar je dobrega, in postopno odpravljati vse, kar ustvarja uradniško miselnost tako v materialni proizvodnji kot v drugih dejavnostih. Uradniška miselnost obstaja tudi v neposredni proizvodnji, posebno med tistimi, ki organizirajo proces proizvodnje. Če je posameznik odvisen samo od nekega, navadno tujega poprečja, mu ne bo do tega, da bi več in bolje delal. Podobno je, če je zaposleni vključen v plačilni sistem, v razred, običajno visok, če njegov osebni dohodek ni odvisen samo od njegovega dela in prizadevanj, niti od učinka kolektiva v celoti. Takšen posameznik ni motiviran za večji delovni uspeh.

Sindikalne organizacije se še vedno prepogosto zadovoljujejo le s formalnimi rešitvami, ne analizirajo pa prakse in življenja. Formalizem je čutili tudi v kolektivih, ki dobro poslujejo. Mir vlada, dokler so rezultati dobri, ko pa zaide kolektiv v težave, s pojavlja nezadovoljstvo, pojavljajo se nesamoupravni odnosi. Ta mir, ki je lažen, pa samo prija tehnokratom, da laže držijo oblast v rokah in da laže uspevajo z družbeno škodljivo trditvijo, češ da poslovni rezultati niso odvisni od stopnje razvisti samoupravljanja.

V. B.

USTANOVljen REPUBLIŠKI KOMITE ZA VARSTVO OKOLJA

Ne gasilci,
pač pa ustvarjalci

V Sloveniji pri soočanju problemov, ki so povezani s človekovim okoljem in našim življenjem v njem, vse bolj spoznavamo, da je potrebna sistematična skrb za urejanje vsega, kar je tako ali drugače povezano z okoljem. V okvir takega spoznanja moramo vsekakor postaviti tudi to, da je bil pred kratkim pri IS SRS oblikovan tudi republiški komite za varstvo okolja.

Kaj naj bi bila prvenstvena delovna naloga komiteja? Predvsem to, da bi se za njegovo mizo našla vsa vprašanja v zvezi z varstvom človekovega okolja, ki so bila doslej predmet parcialnih obravnavanj na najrazličnejših ravneh. Komite naj torej ne bi bil samo blažilec in gasilec akutnih vprašanj, temveč naj bi usklajeno in kontinuirano opravljal za vsa družbo čedalje pomembnejše delo.

Predvsem je treba omeniti, da se je v Sloveniji preveč razmahnila koncentrirana-urbanizacija in industrializacija, ki je „v prtljažniku“ pripeljala s seboj številne negativne posledice. Poleg tega se srečujemo z enostranskim reševanjem problemov okolja, nerazviti in ne dovolj sistematičnim raziskovalnim delom, previsokimi cenami za čistilne naprave, carinskimi ovirami pri uvozu teh naprav in pomanjkljivo družbeno dejavnostjo na tem področju.

Komite bo — vsaj tako je moč sklepati iz njegove uvodne delovne opredelitve — najprej pospeševal delo vseh dejavnikov, povezanih z varstvom okolja, potem pa bo z združeno akcijo strokovnih in družbenopolitičnih sil na kar najbolj kompetentni ravni ocenjeval posamezne investicije in vrednotil upravičenost posegov v okolje. Obravnaval bo predloge zakonov, predpisov in samoupravnih aktov, sodeloval s samoupravnimi interesnimi skupnostmi na področju varstva okolja, spodbujal raziskovalno delo in podobno.

Kakor je videti, bo komite za varstvo okolja prvič „pokazal svoj obraz“, ko bo obravnaval zasnovano srednjeročnega plana razvoja v republiki in opredelil konkretne naloge na področju varstva okolja. Na prihodnjih sejah pa bo obravnaval tudi pereča vprašanja lokacije rafinerije nafte, kakor tudi ostale „vroče teme“ s področja razvoja petrokemije v Sloveniji, sanacijo Blejskega in Bohinjskega jezera, zaščito vodnih virov in obale, predpise s področja varstva zraka ter spomeniškega varstva.

Delo komiteja bo vodil podpredsednik IS SRS dr. Avguštin Lah.

I. T.

Gradnja novih elektroenergetskih objektov ali zaplet na relaciji Toplarna Ljubljana-Termoelektrarna Trbovlje

»POD ČRTO« NAJ BO VSE JASNO

Čeprav naj bi to storil, delavski svet sestavljene organizacije združenega dela slovenskega elektrogospodarstva na zadnji seji ni prižgal zelene luči za gradnjo tretjega agregata v ljubljanski Toplarni. Delegacija TOZD TE Trbovlje namreč ni soglašala s to investicijo, če naj bi, kot je predvideno, v Toplarni kurili s premogom iz Zasavskih premogovnikov. Pogojno pa bi se bila pripravljena strinjati tudi s tem, če bi delavski svet hkrati odobril gradnjo tretje termoelektrarne v Trbovljah. Pogoji je bil v tem, da bi Toplarna potrebne količine premoga lahko dobivala le do leta 1983, ko bi že lahko dogradili novi energetski objekt v Trbovljah.

Po samoupravnem sporazumu o združitvi elektrogospodarskih organizacij Slovenije v sestavljeno organizacijo, so investicije v nove energetske objekte možne le ob soglasju vseh TOZD, vključenih v SOZD. Vedeti je tudi treba, da je bila gradnja tretjega agregata v ljubljanski Toplarni načelno že odobrena in da ji v dosedanem postopku nihče ni nasprotoval. O gradnji TE III. v Trbovljah pa doslej ni bila sprejeta še nobena odločitev, čeprav je bilo večkrat omenjeno, da bo prišla na vrsto v okviru novega srednjeročnega načrta, torej po letu 1980. Glede na vse to delavskemu svetu SOZD slovenskega elektrogospodarstva pač ni ostalo drugega, kot da je določil posebno arbitražo, ki naj — za zdaj — razčisti zaplet na relaciji TE Trbovlje—Toplarna Ljubljana in potem predlaga vsestransko sprejemljivo rešitev.

Ceprav smemo pričakovati, da bodo naposedle našli sporazumno rešitev, je primer tolikanj zanimiv in poučen, da velja o njem spregovoriti kaj več.

„RAZČISTIMO ŠE ENKRAT!“

V ljubljanski Toplarni trdijo, da je predelava premoga v električno in toplotno energijo ter tehnološko

paro, torej v tri oblike energije hkrati, najbolj racionalna tako zaradi ekonomičnosti obratovanja, kakor tudi z avtoriteto okolja. Bolj po domače povedano gre za to, da okolje onesnažuje eno samo kurišče, uporabni pa so vsi produkti predelave premoga. Prav zato smo se v Ljubljani že pred leti odločili za gradnjo sedanje Toplarne, katere zmogljivosti (2 agregata po 32 MW in dodatno po 60 G Cal toplotne energije in po 35 ton tehnološke pare na uro), pa so zdaj do konca izkoriščene. Zato je Toplarna že v letih 1972 in 1973 začela programirati gradnjo tretjega agregata moči 50 MW ter dodatno do 86 G Cal toplotne energije in do 34 ton tehnološke pare na uro. Novi agregat naj bi kurili z nafto. Energetska kriza je narekovala preusmeritev na domači vir primarne energije, torej na premog. Zasavski premogovniki, ki zdaj Toplarni dobavljajo za obstoječa agregata po 150.000 do 200.000 ton premoga na leto, so januarja letos dali svoje soglasje, da bi po letu 1979 dobavljali dodatnih 450.000 ton premoga na leto. Nekako v tem času pa naj bi tudi bil dograjen tretji agregat v Toplarni.

„Poznamo želje in načrte TE Trbovlje, da bi v tem kraju zgradili še eno termoelektrarno,“ nam je dejal direktor Toplarne BERNHARDT KLUGLER. „V dosedanem pripravljalnem postopku na gradnjo novega agregata pri nas se je zvrstilo že več sestankov, na katerih smo ugotavljali tudi to, ali bodo v Zasavskih premogovnikih lahko nakopali dovolj premoga, tako za TE Trbovlje z morebitno novo kapaciteto, kot tudi za nas in za široko porabo. Nazadnje smo v okviru Poslovnega združenja za energetiko le ugotovili, da bi sicer za široko porabo ostalo le malo premoga, da pa bi ga bilo dovolj za TE Trbovlje z novim agregatom moči 150 MW, kakor tudi za naš novi agregat. Naš kolektiv je zato menil, da je zadeva urejena in dogovorjena.

Zadnja seja delavskega sveta SOZD slovenskega elektrogospodarstva pa je pokazala, da temu ni tako! Razen tega smo slišali, da si v Trbovljah prizadevajo za gradnjo močnejšega agregata, kot pa je bilo poprej mišljeno. Tudi naj bi premog iz Trbovelj dobivali le pet let, potem pa naj bi se usmerili na drugega dobavitelja. V luči teh dejstev se kajpak moramo pogovoriti še enkrat. Nikakor namreč ne bi bilo smotno, da bi po

petih letih obratovanja novega agregata morali izvesti rekonstrukcijo, preusmeritev na drug vir goriva, na nafto ali plin. Če za nas res ni premoga v Zasavskih premogovnikih, ker bi pač skoraj vsega lahko porabili v tamkajšnji Termoelektrarni, je bolje, da vemo to danes in da danes programiramo tako gorivo za novi agregat, katerega dobava bo dolgoročno zanesljiva. Poudaril pa bi rad, da nočemo biti investitorji za vsako ceno. Jasno pa je, da bo treba v tem primeru sprejeti drugo odločitev, ki bi Ljubljani vseeno zagotovila potrebne količine elektrike, toplotne energije in tehnološke pare. Zato lahko izrazim le upanje, da bo arbitražna hitro končala delo in s tem olajšala prihodnje ravnanje tako nam, kot vsem drugim dejavnikom v Ljubljani in v elektrogospodarstvu nasploh.“

„ZA NAJBOLJ EKONOMIČNO REŠITEV!“

Predelava premoga v električno energijo na kraju samem je najbolj racionalna in ekonomsko opravičljiva, so nam zatrtili v TE Trbovlje. Predsednik delavskega sveta in termoelektrarni Trbovlje VIKTOR MAROLT pa je še posebej poudaril naslednje:

„Ko je bila sprejeta odločitev o gradnji orjaškega dimnika za odvajanje plinov iz elektrarne, je bilo rečeno, naj bo dimenzioniran tako, da bi nanj lahko priključili še eno enoto, kratka elektrarno približne moči 150 MW. Do te gradnje naj bi prišlo, čeprav se ni odobrena, po letu 1980, verjetno pa bi bila lahko dograjena v letu 1983. V tem času se bodo mnogi sedanji porabniki premoga preusmerili na kurjenje s plinom ali z nafto. Zato bodo Zasavski premogovniki, katerih letna zmogljivost v tem obdobju bo znašala okrog 1,8 milijona ton, kakšnih pet ali šest let razpolagali s presežnimi količinami premoga v višini, kot bi jo potrebovala Toplarna za novi agregat. Da pa bodo stvari popolnoma razumljive, moram povedati še dveje. Najprej gre ta to, da predelava premoga na kraju samem ob spreminjeni strukturi porabe tudi Zasavskim premogovnikom narekuje spremembo načina separiranja. Ker za našo TE potrebujemo prah oziroma finiješe granulato, separiranje praktično ne bo več potrebno. Namesto tega bodo premog drobili. S tem odpade onečiščenje

Save, kar bo njihov in naš prispevek k varovanju okolja, pa tudi prispevek k reševanju hlajenja nuklearnega reaktorja v Krškem, kjer bo Sava čistejša, kot je zdaj. Drugič pa gre za to, da so tako delavci Zasavskih premogovnikov kot naše termoelektrarne na referendumu že glasovali za ustanovitev Elektroenergetskega kombinata Zasavje. Gradnja nove termoelektrarne, ki naj bi jo uresničili, pomeni za vse revirje eno izmed najmočnejših zagotovil za perspektivo in socialno varnost naših delavcev in njihovih družin. Nesmiselno pa bi tudi bilo, če bi zasavski premog vozili v Ljubljano, k nam v Trbovlje pa premog od drugod. To se je v preteklosti že dogajalo — v škodo rudarjev in nas, ki smo zaposleni v Elektrarni.

Na zasedanju delavskega sveta smo naše mnenje že povedali. Poudaril pa bi, da na njem ne vztrajamo za vsako ceno. Želim povedati, da smo ga pripravljeno tudi spremeniti, če nam bo arbitražna, ki jo je imenoval delavski svet, nakazala kakšno drugo, tudi za nas sprejemljivo rešitev.“

NE VSAK SVOJ, AMPAK SKUPNI „PRAV“

V navadi je že, da se ob predvidenih gradnjah infrastrukturnih in še posebej energetskih objektov zaradi znanih vzrokov razplamtijo, čeprav marsikdaj šele „tik pred zdajci“, burne razprave o ustreznosti ali neustreznosti predvidenih lokacij in njihovi ekonomski upravičenosti. Zato zaplet, o katerem pišemo, niti ne bi presenečal, če ne bi hkrati ugotavljali, da tudi zdaj, ko z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi vse bolj urejamo zadeve skupnega in splošnega pomena, nekateri in včasih še vedno skušajo ravnati v nasprotju z dogovori in pravili ravnanja, s katerimi so se poprej že strinjali in ne da bi ostale zainteresirane pravčasno seznanili z okoliščinami in dejstvi, zaradi katerih so ali bodo spremenili svoje stališče. Želimo si torej lahko le to, da bi ostalo zgolj pri poskusu, da pa bi se v praksi uveljavil skupni in družbeno sprejemljiv „prav“, za kakršnega se, kot smo lahko prebrali, zavzemajo tako v Toplarni Ljubljana kot v Termoelektrarni Trbovlje.

MILAN GOVEKAR

Osnovna celica planiranja — TOZD

Predsedstvo CK ZKS bo na prihodnji seji razpravljalo o idejnopolitičnih vprašanjih, ki se zastavljajo ob uveljavljanju družbenega načrtovanja v duhu nove ustave, hkrati pa se seznanilo s potekom priprav na sprejem srednjeročnega načrta razvoja Slovenije in drugih programov in planov razvoja v naši republici.

Kot vemo, priprave na sprejem srednjeročnega načrta razvoja naše republike ne potekajo najbolje. Priprave so se začele s sprejetjem „Družbenega dogovora o pripravljanih družbenega plana SFRJ“ junija 1974 ter z izdelavo in sprejetjem gradiva republiškega zavoda za planiranje, ki ima naslov: „Osnove pristopa in načrt izdelave družbenega plana SRS 1976–1980“. To gradivo je okvirno opredelilo vsebino planiranja, glede pomembnejših nalog pa tudi postopek priprav za glavne udeležence planiranja; vse z namenom, da bi v celotnem procesu samoupravnega planiranja zagotovili čimvečjo usklajenost v pristopih in postopkih in s tem omogočili sprejete družbenih planov v predvidenem roku. To gradivo je julija 1974 obravnavala republiška skupščina in ga sprejela kot osnovo za program aktivnosti IS pri pripravah družbenega plana SRS in kot okvirno podlago za vključitev vseh drugih v proces samoupravnega planiranja.

Zatem je septembra 1974 Zavod SRS za planiranje izdelal „Izhodišča za pripravo družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1976–1980“ z dokumentacijo. O tem gradivu so nato razpravljali v republiški gospodarski zbornici, v interesnih skupnostih, na medobčinskih posvetih planskih organov, območnih posvetih Socialistične zveze, v komisiji za družbenoekonomске odnose CK ZKS ter v organih izvršnega sveta. Ob upoštevanju pripomb je republiški Zavod v začetku novembra gradivo izpopolnil in preoblikoval v „Globalne okvire in možnosti razvoja SRS“ z dokumentacijo. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je gradivo

sprejel januarja 1975. Oktobra 1974 je Zavod izdelal tudi širšo analizo o uresničevanju družbenega plana SRS v letih 1971–1975 z dokumentacijo, ki jo je obravnavala poleg izvršnega sveta tudi republiška skupščina. Razen tega je republiški zavod za planiranje že lani pripravil predlog minimuma kazalcev razvoja za temeljne organizacije združenega dela in z vsebinskimi in tehničnimi navodili, kako jih uporabljati za zakon o družbenem planiranju.

V zvezi z družbenim planiranjem smo v naši republici organizirali številne posvete družbenopolitičnih delavcev, delegatov ter planerjev v občinah, samoupravnih interesnih skupnostih, v organizacijah združenega dela. Tako sta zveza ekonomistov in zavod organizirala dva širša posveta v Portorožu o družbenem planiranju in planiranju v organizacijah združenega dela. O nalogah na področju družbenega planiranja so razpravljala vsa vodstva družbenopolitičnih organizacij v Sloveniji.

Kljub navedenim in drugim aktivnostim pa je — glede na sprejeti program — vendarle prišlo do precejšnjih zakasnitev pri pripravah družbenih planov in programov nosilcev ter pri samoupravnem sporazumevanju. Posamezne faze dela so se podaljšale tudi po 6 mesecev, kar se, razumljivo, negativno odraža na kakovost dela in na samoupravni potek planiranja. V veliki zamudi je tudi proces samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja tako v Jugoslaviji kot v Sloveniji (razen na področju elektrogospodarstva, kmetijstva, nalega gospodarstva, manj razvitih območij in pri samoupravnem sporazumevanju o delitvi osebnega dohodka). Najbolj so se razvlekle priprave na sprejem srednjeročnega načrta razvoja Slovenije pri samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti, ki so sicer eden bistvenih členov novega sistema planiranja. Iz navedenih in še drugih razlogov je bilo treba premakniti rok za izvedbo ankete kazalcev razvoja te-

meljnih organizacij združenega dela od lanskega decembra na 15. marec. Prav tako so na 10. april pomaknili tudi rok za anketo kazalcev razvoja občin in kazalcev iz osnutkov programov samoupravnih interesnih skupnosti. Velik del organizacij združenega dela pa se tudi teh podaljšanih rokov ni držal. Stanje pa se je v maju izboljšalo tako, da je bilo v začetku maja še 22%, sedaj pa le še 6% zamudnikov. Čeprav je večina TOZD končno kazalce le oblikovala, je gradivo tako po kakovosti kot po svoji družbeni vsebini podpoprečno. Kljub temu pa je moč pričakovati, da bo republiški zavod za planiranje pripravil osnutek srednjeročnega plana še v juniju in sicer tisti del, v katerem so vsebinsko opredeljeni cilji družbenega razvoja, temeljne naloge in smeri razvoja ter ukrepi za njegovo uresničitev.

Z izdelavo osnutka plana srednjeročnega razvoja Slovenije pa se družbeno načrtovanje razvoja naše republike ne bo končalo, marveč šele začelo, saj bo težišče dela pri nastajanju planov poslej v bazi, v TOZD, krajevnih in samoupravnih interesnih skupnostih. To pa zahteva, da tudi v občinah ter v gospodarski zbornici in interesnih skupnostih ustanovijo delovne štabe za uresničitev te naloge. Njihova glavna naloga bi bila, da z neposrednim delom pomagajo uveljavljati samoupravni princip planiranja v TOZD (kjer bi bila še posebej pomembna tudi aktivnost sindikatov), občinskih SIS ter krajevnih skupnostih in hkrati s tem pospešujejo povezavo združenega dela v materialnem in nematerialnem področju družbenega razvoja.

V. B.

MOŽNOSTI ZA OBSEŽNEJŠE GOSPODARSKO SODELOVANJE Z MADŽARSKO

Skupna vlaganja, kooperacije

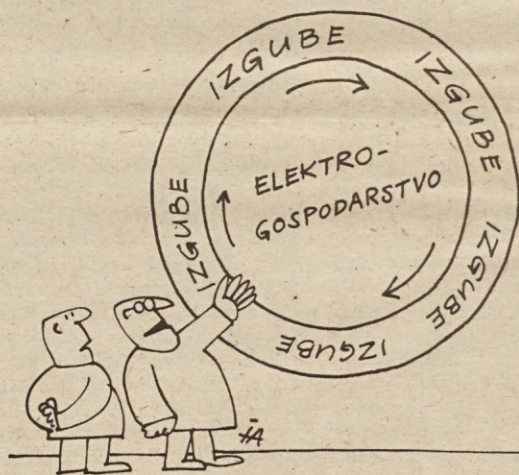
Pravkar so minili „Dnevi madžarskega gospodarstva in tehnike“ v naši republici. Pridrili sta jih, ob sodelovanju slovenske gospodarske zbornice, madžarska Trgovinska zbornica in Gospodarska zbornica Jugoslavije. Namen petdnevni predavanj o raznovrstnih dosežkih madžarske industrije na področju prometa, varstva okolja, gradbene industrije, kovinske industrije, železarstva, precizne mehanike in živilske tehnologije je bil spodbuditi zanimanje slovenskega gospodarstva za tovrstne madžarske izdelke oziroma za njihovo tehnologijo. Madžarski gostje, med njimi so bili tudi predstavniki ustreznih madžarskih državnih organov, ki so lahko našim gospodarstvenikom dajali vsa pojasnila glede navezave konkretnih poslovnih stikov z madžarskimi proizvajalci, so se z enakim namenom ustavili še v Zagrebu, Sarajevu in Beogradu.

Skratka, madžarsko gospodarstvo si prizadeva navezati čim tesnejše in hkrati obsežnejše stike z našim gospodarstvom, saj so možnosti za razne oblike sodelovanja kaj velike. Poudariti je treba, da so Madžari zainteresirani predvsem za višje oblike sodelovanja, za kooperacijske posle, za skupna vlaganja in pa seveda za tranzitni promet svojih izdelkov in njihovega uvoza prek naših luk, po cestah in železnici. Zavoljo tega, pa tudi zaradi koristi, ki jih je tudi jugoslovansko gospodarstvo deležno ob tesnejšem sodelovanju, se je v zadnjih letih vrednost madžarsko-jugoslovanske blagovne menjave in storitev skokoma povečevala. Vse kaže, da bo letošnja menjava petkrat večja po vrednosti, kot je bila pred desetimi leti. 266 milijonov dolarjev letošnje blagovne menjave in storitev pa uvršča Madžarsko med pomembne zunanjetrgovinske

partnerje Jugoslavije. Hkrati pa, tako ugotavljajo na Madžarskem in pri nas, možnosti se zdaleč niso do kraja izkoriščene. Zlasti kooperacijski posli in skupna vlaganja ter prodaja opreme so zanimivi tako za eno, kot za drugo stran. Doslej se je madžarsko gospodarstvo že vključilo v naše investicijske in proizvodne načrte. Tudi slovensko gospodarstvo je že sklenilo nekaj pomembnih dolgoročnih pogodb. Omenjamo samo projekt tovarne celuloze v Krškem, kjer Madžarska sodeluje pri investiciji, pošiljala pa bo tudi les, da bi dobivala celulozo. V načrtu je gradnja hladilnice v koprski luki, polovico potrebnih sredstev bo prispevala Madžarska. Predvidena je tudi pretovorna postaja za fosfate. Pomembno je, da vse bolj prihaja do veljave dolgoročno sklepanje pogodb. Velike pa so možnosti, tako poudar-

jajo na Madžarskem, da bi slovenska kovinsko predelovalna industrija bolje kot doslej izkoriščala priročnosti za poglobljeno sodelovanje z madžarskimi podjetji. Slovenija je pomemben partner naše sosede v jugoslovanski menjavi, v tej menjavi pa prav kooperacijski posli prinesejo komaj 3 odstotke vrednosti celotne menjave.

Madžarski obisk pri nas je v okviru priprav na novi srednjeročni program blagovne menjave med obema deželama, ki naj bi tja do leta 1980 začrtal okvire vseh oblik blagovne in neblagovne menjave. Poudariti moramo, da so možnosti za pospešeno menjavo, ta naj bi naraščala z dosedanjim tempom 10% letno, znatno boljše, zlasti pri prometu, odkar sta deželi pred dvema letoma uvedli konvertibilni način medsebojnega plačevanja na vseh področjih.

— Naš problem bi bil rešen, če bi tole kolo lahko spreminjali v električno energijo ...

Karikatura: I. ANTIČ

NOVI PROSTORI TOVARNE MERIL SLOVENIJALES – TRISO V PAMEČAH PRI SLOVENJ GRADCU

USPEŠEN PRVI KORAK

Med delovne skupnosti v Mislinjski dolini, ki jim uveljavljanje ustavnega načela združevanja dela in sredstev zagotavlja hitrejši prihodnji razvoj, sodi tudi 540-članski kolektiv Tovarne meril Slovenijales – Triso v Slovenj Gradcu. Ob vključitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela Slovenijales so izdelali razvojni program, katerega poglavitni cilj je pospešiti razvoj organizacije združenega dela, zaposlenim pa zagotoviti večjo socialno varnost.

Minulo nedeljo je delovna skupnost Tovarne meril Slovenijales – Triso na slovesen način proslavila zaključek uresničevanja prve naloge iz razvojnega programa. V prisotnosti številnih gostov je najstarejši delavec te delovne skupnosti Pavel Sušec predal namenu nove proizvodne prostore, ki so jih zgradili za obrat plastike in kovinski obrat z orodjarno.

Zgraditev novih proizvodnih prostorov površine 4.500 kvadratnih metrov v Pamečah pri Slovenj Gradcu predstavlja torej uresničitev prve naloge iz razvojnega programa. Omeniti velja, da je vseskozi doslej Tovarna meril Slovenj Gradec skrbela za posodabljanje proizvodnje, prav tako pa tudi za osvajanje nove proizvodnje, vendar zaradi pomanjkanja denarja v teh prizadevanjih niso napredovali tako, kot so vsi skupaj pričakovali in želeli.

V srednjeročni razvojni načrt so zato vnesli vse poglavitne naloge v zvezi s povečanjem in modernizacijo celotne proizvodnje. Zdjaj, ko so dograjeni novi proizvodni prostori za obrat plastike in kovinski obrat z orodjarno, bodo začeli na stari lokaciji v Slovenj Gradcu po-

sodabljati še lesni obrat. Ta dela pa bodo, kot računajo, končali prihodnje leto.

V zadnjem času dosega Tovarna meril Slovenj Gradec pomembne uspehe pri povečevanju celotnega dohodka in izvoza. Medtem ko so leta 1973 dosegli 35 milijonov dinarjev celotnega dohodka, so ga lani ustvarili že 56 milijonov dinarjev, po končanih investicijskih delih, ki bodo skupaj veljala okrog 65 milijonov dinarjev, pa ga bodo že 160 milijonov dinarjev. Tako, kot bodo za trikrat povečali celotni dohodek, bodo povečali prodajo na tuja tržišča, na novo pa bodo odprli 140 delovnih mest. To pa je izrednega pomena za Mislinjsko dolino, od koder se vozi še zmeraj precej občanov na delo v sosednje občine.

Uresničevanje načrtovanih rezultatov gospodarjenja pa bo, kar je mogoče z gotovostjo pričakovati, omogočilo tudi hitrejšo reševanje problemov družbenega standarda zaposlenih, prav tak pa tudi še večje sodelovanje te organizacije združenega dela pri reševanju problemov krajev, kjer živijo njihovi delavci.

Dograditev novih proizvodnih prostorov za obrat plastike in kovinski obrat z orodjarno pa je tudi priložnost, da v Tovarni meril Slovenijales – Triso v Slovenj Gradcu podrobno preučijo samoupravno organiziranost in pripravijo predloge za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela. Z dograditvijo prostorov ter modernizacijo proizvodnje v obratih plastike in kovinskem obratu z orodjarno bodo to pač lahko storili.

(An)

Varstroj – organizacija združenega dela Gorenje iz Lendave se je izredno uveljavila na tržišču s svojo proizvodnjo malih prenosnih in polavtomatskih varilnih aparatov v zaščitni atmosferi CO₂. Montaža varilnih aparatov poteka še v najetih prostorih, v kratkem pa se bodo delavci preselili v nove, lastne prostore... (Foto: A. Ulaga)

ČRNOMELJ

S samopri-spevkom do novih šol in vrtcev

Delovni ljudje in občani črnomaljske občine se bodo v nedeljo na referendumu odločili o uvedbi novega samopri-spevka za sofinanciranje gradnje novih šol in vzgojnovarstvenih objektov v občini. Zanj so se odločili zaradi težkih razmer v vzgoji in izobraževanju, saj imajo domala v vseh večjih središčih premajhne šole in vrtece kljub temu, da bodo še vse letošnjem letu plačevali samopri-spevek za urejanje komunalnih in drugih javnih potreb v občini. Sicer pa velja zapisati, da v Beli krajini že več kot 20 let zbirajo prispevke občanov za različne potrebe, organizirano pa so začeli zbirati samopri-spevek in združevati sredstva za urejanje komunalnih del pred desetimi leti po posebnem programu. Tako so za napeljavo

vodovodov, modernizacijo cest, ureditev kanalizacije, elektrifikacijo vasi ter dograjevanje šolskih prostorov prispevali v vseh teh letih že več deset milijonov novih dinarjev.

Če se bodo delovni ljudje in občani odločili za samopri-spevek, bodo od 1. julija letos do 30. junija 1980 plačevali po 1 % od neto osebnih dohodkov in pokojnin ter od osebnega dohodka obrtnikov po družbenem dogovoru, kmetje pa bodo plačevali en odstotek od katastrskega dohodka. Tako računajo, da bodo v petih letih zbrali približno 12 milijonov dinarjev. S tem denarjem bodo sofinancirali vzgojno-varstvene ustanove v Semiču za 72 otrok, v Črnomlju „Marlesovo“ montažno izvedbo za 140 otrok in v Vinici ob Kolpi za 72 otrok.

Za izboljšanje razmer v osnovnem šolstvu bodo pri obeh črnomaljskih šolah dozdali več učilnic in drugih prostorov, v Loki pa tudi telovadnico. Pri šoli v Vinici ob Kolpi bodo prizidali osem učilnic s pripadajočimi prostori za pouk v višjih razredih osnovne šole ter montažno telovadnico. V Adlešičih, Dragatušu in Starem trgu ob Kolpi pa so predvidene telovadnice, ki bodo rabile tudi potrebam kraja kot večnamenski prostor. V Črnomlju pa bodo sofinancirali še gradnjo novih prostorov za center srednjih šol. Z izboljšanjem srednjega šolstva želijo namreč belokranjski mladini v večji meri omogočiti šolanje na višjih in visokih šolah.

R. Š.

DOLGOROČNA GOSPODARSKA USMERITEV ZASAVJA

MOŽNOSTI IN POTREBE

V okviru razvojnih načrtov zasavskega gospodarstva bo treba dati prednost vsem tistim naložbam, katerih cilj je posodabljanje proizvodnih in vseh drugih zmogljivosti in s tem njihova večja donosnost. Prav to naj bi omogočilo hitrejši ekonomski razvoj revirjev in uresničitev še nekaterih drugih potreb. Letos so sicer v Zasavju predvidene precejšnje naložbe. Vse pa kaže, da bo treba nekatere prestaviti na kasnejši čas – zaradi zmanjševanja investicijske dejavnosti. V hrastniški tovarni kemičnih izdelkov gradijo nov obrat tripolifosfatov, v načrtu pa so še nekatere druge naložbe, zlasti za odpadni mavec in druge. Steklarna je v glavnem končala investiranje v nove zmogljivosti, letos vlaga samo še v nekatere stranske dejavnosti, ki pa so ozko povezane z novimi proizvodnimi zmogljivostmi. V trboveljski občini sodi graditev nove tovarne zobnikov med najpomembnejše investicijske naložbe, za katero ima Strojna tovarna pripravljene vse načrte. Cementarški kolektiv se pripravlja na dograditev še ene tisočtonske peči za proizvodnjo cementa, kar mu bo omogočilo, da bi se uvrstil med večje izdelovalce tega gradbenega materiala. Cilj kolektiva pa je proizvesti milijon ton cementa na leto, ker samo tako visoka proizvodnja zagotavlja donosno poslovanje.

V zagorski občini bodo še ta mesec začeli graditi novo tovarno plinastega betona, ki bo hkrati tudi nadomestilo za postopno opuščanje obrata Kisovec, rudnika Zagorje ob Savi, kjer so pošle zaloge premoga. Investicijska naložba bo veljala nad 120 milijonov din. Sredstva so zagotovljena z bančnimi in tujimi krediti in deleži domačih soinvestitorjev, predvsem delovnih organizacij iz Zasavja. Na uresničitev svojega programa se pripravljajo tudi v izlaški tovar-

ni elektropercelana, kjer naj bi začeli izdelovati stratit in v tovarni kuhinjskega pohištva Svea, kjer prav tako imajo zagotovljen denar za novo naložbo. Tudi v tovarni Energoinvest – Varnost potekajo intenzivne priprave na graditev nove tovarne, v Industriji gradbenega materiala pa že izvajajo sprejeti program graditve še ene, naj-sodobnejše peči za proizvodnjo apna. Odpirajo pa tudi nov kamnolom. Vse te in še nekatere druge naložbe pravzaprav pomenijo prvo etapo posodabljanja stare industrije v revirjih. K temu kaže prišteti še gradnjo plinsko-parne centrale v Trbovljah, ki bo zamenjala staro termoelektrarno.

Načrtovani razvoj do leta 1985 predvideva letno stopnjo rasti družbenega proizvoda v višini najmanj 6,54 %. Zdjaj je v revirjih zaposlenih okoli 19.000 delavcev, kar predstavlja 41,5 % vsega prebivalstva. Leta 1980 bo ta odstotek nekoliko višji, leta 1985 pa bo zaposlenih skoraj 45 % vsega zasavskega prebivalstva. Narodni dohodek na prebivalca je bil leta 1973 23.100 din, leta 1985 pa bo znašal že 52.000 din, torej več kot enkrat toliko. Ob vsem tem pa v revirjih utemeljeno opozarjajo na zaostajanje gradnje družbenih najemniških stanovanj. Zaradi pomanjkanja denarja je graditev zaostala in zato predvidevajo, da bi morali na leto sezidati vsaj 150 novih stanovanj, kljub temu pa sedanje stanovanjske stiske ne bodo odpravili, ker bo treba porušiti precej starih stanovanjskih enot. Mislijo pa bo treba tudi na boljše cestno povezanost iz revirjev proti Ljubljani in Celju. Z dograditvijo novih mostov čez Savo v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju ob Savi bodo šele dozorele možnosti za nadaljnjo gradnjo zasavske ceste. Na vrsto naj bi predvidoma prišla šele po letu 1980.

-m-

NOVO MESTO

Koliko za stanovanja

Finančni načrt sklada združenih sredstev za stanovanjsko gradnjo v letošnjem letu predvideva, da se bo v novomeški občini zbralo dobrih 30 milijonov dinarjev. Od tega bodo 2 milijona prispevali občanom Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju po posebnem samoupravnem sporazumu kot posojilo za odpravo posledic potresa. Po odbitku obvezne rezerve sklada ostane za posojila po natečaju še 27 milijonov dinarjev. Dobro polovico tega denarja so namenili za posojila delovnim organizacijam, ki združujejo sredstva za nakup ali gradnjo stanovanj v Novem mestu, Dolenjskih Toplicah, Straži, Šentjerneju in Žužemberku. Za posojila delavcem za nakup stanovanja v etažni lastnini in za graditev zasebnih stanovanjskih hiš so letos namenili 6 milijonov, za pridobivanje in komunalno opremljanje stavbnih zemljišč za družbeno usmerjeno gradnjo 5 milijonov, milijon dinarjev pa za rekonstrukcijo obstoječih stanovanjskih hiš in stanovanj.

R. Š.

KOPITARNA SEVNICA Organizirano na dopust

Kopitarna Sevnica ima lastno počitniško hišico na Lisci, v počitniškem naselju lesne industrije Slovenije v Selcah pri Crikvenici pa je njenim članom v vsaki izmeni na voljo po 15 ležišč. Ker je zanimanje za letovanje izredno veliko, pričakujejo, da bo tudi letos organizirano letovalo 20 do 25 % delavcev. Dopust lahko koristijo kadarkoli, prednost pa imajo poleg redno zaposlenih še njihovi upokojenci. Ker delovna organizacija regresira letovanje, bo dnevni penziona veljal le 40 dinarjev. Največ interesentov je za drugo polovico julija in prvi del avgusta, torej za čas, ko imajo pri Lisci in Jutranci kolektivne dopuste, tam pa delajo tudi zakonci zaposlenih v Kopitarni.

V. P.

GRADNJA ZDRAVSTVENIH OBJEKTOV NA GORENJSKEM

Zakaj zmanjkuje denarja?

Na Gorenjskem že četrto leto posebej zbirajo denar od prispevka iz osebnega dohodka zaposlenih za naložbe v zdravstvene objekte in opremo. Ker ugotavljajo, da v petih letih ne bodo mogli napraviti vsega, kar so predvidevali, se danj zavzemajo za to, da bi zbiranje denarja podaljšali. Podražitev in nekatere razširitve programov so jim namreč spreminile račune in prekrizale načrte.

V minulih treh letih so za naložbe v zdravstvene objekte na Gorenjskem zbrali blizu 36 milijonov dinarjev. S tem denarjem so zgradili nov zdravstveni dom v Radovljici, se lotili graditve novega objekta jeseniške bolnice in prizidka zdravstvenega doma v Kranju ter manjših del po drugih zdravstvenih ustanovah.

Lani so morali zaradi podražitev odšteti skoraj 5 milijonov dinarjev. Še bolj se je letos zapletlo pri splošni bolnici na Jesenicah. Tam so stroški toliko narasli, da je že grozilo, da bodo morali ustaviti dela, če ne bi dobili dodatnih sredstev. Prvotno so za prvo etapo odobrili 13 milijonov dinarjev, do sedaj pa je predračunska vsota narasla na 34 milijonov dinarjev.

Tolikšen porast investicijske vrednosti gre deloma na račun razširitve objekta, še večji vzrok pa je zelo draga gradnja. Kot sedaj računajo, bo kvadratni meter prostora v novem objektu stal kar 14.000 dinarjev, to je za 70 odstotkov več kot po drugih zdravstvenih objektih, ki jih sedaj gradijo na Gorenjskem. Pri tem pa naj bi samo za načrte in nadzor plačali 4 milijone dinarjev. Te številke so seveda nerazumljivo visoke, zato je skupščina gorenjskih občin imenovala posebno komisijo, ki bo raziskala to zadevo.

Delegati skupščine regionalne zdravstvene skupnosti so se na zad-

nji seji določili, da za jeseniško bolnico prvotno določeni znesek 4,7 milijona dinarjev za letošnje leto povišajo na 6,5 milijona dinarjev, ko bo zadoščalo za letošnja dela. Letos se bodo lotili tudi gradnje prizidka zdravstvenega doma v Škofji Loki, za kar so iz skupnih sredstev namenili 2,2 milijona dinarjev. Razen tega bo letos nekaj denarja ostalo še za manjša dela in opremo v drugih zdravstvenih objektih na Gorenjskem.

O programu in delitvi denarja v prihodnjih letih se bodo odločili potem, ko bodo temeljito proučili probleme gradnje jeseniške bolnice in dodatne zahteve v Škofji Loki. Na omenjeni seji so namreč delegati vseh občinskih zdravstvenih skupnosti sicer soglašali s tem, da nadaljujejo z zbiranjem posebnih finančnih sredstev za naložbe v zdravstveno mrežo na Gorenjskem. Zataknilo pa se je pri uresničevanju nadaljnje- ga programa oziroma pri vrstnem

redu posameznih objektov in sredstvih zanje. Jeseniški delegati so namreč vztrajali pri tem, naj bi najprej dokončali začete objekte in se šele nato lotili novih. Škofjeločani pa so zahtevali, da takoj začno graditi tudi prizidek zdravstvenega doma v Škofji Loki in lekaarno v Žireh, razen tega pa so v program hoteli naknadno vključiti še zdravstveno postajo in lekarno v Gorenji vasi.

Bržkone pa so tako zahteve Jeseničanov kot tudi Škofjeločanov v precejšnji meri neupravičene in nesprejemljive. Na račun jeseniške bolnice, pri kateri so sedaj potrebna finančna sredstva zaradi precejšnje razširitve in drage graditve nekajkrat večja kot v začetku, ni mogoče pustiti ob strani prizidka v Škofji Loki, ki je sicer nujno potreben in je bil tudi v prvotnem programu. Prav tako pa ni mogoče v program sedaj vključevati novih objektov, dokler ne zgradijo vseh že planiranih.

-ik

ŽELEZARNA GRADI NOVO HLADNO VALJARNO

PO PROGRAMU

Na Belskem polju bo prihodnje leto dograjena nova hladna valjarna jeseniške Železarne. Dela potekajo skladno s programom. Tako zdaj pokrivajo dolgo halo, prihajajo pa tudi že prvi stroji. Gradbeni in druga dela poleg drugih kooperantov v glavnem opravljajo delavci GIP Gradis – TOZD Jesenice,

SGP Projekt Kranj – TPZD Javnornik in Metalne Maribor.

Nova hladna valjarna je odraz prizadevanj jeseniških železarjev, ki se vse bolj usmerjajo v izdelovanje bolj kvalitetnih izdelkov, kajti samo količinska rast proizvodnje zaradi oddaljenosti od surovinske osnove ne bi bila dovolj rentabilna.

B. B.

Preveč radoveden član delavske kontrole L. Jančič

ZAPISALI SO V SVOJIH GLASILIH

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

KORAK NAPREJ
PRI MONTAŽI TURBIN

V montažni dvorani našega podjetja se je v lanskem letu marsikaj spremenilo, saj je lahko vsak, ki sodeluje pri izdelavi turbin in se zanima za potek dela na tem področju, opazil, da so turbino za HE Varaždin montirali, a zmontirali je niso. Kos za kosom so jo vozili iz tovarne. Kosi so se med seboj prilagojevali, nismo pa imeli priložnosti videti turbine zmontirane v celoti, kot je bila to navada pri vseh do sedaj izdelanih kaplanovih turbinah v Litostroju.

Gre za spremembo v tehnologiji montaže.

Zaradi rokovnih težav pri dobavi opreme in velikega pritiska naročnika za čimprejšnji pričetek del montaže turbin na HE Varaždin smo se pred letom odločili, da bomo pričeli s spremenjenim postopkom izdelave in montaže v tovarni in na terenu. Dobro premišljen in vestno izdelan postopek prilagojevanja in usklajevanja medsebojnih kosov, izdelan v sodelovanju strokovnjakov zunanje montaže, projektive notranje tehnologije in obdelave ter odlična ekipa monterjev na terenu, z dobro koordinacijo in poostreno kontrolo je rodil popoln uspeh, ki smo ga lahko vsi veselili. To lahko sedaj zagotovo trdimo, saj se ena turbina že brezhibno vrti in proizvaja težko pričakovane kilovate.

Z novim načinom montaže smo prihranili veliko časa. Delo je teklo usklajeno, tako da je le nekaj dni po tem, ko je bil dostavljen zadnji kos opreme na gradbišče, bila turbina tudi že zmontirana. Prihranek na času je bil dragocen, nič manj pa ni bil dragocen montažni prostor v montažni hali, ki je bil zaseden mnogo manj časa, kot bi bil sicer.

Ne moremo trditi, da je šlo vse popolnoma brez težav. Ugotovljeno pa je, da bo še z večjo natančnostjo in doslednostjo mogoče v prihodnje računati na tak način montaže tudi za izdelke naročnikov, ki so bolj oddaljeni.

skozi TAM

LETOS NAD
PETSTO PRAKTIKANTOV

Odbora za gospodarjenje in medsebojna razmerja v obeh skupnostih sta na predlog obeh centrov za izobrazbo sklenila, da sprejmeta obe skupnosti v času letošnjih šolskih počitnic na počitniško prakso 540 dijakov in študentov, od tega skupnost TOZD cestnih vozil 386 in skupnost TOZD tirnih vozil 154 dijakov in študentov. Praktikanti srednjih šol bodo dobili za opravljeno enomesečno prakso nagrado v višini 600 dinarjev, praktikanti višjih in visokih šol pa 800 dinarjev, vendar bodo lahko posamezne TOZD ali SKS še dodatno nagradile praktikante, ki bodo pokazali izredno prizadevnost pri opravljanju prakse, in sicer z največ 600 dinarji.

JUGOTEKSTIL

glasilo
delovne
organizacije

GRADNJA OTROŠKEGA VRTCA

Temeljna organizacija združenega dela Jugotekstil-impex je z Ljubljansko banko, trgovskim podjetjem NAMA in s SDK, podružnica 501, podpisala sporazum o skupnem financiranju izgradnje otroškega vrtca na Erjavčevi cesti v centru Ljubljane.

Omenjene štiri organizacije so se sporazumele, da bodo skupno pridobile prostore za varstvo otrok svojih delavcev z odkupom in adaptacijo stanovanjske hiše na Erjavčevi cesti 29. Cena zemljišča in stavbe (ter odkup nadomestnega stanovanja) znaša 2.121.647,00 din, kjer pa še ni vštet davek na promet z nepremičninami. Podpisnice sporazuma so se dogovorile, da bodo stroške krile po naslednjem ključu: Ljubljanska banka 35 %, SDK 25 odstotkov, NAMA 15 % in Jugotekstil 25 %. S plačilom teh prispevkov si bodo organizacije v vrtcu zagotovile prosta mesta za otroke svojih delavcev, pri razdelitvi varstvenih kapacitet pa bodo upoštevale vložena sredstva ter končno ceno enega varstvenega mesta v vrtcu.

V BOLNIŠNICI IN INŠTITUTU ZA TBC NA GOLNIKU IZBOLJŠUJEJO DRUGE DELOVNE IN ŽIVLJENJSKE RAZMERE ZAPOSLENIH, KAJTI:

Nočno delo bo ostalo

V bolnišnicah nočnega dela žensk ni mogoče ukiniti ali zmanjšati oziroma nadomestiti z delom moških. Potrebe zdravstvene službe so take, da se nočno delo celo povečuje. Zaradi tega akcije za odpravo nočnega dela žensk, ki jih v industrijskih in drugih delovnih organizacijah v zadnjem času močno pospešujejo, v bolnišnicah nimajo uspeha. Tega se v bolnišnici in inštitutu za TBC na Golniku dobro zavedajo, zato svoja prizadevanja usmerjajo na druga področja.

V golniški bolnišnici je zaposlenih 120 medicinskih sester, na katerih sloni glavno breme nočnega dela. Razen tega morajo sestre redno opravljati še dežurno službo ob sobotah, nedeljah in praznikih. Temu se pač ni mogoče izogniti. Prav za-

radi takega naporega in odgovornega dela, ki ni ustrezno nagrajeno, medicinske sestre bežijo iz bolnišnic v druge službe. Tudi na Golniku se temu problemu ne morejo izogniti, čeprav se po svojih močeh trudijo, da bi zdravstvene delavke v kar največji meri zadržali v bolnišnici.

Vso pozornost usmerjajo v urejanje življenjskih razmer zaposlenih, še zlasti v reševanje stanovanjskih problemov. Lahko se pohvalijo s tem, da so za svoje delavce doslej zagotovili 131 družinskih stanovanj, 45 garsonjer in 141 samskih sob. Čeprav je to pri 450 zaposlenih razmeroma veliko, je stanovanjska stiska še vedno zelo huda. Skoraj vse medicinske sestre in druge zdravstvene delavke morajo namreč dobiti od drugod,

zato pa jim morajo na Golniku preskrbeti stanovanje ali začetek vsaj sobo.

V delovni organizaciji sicer zberejo nekaj denarja za nova stanovanja, vendar premalo, da bi lahko hitreje reševali stanovanjsko stisko. Z enoodstotnim prispevkom za stanovanja, kolikor jim ostane od šestih odstotkov, zberejo na leto le 250.000 dinarjev, samo anuitet za kredite za stanovanja pa je letos več kot pol milijona dinarjev. Razliko morajo pokriti iz sklada skupne porabe. Če pa bi hoteli rešiti vsaj najbolj pereče stanovanjske probleme, bi rabili 20 družinskih stanovanj in 40 garsonjer. Ker sami niso kos tolikim potrebam, računajo na večjo pomoč občinskega solidarnostnega sklada, ki naj bi dal prednost reševanju stanovanjskih primerov zdravstvenih delavcev.

Za otroško varstvo so na Golniku dobro poskrbeli. Bolnišnica je namreč sama zgradila vrtec, v katerem je dovolj prostora za otroke članov kolektiva. Sedaj mu pomagajo še s tem, da pokrivajo del stroškov. Da bi zaposlenim materam čim bolj ustregli, je vrtec odprt ves dan (do 20. ure).

Brez večjih možnosti pa so v bolnišnici pri tem, da bi sami izboljšali nagrajevanje. Pravijo, da je še posebno slabo urejeno pri nočnem delu in dežurnstvu, kjer znaša dodatek največ 15 odstotkov. Zaradi omejene vsote osebnih dohodkov ne morejo v celoti izplačati prejemkov, ki jih določa sindikalna lista. Tudi tu pričakujejo pomoč širše družbene skupnosti. Ta bi bila še toliko bolj potrebna, ker sestre in druge zdravstvene delavce vse teže dobijo za delo v bolnišnicah. —ik

LTH ŠKOFJA LOKA

Uspešno opravljen
izpit solidarnosti

Minulo soboto je skupina petdesetih delavcev iz vseh petih temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti skupnih služb delovne organizacije Loške tovarne hladilnikov obiskala Šmarje pri Jelšah, da bi v enodnevni akciji še enkrat potrdila osnovna načela, na katerih izgrajujemo medsebojne odnose v naši socialistični samoupravni družbi, to je solidarnost in vzajemnost ter socialistični humanizem.

Do pobude za to akcijo je prišlo že lansko leto na eni od sej delavskega sveta TOZD Hladilstvo, ko so odločali o drugem krogu pomoči Kozjan-

skemu. Poleg tega, da so delavci zaslužek dveh delovnih sobot že bili namenili za pomoč, so bili pripravljene priti v prizadete kraje, spoznati ljudi in njihove težave ter z enodnevno delovno akcijo dati skromni prispevek izboljšanju njihovih življenjskih razmer.

Organizacijo in stroške akcije so prevzele osnovne organizacije sindikata Loških tovarn hladilnikov. Akcija je potekala na izkopu 250 m dolgega dela vodovoda na terenu zahtevne IV. stopnje. Za dobre delovne razmere in prijetno vzdušje pa je poskrbela krajevna skupnost domačinov. M. BLAZIČ

REGIONALNO POSVETOVANJE O SANACIJI IN GRADNJI DIJAŠKIH IN ŠTUDENTSKIH DOMOV

Obetajo se boljši časi

Področje dijaških in študentskih domov je bilo pri nas v zadnjih letih precej zanemarjeno. Zato je toliko bolj spodbudna široko zasnovana družbena akcija za rešitev tega problema, ki je letos stekla. Majski družbeni dogovor, potreben za začetek gradnje dijaških in študentskih domov, sta podpisali že dve tretjini podpisnikov.

Na podlagi tega družbenega

dogovora se je odvijalo v četrtek, 5. junija, posvetovanje za ljubljansko in zasavsko regijo. Razpravljali so o osnutku samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo doma mladine v trgovini in gostinstvu, doma šole za medicinske sestre in študentskega doma v Ljubljani. Ta sporazum naj bi podpisali v šestnajstih občinah. Delovne organizacije na področju

gospodarstva naj bi prispevale sredstva v višini 0,3 % od sredstev za osebne dohodke v letošnjem letu, delavci v OZD izven gospodarstva in delavci v drugih organizacijah in skupnostih pa naj bi prispevali enodnevni neto osebni zaslužek. Sredstva naj bi se zbirala na posebnih računih občinskih izobraževalnih skupnosti.

Kar najhitreje je treba ustanoviti gradbene odbore, ki bodo poskrbeli, da bo delo kmalu steklo. Na srednji medicinski šoli tak odbor že deluje. Imajo že zemljišče, načrti pa bodo izdelani v oktobru. Kar se tiče doma mladine v gostinstvu in trgovini in študentskega doma, akcija še ni toliko napredovala.

Udeleženci so osnutek sporazuma dopolnili. Dopolnjeno besedilo bodo poslali občinskim izobraževalnim skupnostim, ki naj bi bile center za sporazumevanje. Pri občinskih izobraževalnih skupnostih je v ta namen treba oblikovati ustrezne odbore, k akciji pa je treba pritegniti občinske sindikalne svete in samoupravne interesne skupnosti. Tekst sporazuma bo za vse podpisnike enak, le da bo imel tekst za podpisnike ljubljanske regije še dodatek. Za dom mladine v trgovini in gostinstvu bodo tretjino sredstev prispevale ljubljanske gostinske in trgovske organizacije.

Na posvetovanju so se tudi dogovorili, da je delovne organizacije treba seznaniti s predlogom za samoupravni sporazum že meseca junija. Tako bodo imele dovolj časa za javno razpravo, saj je rok za podpis 30. september.

STANKA RITONJA

Spalnica v dijaškem domu šole za medicinske sestre na Lončarski stezi v Ljubljani

OB ZAČETKU LETOŠNIH DELAVSKIH SINDIKALNIH ŠPORTNIH IGER V ZAGORJU OB SAVI

JUBILEJNE ŠPORTNE IGRE

Te dni so se v tej revirski občini začele tradicionalne delavske sindikalne športne igre. Potekale bodo do konca junija in v počastitev treh jubilejev: 30-letnice zmage nad fašizmom, 30. obletnice ustanovitve enotnih sindikatov Jugoslavije in 25-letnice samoupravljanja. Igre bo vodila in usmerjala komisija za rekreacijo in šport pri občinskem svetu zveze sindikatov ob sodelovanju komisij za to dejavnost pri osnovnih organizacijah sindikata.

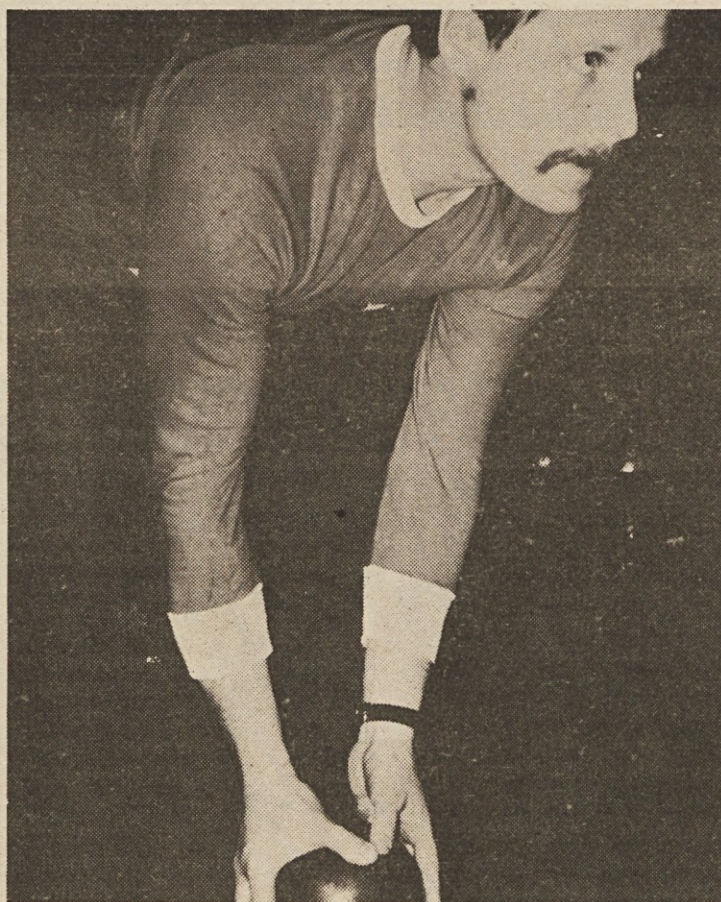
Tokrat se bodo člani zagorskih delovnih kolektivov merili v odbojki, namiznem tenisu, malem in velikem nogometu, košarki, kegljanju, šahu in streljanju z zračno puško in plavanju. Poleg moških bodo tokrat tekmovali tudi ženske ekipe iz vseh večjih zagorskih delovnih organizacij. Organizatorji letošnjih sindikalnih športnih iger so si prizadevali zagotoviti množičnost in kot kaže, jim bo to uspelo, saj so se prijave številne ekipe, ki se bodo pomerile v naštetih disciplinah. Hkrati pa naj bi bile letošnje sindikalne športne igre tudi nekak pregled vsega opravljenega dela na po-

dročju telesne kulture in rekreacije zagorskih delavcev in delavk.

Čeprav se zanimanje in interes za telesno kulturo in rekreacijo povečuje, občinski svet zveze sindikatov v Zagorju ob Savi utemeljeno sodi, da še niso izkoriščene vse možnosti za takšno rekreacijsko dejavnost, ki bi omogočala vsakemu zaposlenemu sodelovanju v tej ali oni zvrsti ali disciplini skozi vse leto. Zato bodo morale osnovne organizacije sindikata tem vprašanjem v prihodnje posvetiti še veliko večjo pozornost in skrb in narediti vse, da bi telesna kultura in rekreacija postala sestavni del vsakdanjega dela članov zagorskih delovnih kolektivov.

Letošnje oziroma sedanje delavske sindikalne športne igre, vsi se bodo potegovali za Robinov pokal 1975, bodo jubilejne tudi zato, ker jih kaže izkoristiti za nadaljnje utrjevanje telesne kulture in športnega udejstvovanja in rekreacije v vseh tistih delovnih organizacijah, kjer to delo še ni tako, kot bi moralo biti.

-m-

VELENJE

Invalidi športniki za rudarski praznik

Občinsko društvo invalidov je v počastitev rudarskega praznika v Velenju priredilo v nedeljo, 8. junija, tekmovanje v kegljanju in streljanju, ki so se ga udeležili invalidi iz Maribora, Ptujja, Ruš, Šentjurja, Celja, Velenja in Ljutomerja. Skupaj je nastopilo v kegljanju in streljanju z zračno puško 80 invalidov športnikov.

Tekmovanje, ki je bilo v organizaciji velenjskega društva invalidov, je bilo zelo dobro organizirano. Ob slovesnem zaključku, kjer so podelili priznanja in pokale, pa je udeležencem spregovoril še predsednik društva invalidov Velenje Edvard Centrih, ki se je še posebej zahvalil za pomoč pokrovitelju - Rudniku.

L. O.

Večkratni področni prvaki

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani ima svoje šolsko športno društvo že od leta 1962. Ustanovljeno je bilo na pobudo vodstva šole, točneje njenega ravnatelja, in seveda na željo šolarjev samih, ki so si želeli več športnega življenja, več rekreacije.

Člani šolskega športnega društva Brezovica so zelo pridni. Vadijo takorekoč vsak dan, seveda po sekcijah. Delo in pridnost se jim obrestujeta, saj beležijo na športnih srečanjih zavidanja vredne uspehe. Samo v tem šolskem letu so se udeležili že osemdesetih tekem, kar z drugimi besedami pomeni, da imajo športna srečanja takorekoč na dnevnem redu.

NA OSNOVI DELEGATSKEGA SISTEMA

Od blizu štiristo učencev se jih je vključilo v delo šolskega športnega društva več kot stosemdeset. Med njimi je tudi precej takih, ki se v šolo vozijo in so zato vezani na avtobus oziroma svoje kolo.

Društvo ima svoj upravni odbor, v katerem je dvanajst učencev in mentor društva, profesor telesne vzgoje Rudi Ziemicki. Člani upravnega odbora so delegati posameznih razredov, od četrtega do osmega, ki preko svojega samoupravnega telesa skrbijo za uresničevanje želja in načrtov svojih sošolcev in sošolk na področju športa in aktivnega razvedrila. Na šoli so nam povedali, da je delegatski sistem tudi v tem primeru obrodil lepe sadove.

„Naša osnovna misel pri delu je množičnost...“, je poudaril mentor društva Rudi Ziemicki. „Trudimo se, da bi vrste mladih športnikov čimbolj okrepili, da bi čimveč mladih ljudi že v osnovni šoli spoznalo vse vrline športa. Skratka raje se hvalimo z velikim številom športnikom, kot pa z dobrimi rezultati, čeprav tudi ti ne izostajajo. Razumljivo, če temelji delo na množičnosti, potlej tudi dobrih rezultatov ne primanjkuje. Vedno je tako in le malokdaj obrat-

no. Sicer se pa za uspešno delo društva v precejšnji meri lahko zahvalimo tudi vodstvu šole, ki ima za športno dejavnost polno razumevanje...“

DELO VSAK DAN

Člani šolskega športnega društva Brezovica so se odločili za delo po sekcijah, saj so interesi mladih zelo različni. Najmočnejši sta košarkarska in atletska sekcija, pa tudi z odbojko, namiznim tenišom in orodno telovadbo se ukvarja veliko mladih ljudi. Poleg omenjenih sekcij deluje seveda na osnovni šoli Brezovica tudi šahovska sekcija.

„Naše delo poteka po natančno določenem urniku, vsak dan takoj po pouku...“, nam je razlagal mentor društva Rudi Ziemicki. „Vsaka sekcija pride na vrsto enkrat tedensko. Delamo skupno, le sekcija za namizni tenis je povsem samostojna in dela brez pomoči učitelja. Kakšne so možnosti vadbe...? Odkar imamo novo telovadnico, to je sedaj že drugo šolsko leto, se res ne moremo pritoževati. Telovadnica je velika in sodobno opremljena in nam nudi vsestranske možnosti za uspešno delo. Pred tem je potekal pouk telesne vzgoje kar na hodniku starega šolskega poslopja. Prostor je bil tako majhen, da so ga nekateri upravičeno imenovali „pilotova kabina“. Zato učenci danes znajo ceniti novo telovadnico in so veseli velike nove pridobitve...“

Ob lepem vremenu vadijo športniki društva tudi na planem. Pred šolo imajo igrišče za košarko in travnik za mali nogomet. Računajo, da bodo sčasoma tu uredili pravi mali športni park, ki bo imel tudi najnunejšje atletske naprave. Računajo na pomoč temeljne telesnokulturne skupnosti...“

ZA USPEH JE POTREBNO ZNANJE

Redno delo se članom šolskega športnega društva lepo obrestuje, saj dosegajo na naj-

različnejših tekmovanjih, tedensko se jih udeležijo približno dveh, odlične rezultate. Najboljši oziroma najuspešnejši so atleti, ki so že tri leta področni prvaki v krosu! Skoraj tako uspešni so tudi člani sekcije za odbojko, ki so prav tako področni prvaki, medtem ko so osvojili fantje na republiškem prvenstvu odlično 4. do 6., de-

kleta pa 7. do 10. mesto.

In v želji, da bi bilo v prihodnje delo šolskega športnega društva še bolj uspešno, se je upravni odbor odločil, da pošlje pet ljudi na vodniški tečaj, kjer bodo obogatili svoje znanje v atletiki, namiznem tenisu in v odbojki. Vsekakor pametna poteza. Za uspeh je potrebno znanje...“

A. ULAGA

LJUBLJANA

Uspela akcija »vsi na kolo za zdravo telo«

Ljubljanska mestna telesnokulturna skupnost je minulo nedeljo organizirala množično TRIM akcijo. „Vsi na kolo za zdravo telo“, pokrovitelj velike prireditve pa je bila temeljna organizacija združenega dela Slovenija avto. Zal vreme organizatorjem ni bilo povsem naklonjeno, vendar

je akcija kljub temu izredno uspela. Ciljno črto je prevozilo več kot 2000 kolesarjev!

Pot je bila dolga petindvajset kilometrov, vodila pa je od Gospodarskega razstavišča, kjer je bil start, po neprometnih ulicah Ljubljane in po njeni lepi okolici, medtem ko je bil

cilj v Športnem parku Kodeljevo. Najhitreje je progo prevozil komaj šestnajstletni Vlado Mlakar, saj je potreboval za razmeroma dolgo pot le štirideset minut. Ker pa namen velike kolesarske akcije niso bile tekme, temveč edinole rekreacija, je večina udeležencev vozila zmerno,

primerno svojim močem in razpoloženju, zato so mnogi potrebovali več kot tri ure, da so prevozili ciljno črto. Nič zato, če kje, potem je bilo tu pomembno le geslo „važno je sodelovati“. Kdor je namreč prišel v cilj, v uri, dveh ali treh in več, je svojo nalogo izpolnil.

Na progi smo videli oba spola, od najmlajših do najstarejših. Med nastopajočimi so bili tudi slepi, ki so v spremstvu drugih varno prevozili predpisano progo. Sploh je bilo za množično akcijo vse dobro poskrbljeno. Na kontrolnih postajah je

Z atletskega tekmovanja na Vrhniki...

Izvirna množična atletska prireditev

Ob 15-letnici Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani in 30. obletnici osvoboditve so organizirali slušatelji in predavatelji omenjene visokošolske ustanove zelo zanimivo in doslej edinstveno športno prireditev: štafeto 100 x 1000 metrov. Glavna organizatorja akcije sta bila mladinska organizacija in šolsko športno društvo.

Sto študentov visoke šole za telesno kulturo iz Ljubljane je teklo 100 kilometrov nekaj več kot pet ur oziroma v povprečju 3:06 na 1000 metrov, kar predstavlja za slušatelje

zelo lep uspeh.

Prireditve na centralnem stadionu v Ljubljani je vzbudila precejšnje zanimanje, saj je na izvirnem privlačen način spodbudila k novi obliki tekmovanja v teku, to je eni izmed najbolj celovitih in zdravju koristnih športnih panog. Organizatorji akcije so že predlagali atletske zvezi Slovenije, da bi omenjeno štafeto priznala kot tekmovalno disciplino. Zato slušatelji Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani z zanimanjem pričakujejo, kdo bo prvi izboljšal njihov rekord.

POREČ

Tečaj za organizatorje rekreacije

Te dni je bil v Poreču, točneje v Zeleni laguni, zaključen desetdnevni tečaj za organizatorje rekreacije v delovnih kolektivih, ki ga je organiziral center za družbeno izobraževanje pri republiškem svetu ZSS. Tečaja, ki je po mnenju vseh lepo uspel, seveda predvsem po zaslugi

organizatorjev in imenitnih pogojev za delo, ki jih nudi Zelena laguna, se je udeležilo 47 ljudi. Več o novih organizatorjih rekreacije, o njihovih vtisih, zapažanjih in pripombah v zvezi z omenjenim tečajem, pa v prihodnji številki našega tednika.

UI

Kegljaško srečanje v Portorožu

V soboto, 7. junija je bilo na kegljišču hotela Palace v Portorožu prijateljsko srečanje kegljačev. Prireditve je bila v spomin 30-letnice osvoboditve. Pripravila sta jo sindikalni ekipe delovnih kolektivov Ljudske pravice in Geološkega zavoda iz Ljubljane. Tekmovanja pa se je udeležila tudi zelo dobra ekipa Tomosa iz Kopra. Skupaj je nastopilo 24 tekmovalcev v disciplini 8 x 100 lučajev. Po pričakovanju so zmagali kegljači iz Tomosa, ki so podrl 3.348 kegljev. Drugi je bil Geološki zavod - 3.252 in tretja Ljudska pravica s 3.129 kegljev.

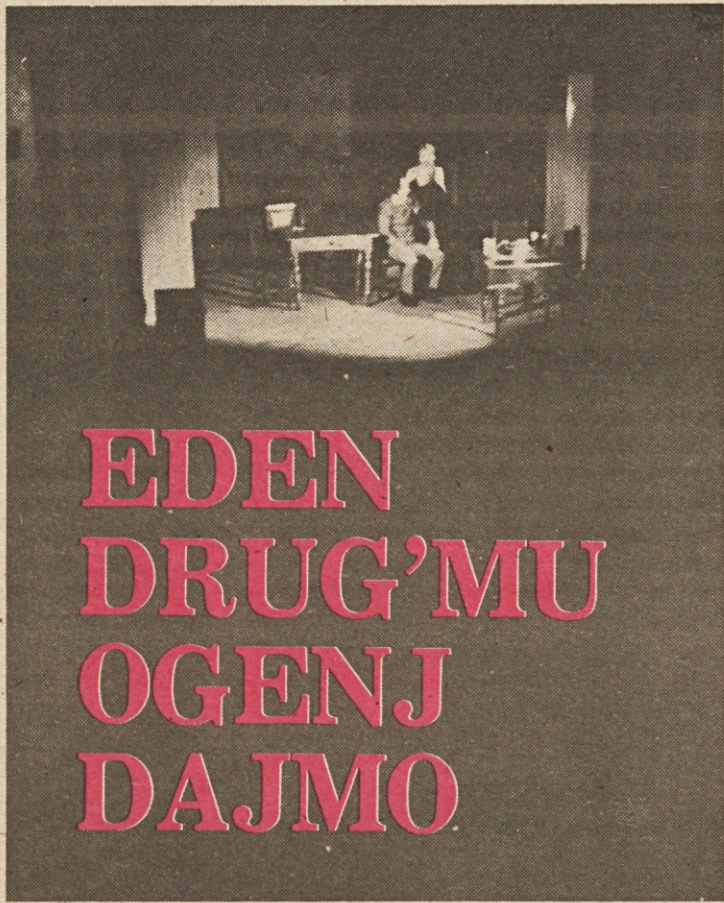
Med posamezniki je z odličnim rezultatom zmagal član sindikalne ekipe Ljudska pravica Peter Babarovič s 487 keglji. Drugi tekmovalci so dosegli naslednje rezultate: Šener (Tomos) 464, Murko (Tomos) 443, Duraković (GZ) 431, Ferencek (Tomos), Masić (GZ) in Marinšek (Tomos) vsi po 425, Kralj (LP) 422, Hecl (Tomos) 418, Zagradnik (GZ) 414 itd. Zmagovalna ekipa Tomosa ter prvi trije posamezniki so dobili pokale in diplome.

S. PODOBNIK

servisna služba tovarne Rog nudila kolesarjem svoje strokovne usluge, saj niso imeli vsi brezhibnih „konjičkov“, zato je bilo popravljen kar precej. Seveda je imela nekaj dela tudi služba prve pomoči, na srečo le z odrgninami.

Eno z drugim: množična kolesarska akcija v Ljubljani je lepo uspela. Privabila je več kot 2000 udeležencev in mnogi, ki bi morda prejšnjo nedeljo lenarili, so preživeli nekaj prijetnih uric na kolesu. Zato bi bile take in podobne akcije nedvomno lahko še bolj pogoste!

EDEN DRUG'MU OGENJ DAJMO

Letošnje zaključno prireditve srečanja gledaliških skupin Slovenije, osemnajsto po zaporedju, je Zdrženje gledaliških skupin Slovenije namenilo kot svoj delež k proslavljanju tridesete obletnice osvoboditve in štiridesete obletnice zleta Svobode v Celju.

Gostitelja te letošnje prireditve sta bili Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij občin Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju. In nemara prav zato, ker se je letošnje srečanje občinstva z najboljšim, kar je gledališko amatersko gibanje ustvarilo v minuli sezoni, odvijalo v petih krajih z območja dveh občin Kozjanskega, je ta prireditve dobila še svojo novo, drugo pomembno razsežnost. Tisti prvi razsežnosti amaterskega iskanja in snovanja, ki jo tako lepo označuje zanosni stavek Antona Tomaža Linhartar, in ki je moto Zdrženja gledaliških skupin Slovenije — EDEN DRUG'MU OGENJ DAJMO — se je ob letošnji zaključni prireditvi pridružila še druga razsežnost poslanstva slovenskih gledaliških amaterjev: prispevali so svoj delež k solidarnostni kulturni akciji med ljudmi, ki žive na odročnem in nerazvitem Kozjanskem, prispevali so majhen, toda pomemben delež h kulturnemu oziroma gledališkemu življenju tamkajšnjih prebivalcev.

SOLIDARNOST, KI BUDI ŽELJO PO LASTNI USTVARJALNOSTI

In prav to drugo vsebinsko razsežnost gledaliških dni na Kozjanskem so prav dobro občutili domačini, ki jim skromne dvoranice oziroma odri ne omogočajo, da bi imeli v gosteh poklicne gledališke kolektive. Ko so pretekli teden ljudje iz Šmarje pri Jelšah in okoliških krajev že v drugo do zadnjega kottička napolnili dvorano nove šmarske osnovne šole in ko je ravnatelj šole tovariš Jože Jakoš v imenu domačega prosvetnega društva „Anton Aškerc“ ob zaključku predstave amaterjev iz Trsta spregovoril, je te občutke opisal takole:

„... Že nekaj let nazaj, še posebej po lanskem potresu, postaja Kozjansko simbol ljudske solidarnosti in nesebične pomoči. Doslej je širša družbena skupnost solidarno reševala predvsem materialne probleme našega področja; prireditelji tega srečanja gledaliških amaterjev pa so imeli prav gotovo v mislih pomoč pri odpravljanju kulturne nerazvitosti, ko so gostovanje najboljših predstav organizirali pri nas.

Za to gesto smo jim prebivalci obeh občin, šmarske in šentjurske, hvaležni in jih zato

toliko pristrčneje pozdravljamo v naši sredi. Amatersko gledališko življenje je pri nas že skoraj povsem zamrlo, ker ni bilo materialne osnove zanj: ni bilo dvoran in odrov, ni bilo denarja. Šmarska kulturna skupnost je zanimanje za kulturne dobrine zadovoljevala z organiziranim prevozom ljudi v gledališči v Celju in Mariboru. Zdaj pa se že kažejo obeti tudi za lastno amatersko dejavnost — ta dvorana, zgrajena s sredstvi vseh izobrazovalnih skupnosti v Sloveniji, torej solidarnostno, nam daje osnovo za kulturno-prosvetno delo. V njej smo lahko sprejeli najboljše gledališke amaterje iz Slovenije in celo iz zamejstva, da v nas samih spet zbudijo željo po takem udeležtvovanju. Tudi tako se bomo dvignili iz zaostalosti, in samo tako je napredek možen; vzporedno z ekonomskim mora iti tudi kulturni razvoj...“

S podobnimi besedami so amaterje sprejeli gostitelji povsod. Ne le v Šmarju, tudi v Bistrici ob Sotli, v Kozjem, v Rogatcu, v Šentjurju pri Celju. In vedno so bile dvorane polne hvaležnega občinstva, za katero pa lahko rečem, da je tudi že precej kritično. Če jih le porredko v domačem kraju običajno poklicna gledališča, pa so ljudje s Kozjanskega tisti, ki se napotijo v mesta v gledališke hiše. Marjan Ungar, predsednik občinske ZKPO Šmarje pri Jelšah, eden izmed številnih domačih odličnih organizatorjev srečanja gledaliških amaterjev na Kozjanskem — organizacija je bila takorekoč brezhibna — mi je neki večer pripovedoval, da je „avtobusna gledališka karavana“ minulo sezono štela že sedem avtobusov, ki so sedemkrat odpeljali Kozjance v Talijin hram v Celju in dvakrat v Mariboru. In kar sto kandidatov za ta gledališki abonma so lani morali odkloniti, ker zanje v abonmaju ni bilo več prostih sedežev.

PREKO 2.000 GLEDALCEV

No, slovenski amaterji so se lotili „nemogočega“. Večer za večerom, včasih tudi čez dan, so se z avtobusi pripeljali na Kozjansko. In na petih zelo različnih odrih so uprizorili svoje predstave. In nihče ni delal problemov, če je bil oder premajhen, zelo majhen, če ni bil dobro opremljen, če ni bilo dovolj luči... Znašli so se, tako kot se morajo marsikdaj amaterji znajti na lastnih, tudi neprimernih odrih v domačem kraju. „Profesionalne težave“ so izginile hip zatem, ko so igralci začutili pristen stik s publiko, občinstvom, ki je vse prej kot s kulturnimi užitki zasi-

ZAKLJUČNA PRIREDITEV XVIII. SREČANJA GLEDALIŠKIH SKUPIN SLOVENIJE NA KOZJANSKEM

čeno, občinstvom, ki jih je znalo nagraditi: s tišino spremljanja, z ovacijami navdušenja. Ljudje so sledili besedi, misli, čustvom, se smejali in jokali, karkoli so jim pač igralci sporočali z odra in kakršnekoli notra-

več gostovanj. Tokrat je šolska mladina iz Kozjega in Lisičnega gledala uprizoritev monodrame „Svetneči Gašper“, ki jo je izvajalec Mitja Šipek sam priredil po Vorančevi noveli „Pot na klop“ in jo tudi sam zrežiral.

njem dejanju pred našimi očmi odvijala kot nekakšna bulvarka (imenitni skupinski prizori!), je v nas nemara močnejše izzvenela, kot smo to Cankarjevo odsko besedilo sicer doslej sprejemali ob različnih eksper-

najuspelejših letošnjih uprizoritev mladih igralcev, Svetlane Makarovič „Hišo tete Barbare“. Otroci so predstavam zelo odzivno sledili, sodelovali so odlično (tista pikra pripomba velja le za odmor med obema predstavama!).

Za zaključek prireditve je gledališka skupina DPD Svobode Mežica-Prevalje uprizorila Petra Ustinova komedijo „Komaj do srednjih vej“, ki jo je za Slovence prevedel Ciri Kosmač, z igralci iz Mežice in Prevalj pa zrežiral Vili Strel. Domiselna in živahno zasnovana predstava je bila, žal, zaradi obolevnosti v ansamblu (tudi amaterji zbolijo!) nekoliko manj sproščena in radoživa kot je bila na predstavah poprej, in kot smo že od nekaj navajeni sprejemati izredno pristno radoživost teh koroških igralcev. Predstavo bodo po sklepu skupščine Zdrženja amaterjev pokazali na Zveznem festivalu dramskih amaterjev v Trebinju.

ODLIČNI ORGANIZATORJI!

Šentjurčani so bili v soboto gostitelji Skupščine Zdrženja amaterskih skupin Slovenije, kot so bili dan poprej v Rogatcu gostitelji udeležencev strokovnega posveta amaterjev. A o tem bomo poročali drugič.

Gotovo tudi Kozjanci mislijo tako kot jaz. Teden gledaliških dni slovenskih amaterjev pri njih je bil dogodek, pomemben dogodek, ostal jim bo v lepem spominu. Prav tako tudi nastopajočim — odlični organizatorji!

In še nekaj povejmo. Tudi letos so podelili petim dolgoletnim in zaslužnim slovenskim amaterjem Linhartove plakete: Vidi HROVAT iz Mežice, Franciju KONČANU iz Horjula, Metodu MAYERJU iz Kranja, Sonji PAVŠIČ iz Ljubljane in Jožici ROŠ iz Murske Sobotice. SONJA GAŠPERŠIČ

Prizor iz kranjskega „Pohujšanja v dolini šentflorjanski“

nje vzgibe so uspeli v njih prebuditi.

V torek je na odru osnovne šole v Šmarju pri Jelšah gostovalo Amatersko gledališče DPD Svobode Medvode s predstavo Mateja Bora „Zvezde so večne“. Medvoški gledališki amaterji, ki letos praznujejo že trideset obletnico delovanja, so v tem času uprizorili 60 del s številnimi ponovitvami. Na zaključni prireditvi srečanja gledaliških amaterjev so letos sodelovali prvič. In ker so si izbrali gledališko delo, ki obravnava tematico iz NOB (belogardizem), je bila njihova predstava otvoritvena. V režiji Petra Militarova smo gledali predstavo, ki jo je letošnji selektor, dramaturg Jože Rode, izmed dvajsetih prijavljenih predstav izbral kot lep amaterski dosežek, nemara najbolj pa iz repertoarnih razlogov.

V kino dvorani v Bistrici ob Sotli, kjer je sorazmerno še najbolj opremljen oder, so gostovali šentjakobčani. Zaigrali so Levstik-Gruenovo „Kastelko“ v režiji Janeza Drozga. Uprizoritev, ki je bila v svoji dramaturško uprizoritveni zasnovi zelo dobra, in je bila seveda tudi publiki zelo všeč, pa vendarle pušča odprta vrata za polemiko med amaterji. Ali je pretirana čustvenost vrednota za današnjo komunikativno rabo, za sporočilo igralcev ljudem v avditoriju. No, amaterji si vedno postavljajo vprašanja, ki si jih žele razjasniti.

Slovensko amatersko gledališče iz Trsta je letos že tretjič sodelovalo na tej zaključni republiški prireditvi. Prišli so k nam, takorekoč s slovensko premiero Bertolda Brechta igre „Izjema in pravilo“. Kot smo pri Tržačanih že navajeni, smo tudi tokrat gledali skrbno in študijozno pripravljeno predstavo režiserja Sergeja Verca. In gledalci v Šmarju so bili priča lepemu gledališkemu dogodku. Ta tržaška skupina, ki je imela v dosedanjih štirih sezonah že preko 100 predstav in ob tem okoli 10.000 gledalcev, naj bi po sklepu skupščine Zdrženja gledaliških skupin Slovenije zastopala amaterje na letošnjem Borštnikovem srečanju.

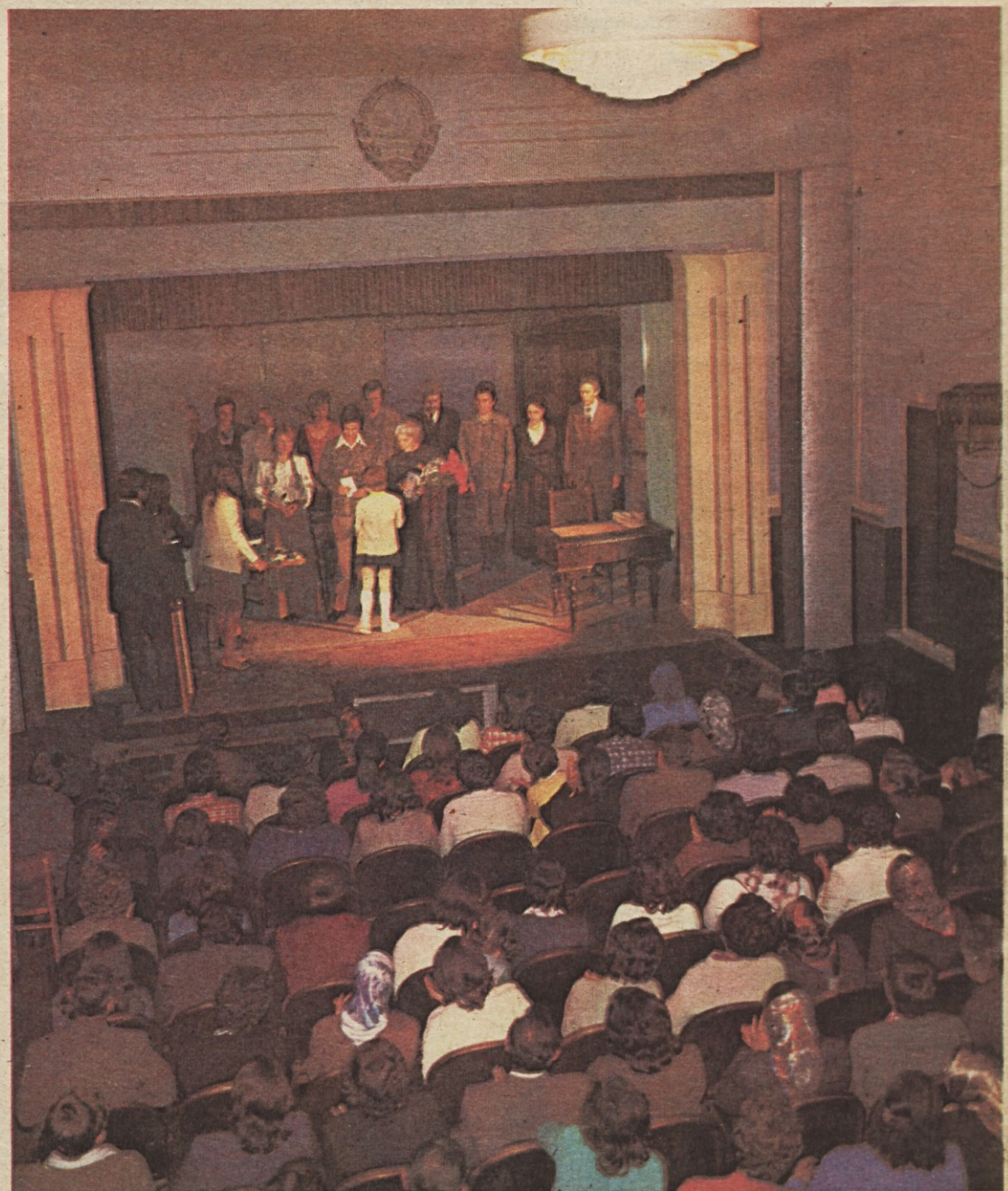
V petek popoldne so amaterji Gledališke skupine KPD Prežihov Voranc z Raven na Koroškem obiskali Kozje. Ta kraj ima nemara po potresu še naj-

Prepričljivi in doživeti pripovedi in igralski interpretaciji so otroci sledili zelo dobro, čeravno je bila pripoved obogatena s koroškim dialektom.

Rogatec, kraj na sami slovensko-hrvaški meji, je sprejel v goste Prešernovo gledališče iz Kranja s predstavo Cankarjevega „Pohujšanja v dolini šentflorjanski“. Nabito polna dolga stara dvorana za gostilno „Pošta“ je sledila res imenitni predstavi, ki jo je zrežiral Janez Povše in ki šteje zagotovo kot uspeh gledališki eksperiment. Predstava, ki se je zlasti v prvem in zad-

mentih. Skupščina Zdrženja gledaliških amaterjev Slovenije je sklenila, naj gre „Pohujšanje“ še na letošnje Večere bratstva v Prizrenu.

Potem, za konec srečanja, smo se preselili iz šmarske občine v šentjursko. Tu, v Šentjurju, so šolskim otrokom (lahko pa bi bil poleg le tudi kak učitelj!) popoldne pokazali člani Lutkovnega gledališča iz Maribora eno letošnjih najboljših lutkovnih predstav: Urbana Gyula Igrico „Sinjemodri Peter“, zatem pa člani gledališkega krožka osnovne šole Limbuš eno

Organizacija in publika v Bistrici ob Sotli — odlični kot povsod!